

**A HUDI20010 Budaörsi kopárok
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
fenntartási terve**

Budapest
2018

Jelen fenntartási terv a Földművelésügyi Minisztérium TMF/667/5/2015. ügyiratszámom kibocsátott levele alapján, a Természetvédelmi kártalanítás fejezeti kezelésű előirányzat terhére készült.

Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság
székhely: 2509 Esztergom, Strázsa-hegy
postacím: 1121 Budapest, Költő u. 21.
Tel: 0036-391-4610 Fax: 0036-200-1168
E-mail: dinpi@dinpi.hu
Web: <http://www.dinpi.hu>

Felelős tervező

Baranyai Zsolt
Pétsch Nóra

Vezető szakértők

Csáky Péter
Novák Adrián

Közreműködő szakértők

Bérces Sándor
dr. Estók Péter
Kun András
Szövényi Gergely

© Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság 2018

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

I. NATURA 2000 FENNTARTÁSI TERV	5
1. A terület azonosító adatai	6
1.1 Név	6
1.2 Azonosító kód.....	6
1.3 Kiterjedés.....	6
1.4 A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	6
1.4.1 Natura 2000 adatlapon szereplő jelölő élőhelyek (a *-gal jelöltek kiemelt jelentőségű közösségi élőhelytípusok)	6
1.4.2 Natura 2000 jelölő értékek javasolt élőhelyek	6
1.4.3 A Natura 2000 adatlapon szereplő jelölő fajok	6
1.4.4 Natura 2000 jelölő értékek javasolt fajok.....	7
1.5 Érintett települések	7
1.6 Egyéb védettségi kategóriák.....	7
1.7 Tervezési és egyéb előírások	8
1.7.1 Természetvédelmi kezelési terv	8
1.7.2 Településrendezési eszközök.....	8
1.7.3 Körzeti erdőtervek és üzemtervek	8
1.7.4 Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek.....	8
1.7.5 Halgazdálkodási tervek	8
1.7.6 Vízgyűjtő-gazdálkodási terv.....	8
2 Veszélyeztető tényezők	9
3 Kezelési feladatok meghatározása	17
3.1 Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése.....	17
3.2 Kezelési javaslatok	17
3.2.1 Élőhelyek kezelése	18
3.2.2 Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	31
3.2.3 Fajvédelmi intézkedések	31
3.2.4 Kutatás, monitorozás	33
3.2.5 Kezelési egység térkép	35
3.3 A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	36
3.3.1 Agrártámogatások.....	36
3.3.2 Pályázatok	38
3.4 A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	39
3.4.1 Felhasznált kommunikációs eszközök.....	39
3.4.2 A kommunikáció címzettjei	39
3.4.3 Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	41
II. A NATURA 2000 FENNTARTÁSI TERV KÉSZÍTÉSÉT MEGALAPOZÓ DOKUMENTÁCIÓ	47
1 A tervezési terület alapállapot jellemzése	48
1.1 Környezeti adottságok	48
1.1.1 Éghajlati adottságok	48
1.1.2 Vízrajzi adottságok.....	48
1.1.3 Talajtani adottságok.....	48
1.2 Természeti adottságok.....	49
1.2.1 A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek	51
1.2.2 A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok.....	56

1.2.3	A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok	58
1.2.4	A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok	65
1.3	Területhasználat.....	66
1.3.1	Művelési ág szerinti megoszlás	66
1.3.2	Tulajdoni viszonyok	66
1.3.3	Területhasználat és kezelés.....	66
2	Felhasznált irodalom.....	76
3	Mellékletek.....	77

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1 Név

Tervezési terület neve: Budaörsi kopárok kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)

1.2 Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója: HUDI20010

1.3 Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése: 574,68 ha

1.4 A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1 Natura 2000 adatlapon szereplő jelölő élőhelyek (a *-gal jelöltek kiemelt jelentőségű közösségi élőhelytípusok)

A Natura 2000 adatlapon szereplő jelölő élőhelyek:

- 6190 Pannon sziklagyepek (*Stipo-Festucetalia pallentis*)
- 6210 Meszes alapkőzetű félttermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (*Festuco-Brometalia*)
- 6240* Szubpannon sztyeppék
- 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petreával* és *Caprinus betulusszal*
- 91H0* Pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescensszel*

1.4.2 Natura 2000 jelölő értéknek javasolt élőhelyek

- 40A0* Kontinentális cserjések
- 91M0 Pannon cseres tölgyesek
- 9180* Lejtők és sziklatörmelékek *Tilio – Acerion* erdői

1.4.3 A Natura 2000 adatlapon szereplő jelölő fajok

- magyar gurgolya (*Seseli leucospermum*)
- magyar méreggyilok (*Vincetoxicum pannonicum*)
- leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*)
- Szent István-szegfű (*Dianthus plumarius* subsp. *regis-stephani*)
- piros kígyószisz (*Echium maculatum*)

- eurázsiai rétisáska (*Stenobothrus eurasius*)
- magyar tarsza (*Isophya costata*)
- magyar futrinka (*Carabus hungaricus*)
- skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)
- magyar tavaszi-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*)
- füstös ősziaraszoló (*Lignyoptera fumidaria*)
- csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*)
- hegyesorrú denevér (*Myotis blythi*)
- közönséges denevér (*Myotis myotis*)
- kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*)

- nagyfülű denevér (*Myotis bechsteini*)
- pisedenevér (*Barbastella barbastellus*)

1.4.4 Natura 2000 jelölő értékek javasolt fajok

- nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)
- nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)
- sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)

1.5 Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település	Érintett terület (ha)	Település területének érintettsége (%)
<u>PEST MEGYE</u>		
Budakeszi	163,8383	4,42
Budaörs	410,8367	17,42

1. táblázat: Érintett települések

1.6 Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés (ha)	Védetté nyilvánító jogszabály száma
országos jelentőségű védett természeti terület	TK	Budai Tájvédelmi Körzet	505,7159	125/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet
országos jelentőségű védett természeti terület	TE	Budakeszi Kecske-hegy kaptárköve természeti emlék	0,9154	17/2014. (X.27.) FM rendelet
ex lege védett természeti érték	barlang	Kecske-hegyi Rókalyuk		1996. évi LIII. törvény
ex lege védett természeti érték	barlang	Kecske-hegyi Sziklaodú		1996. évi LIII. törvény
ex lege védett természeti érték	barlang	Kecske-hegyi Fülke		1996. évi LIII. törvény
ex lege védett természeti érték	barlang	Huszonnégyökrös-barlang		1996. évi LIII. törvény
ex lege védett természeti érték	barlang	Huszonnégyökrös-hasadék		1996. évi LIII. törvény
ex lege védett természeti érték	barlang	Huszonnégyökrös-odú		1996. évi LIII. törvény
ex lege védett természeti érték	barlang	Odvas-hegyi-barlang		1996. évi LIII. törvény

Típus	Kód	Név	Kiterjedés (ha)	Védetté nyilvánító jogszabály száma
országos ökológiai hálózat övezete	MT	magterület	516,1338	2003. évi XXVI. tv. az Országos Területrendezési Tervről
országos ökológiai hálózat övezete	PT	pufferterület	56,7071	2003. évi XXVI. tv. az Országos Területrendezési Tervről

2. táblázat: Egyéb védettségi kategóriák

1.7 Tervezési és egyéb előírások

1.7.1 Természetvédelmi kezelési terv

- A Budai Tájvédelmi Körzet kezelési tervének tervezete (2009.)
A területre vonatkozóan elfogadott természetvédelmi kezelési terv nem áll rendelkezésre.

1.7.2 Településrendezési eszközök

- 2005. évi LXIV. törvény a Budapesti Agglomeráció Területrendezési Tervéről
- Budaörs Város Önkormányzatának Képviselő-testülete 267/2014.(IX.24.) határozata Budaörs Város Településszerkezeti Tervéről
- Budaörs Város Önkormányzatának Képviselő-testülete 24/2014. (IX.29.) önkormányzati rendelete Budaörs Város Helyi Építési Szabályzatáról
- Budakeszi Város Önkormányzata Képviselő-testületének 41/2015. (XII.30.) önkormányzati rendelete Budakeszi Város Helyi Építési Szabályzatáról és Szabályozási Tervéről

1.7.3 Körzeti erdőtervek és üzemtervek

- 47/2014. (IV. 24.) VM rendelet a 2014. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az érintett körzeti erdőtervek alapján folytatott erdőgazdálkodásról
- Budai-hegyek Erdőtervezési Körzet Körzeti Erdőterve 2015. Erdőtervi határozat száma: XIV-G-027/11880-1/2015. sz. erdőterv határozat, érvényes 2024-ig.

1.7.4 Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

- A terület a Budakeszi-Budapest megnevezésű, 13-571910-4-4-4 kódszámú vadászterülethez tartozik. Az üzemtervet a Pest Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatóság Vadászati és Halászati Osztálya hagyta jóvá a 22.4/12464-4/2010. ügyiratszámú határozatában. Az üzemterv 2020.02.29-ig érvényes.
- A későbbiekben a tervezési terület a Dunazugi nagyvadas körzet, Dunántúli-középhegységi nagyvadas táj 571910 kódszámú vadgazdálkodási egységébe fog tartozni. A terület érvényesége 2017. utáni.

1.7.5 Halgazdálkodási tervek

- A KTT területén nyilvántartott halgazdálkodási vízterület nem található.

1.7.6 Vízyűjtő-gazdálkodási terv

- Duna részvízgyűjtő vízgyűjtő-gazdálkodási terv, 2015. Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság
- 1-9 Közép-Duna vízgyűjtő alegység vízgyűjtő-gazdálkodási terv, 2016. április, Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság

2 Veszélyeztető tényezők

A veszélyeztető tényezők felsorolásánál figyelembe vettük a Natura adatlapon felsorolt tényezőket, amelyeket az aktuális állapotra alakítva ismertetünk. Az érintett terület %-os nagyságát a kJT teljes területéhez viszonyítva adjuk meg.

Belső veszélyeztető tényezők:

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A03.01	intenzív, vagy intenzívebb kaszálás	H	10	6240* Szubpannon sztyeppék, magyar tarsza (<i>Isophya costata</i>) A túl korai időpontban végzett kaszálás következtében a védett faj egyedei megsemmisülhetnek.
A04.01	intenzív legeltetés	H	10	6240* Szubpannon sztyeppék, magyar tarsza (<i>Isophya costata</i>) A túlzott legeltetés a gyepek kitaposását, gyomosodását, fajkészletük átalakulását eredményezi, az élőhely károsodása kihatással van az ott élő fajra.
A04.03	pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya	M	20	6240* Szubpannon sztyeppék, magyar tarsza (<i>Isophya costata</i>) Megindul a növényzet avasodása, ezzel egy időben megjelennek az inváziós fajok, és beindul a nem kívánt szukcesszió. A folyamatok a jelölő fajok számára alkalmatlanná teszik az élőhelyet, a jelölő élőhelyek átalakulnak.
A10.01	sövény, bozót, cserje eltávolítása	L	5	sárga gyapjasszövő (<i>Eriogaster catax</i>) A tápnövények eltávolítása megszünteti a faj élőhelyét.
B02	erdőgazdálkodás	L	5	magyar tavaszi-fésűsbagoly (<i>Dioszeghyana schmidtii</i>) Cseresek vágásos üzemmódú kezelése a faj élőhelyét megszünteti.
B02.01.02	erdő felújítás idegenhonos fajokkal	L	3	91H0* Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i> szel, 91M0 Pannon cseres tölgyesek A természetes erdőtársulások helyén nem kívánatos az idegenhonos fajokra történő csere, amely az élőhely átalakulásához, megszűnéséhez vezet.
B02.04	lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag	L	20	91H0* Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i> szel, 91G0*

	eltávolítása			<p>Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petreával</i> és <i>Carpinus betulussal</i>, 91M0 Pannon cseres tölgyesek, 9180* Lejtők és sziklatörmelékek <i>Tilio – Acerion erdői</i>, skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>), szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>), nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>), csonkafülű denevér (<i>Myotis emarginatus</i>, hegyesorrú denevér (<i>Myotis blythi</i>), kis patkósdenevér (<i>Rhinolophus hipposideros</i>), közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>), nagyfülű denevér (<i>Myotis bechsteini</i>), piszedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>)</p> <p>Az idős fák eltávolításával az általuk nyújtott mikro-élőhely is eltűnik, a holtfához kapcsolódó fajok létfeltételei megszűnnek, a jelölő élőhelyek természetessége csökken.</p>
D01.01	ösvények, burkolatlan utak, bicikliutak	H	30	<p>6190* Pannon sziklagyeppek (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>), 6240* Szubpannon sztyeppék, 91H0* Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescensszel</i>, 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petreával</i> és <i>Carpinus betulussal</i>, 40A0* Kontinentális cserjések, 91M0 Pannon cseres tölgyesek, Szent István szegfű (<i>Dianthus plumarius</i> subsp. <i>regis-stephani</i>), magyar méreggyilok (<i>Vincetoxicum pannonicum</i>), leánykőkörcsin (<i>Pulsatilla grandis</i>), magyar gurgolya (<i>Seseli leucospermum</i>), piros kígyószisz (<i>Echium maculatum</i>), magyar futrinka (<i>Carabus hungaricus</i>), füstös ősziaraszoló (<i>Lignyoptera fumidaria</i>), eurázsiai rétisáska (<i>Stenobothrus eurasius</i>)</p> <p>A területre sok turista, biciklista látogat a környező lakott területekről. A viszonylag nagy emberi jelenlét fokozott taposással és zavarással jár.</p>
E03.01	háztartási hulladék	L	10	<p>6190* Pannon sziklagyeppek (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>), 6240* Szubpannon sztyeppék, 91H0* Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescensszel</i></p> <p>A hulladék lerakása károsítja az élőhelyeket, járulékos hatásként megjelenik a gyomosodás.</p>

F03.01.01.	vadak károkozása (túltartott vadállomány)	M	50	<p>6190 Pannon sziklagyepek (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>), 6240* Szubpannon sztyeppék, 91H0* Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i>szel, 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petreával</i> és <i>Carpinus betulussal</i>, 40A0* Kontinentális cserjések, G1M0 Pannon cseres tölgyesek, 9180* Lejtők és sziklatörmelékek <i>Tilio – Acerion</i> erdői, Szent István szegfű (<i>Dianthus plumarius</i> subsp. <i>regis-stephani</i>), magyar méreggyilok (<i>Vincetoxicum pannonicum</i>), leánykőkörcsin (<i>Pulsatilla grandis</i>), magyar gurgolya (<i>Seseli leucospermum</i>), piros kígyószisz (<i>Echium maculatum</i>), magyar futrinka (<i>Carabus hungaricus</i>), eurázsiai rétisáska (<i>Stenobothrus eurasius</i>), magyar tarsza (<i>Isophya costata</i>)</p> <p>Elsősorban a vaddisznók túrásukkal visszavetik a növényzet felújulását, illetve a gyeptakarót felsértik, ezzel utat nyitnak a gyomosodásnak, az inváziós fajok terjedésének. A szőrök kialakítása szintén segíti az inváziós növényfajok terjedését.</p>
F04.01	növények kiásása	L	5	<p>leánykőkörcsin (<i>Pulsatilla grandis</i>), Szent István szegfű (<i>Dianthus plumarius</i> subsp. <i>regis-stephani</i>)</p>
G01.02	túrázás, lovaglás és nem gépesített járművel végzett tevékenység	M	25	<p>6190* Pannon sziklagyepek (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>), 6240* Szubpannon sztyeppék, 91H0* Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i>szel, 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petreával</i> és <i>Carpinus betulussal</i>, 40A0* Kontinentális cserjések, 91M0 Pannon cseres tölgyesek, 9180* Lejtők és sziklatörmelékek <i>Tilio – Acerion</i> erdői, Szent István szegfű (<i>Dianthus plumarius</i> subsp. <i>regis-stephani</i>), magyar méreggyilok (<i>Vincetoxicum pannonicum</i>), leánykőkörcsin (<i>Pulsatilla grandis</i>), magyar gurgolya (<i>Seseli leucospermum</i>), piros kígyószisz (<i>Echium maculatum</i>), magyar futrinka (<i>Carabus hungaricus</i>), füstös ősziaraszoló (<i>Lignoptera fumidaria</i>), eurázsiai rétisáska</p>

				<p>(<i>Stenobothrus eurasius</i>), magyar tarsza (<i>Isophya costata</i>).</p> <p>Túrázásra, kerékpározásra sok esetben, illetve lovaglásra kisebb mértékben nem csak a kijelölt turistautakat veszik igénybe, így megfigyelhető a növényzet degradációja, az erózió fokozódása.</p>
G01.03.	motoros járművel végzett tevékenység	L	25	<p>6190* Pannon sziklagyeppek (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>), 6240* Szubpannon sztyeppék, 91H0* Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i>szel, 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petreával</i> és <i>Carpinus betulussal</i>, 40A0* Kontinentális cserjések, 91M0 Pannon cseres tölgyesek, Szent István szegfű (<i>Dianthus plumarius</i> subsp. <i>regis-stephani</i>), magyar méreggyilok (<i>Vincetoxicum pannonicum</i>), leánykőkörcsin (<i>Pulsatilla grandis</i>), magyar gurgolya (<i>Seseli leucospermum</i>), piros kígyószisz (<i>Echium maculatum</i>), magyar futrinka (<i>Carabus hungaricus</i>), füstös ősziaraszoló (<i>Lignyoptera fumidaria</i>), eurázsiai rétisáska (<i>Stenobothrus eurasius</i>), magyar tarsza (<i>Isophya costata</i>).</p> <p>A terepjáróval (elsősorban terepmotorral) a jelzett turistautak, kijárt ösvények használata is jelentős zavarást okoz, degradáló hatású. A terepjárók nyomai jó állapotú gyepterületeken is megfigyelhetőek. Itt az élőhelyek közvetlen károsodását, sok esetben pusztulását okozzák. A lakott területekhez közel a lakó és üdülőingatlanok megközelítésére, illetve parkolóként több helyen értékes területeket használnak, mely a növényzet degradációját okozza.</p>
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	H	60	<p>6190* Pannon sziklagyeppek (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>), 6240* Szubpannon sztyeppék, 91H0* Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i>szel, 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petreával</i> és <i>Carpinus betulussal</i>, 40A0* Kontinentális cserjések, 91M0 Pannon cseres tölgyesek, 9180* Lejtők és sziklatörmelékek <i>Tilio</i> –</p>

				<p><i>Acerion</i> erdői, Szent István szegfű (<i>Dianthus plumarius</i> subsp. <i>regisstephani</i>), magyar méreggyilok (<i>Vincetoxicum pannonicum</i>), leánykőkörcsin (<i>Pulsatilla grandis</i>), magyar gurgolya (<i>Seseli leucospermum</i>), piros kígyószisz (<i>Echium maculatum</i>), magyar futrinka (<i>Carabus hungaricus</i>), füstös ősziaraszoló (<i>Lignyoptera fumidaria</i>), eurázsiai rétisáska (<i>Stenobothrus eurasius</i>), magyar tarsza (<i>Isophya costata</i>).</p> <p>A területen jelen lévő inváziós fajok elsősorban a fekete fenyő (<i>Pinus nigra</i>) és a fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>). Az inváziós fajok terjedése az élőhelyeket átalakítja, hosszabb távon megszűnésükhöz vezet, az értékes fajok az élőhely átalakulásával visszaszorulnak, eltűnnek.</p>
J01.01	leégés	L	20	<p>6190* Pannon sziklagyeppek (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>), 6240* Szubpannon sztyeppék, 91H0* Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i>szel, Szent István szegfű (<i>Dianthus plumarius</i> subsp. <i>regisstephani</i>), magyar méreggyilok (<i>Vincetoxicum pannonicum</i>), leánykőkörcsin (<i>Pulsatilla grandis</i>), magyar gurgolya (<i>Seseli leucospermum</i>), piros kígyószisz (<i>Echium maculatum</i>)</p> <p>A száraz gyepekben, idős fekete fenyvesekben előfordulhat tűz, melynek kialakulása lehet természetes, illetve kirándulók által okozott, ami kontroll hiányában könnyen tovább terjedhet. A leégés az inváziós fajok terjedését esetlegesen elősegítheti, ugyanakkor pl. a fekete fenyő (<i>Pinus nigra</i>) leégése a természetes vegetációnak kedvezhet.</p>
J03.02	élőhelyi-összeköttetések (konnektivitás) csökkenése emberi hatásra	M	50	<p>6190* Pannon sziklagyeppek (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>), 6240* Szubpannon sztyeppék, 91H0* Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i>szel, 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraeával</i> és <i>Carpinus betulussal</i>, 40A0* Kontinentális cserjések, 91M0</p>

				<p>Pannon cseres tölgyesek, 9180* Lejtők és sziklatörmelékek Tilio – Acerion erdői, Szent István szegfű (<i>Dianthus plumarius</i> subsp. <i>regis-stephani</i>), magyar méreggyilok (<i>Vincetoxicum pannonicum</i>), leánykőkörcsin (<i>Pulsatilla grandis</i>), magyar gurgolya (<i>Seseli leucospermum</i>), magyar futrinka (<i>Carabus hungaricus</i>), füstös ősziaraszoló (<i>Lignyoptera fumidaria</i>), eurázsiai rétisáska (<i>Stenobothrus eurasius</i>), magyar tarsza (<i>Isophya costata</i>), csonkafülű denevér (<i>Myotis emarginatus</i>), hegyesorrú denevér (<i>Myotis blythi</i>), kis patkósdenevér (<i>Rhinolophus hipposideros</i>), közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>), nagyfülű denevér (<i>Myotis bechsteini</i>), piszedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>)</p> <p>A múltban a területen vélhetőleg jóval nagyobb kiterjedéssel rendelkező élőhelyek mára minimális méretű, egymástól elszigetelt foltokká zsugorodtak, ahol a populációk közötti géncsere lehetősége korlátozott.</p>
K02.01	fajösszetétel változás, szukcesszió	H	30	<p>6190* Pannon sziklagyeppek (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>), 6240* Szubpannon sztyeppék, 40A0* Kontinentális cserjések, Szent István szegfű (<i>Dianthus plumarius</i> subsp. <i>regis-stephani</i>), magyar méreggyilok (<i>Vincetoxicum pannonicum</i>), leánykőkörcsin (<i>Pulsatilla grandis</i>), magyar gurgolya (<i>Seseli leucospermum</i>), piros kígyószisz (<i>Echium maculatum</i>), magyar futrinka (<i>Carabus hungaricus</i>), füstös ősziaraszoló (<i>Lignyoptera fumidaria</i>), eurázsiai rétisáska (<i>Stenobothrus eurasius</i>), magyar tarsza (<i>Isophya costata</i>), magyar futrinka (<i>Carabus hungaricus</i>)</p> <p>A szukcesszió a gyeppek lágyszárú növényzetének eltűnéséhez vezet elsősorban a kökény (<i>Prunus spinosa</i>) és a galagonya (<i>Crataegus sp.</i>) terjedésével, a becserjéssel a jelölő fajok élőhelye megszűnik.</p>
M01.02	aszály és csapadékmennyiség	L	10	<p>91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petreával</i> és <i>Carpinus</i></p>

	csökkenés			<p><i>betulussal</i>, 9180* Lejtők és sziklatörmelékek <i>Tilio – Acerion erdői</i></p> <p>A mezofil élőhelyeket teljesen átalakítja, fajkészletük eljellegtelenedik, átalakul.</p>
--	-----------	--	--	---

3. táblázat: Belső veszélyeztető tényezők

Külső veszélyeztető tényezők:

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
E01.04	egyéb városi környezet	H	70	<p>6190 Pannon sziklagyepek (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>), 6240* Szubpannon sztyeppék, 91H0* Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i>szel, 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petreával</i> és <i>Carpinus betulussal</i>, 40A0* Kontinentális cserjések, G1M0 Pannon cseres tölgyesek, 9180* Lejtők és sziklatörmelékek <i>Tilio – Acerion erdői</i>, Szent István szegfű (<i>Dianthus plumarius</i> subsp. <i>regis-stephani</i>), magyar méreggyilok (<i>Vincetoxicum pannonicum</i>), leánykőkörcsin (<i>Pulsatilla grandis</i>), magyar gurgolya (<i>Seseli leucospermum</i>), piros kígyószisz (<i>Echium maculatum</i>), magyar futrinka (<i>Carabus hungaricus</i>), füstös ősziaraszoló (<i>Lignyoptera fumidaria</i>), eurázsiai rétisáska (<i>Stenobothrus eurasius</i>), magyar tarsza (<i>Isophya costata</i>), denevérfajok</p> <p>A terület intenzíven beépült területek között helyezkedik el, az egyes területrészeket is beépített területek választják el egymástól. Jelentős az emberi jelenlét, ami intenzív igénybevételt jelent.</p>

4. táblázat: Külső veszélyeztető tényezők

Jövőbeli potenciális veszélyeztető tényezők:

E01.02.	nem folyamatos / szakaszos városiasodás	M	5	<p>6240* Szubpannon sztyeppék, magyar tarsza (<i>Isophya costata</i>), sárga gyapjasszövő (<i>Eriogaster catax</i>)</p>
---------	---	---	---	---

				Igény mutatkozik egyes területek közeljövőben történő beépítésére, ami terület igénybevétellel és intenzívebb használattal jár.
--	--	--	--	---

5. táblázat: Jövőbeli potenciális veszélyeztető tényezők

3 Kezelési feladatok meghatározása

3.1 Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Rendeltetés:

A terület elsődleges és stratégiai jellegű rendeltetése, hogy őrizze meg a dolomit és lösz alapkőzetén kialakult gyeptársulások mára fragmentálódva megmaradt elemeit, a sziklagyepeket, sztyeppréteket, valamint a molyhos tölgyes bokorerdőket és tölgyes jellegű sziklaerdőket, az ott található jelölő növény és állatfajokat, valamint azok élőhelyeit.

Célkitűzés:

Elsődleges célkitűzés a 6190 Pannon sziklagyepek (*Stipo-Festucetalia pallentis*) és a 6240* Szubpannon sztyeppék természetszerű szerkezetének, fajkészletének megőrzése, valamint a jelölő fajok megőrzése.

- A cserjésedés miatt degradálódó száraz gyepek területén az inváziós fajok és a szukcesszió következtében teret hódító őshonos cserjefajok terjedésének megállítása, a cserjék visszaszorítása mozaikos foltokban, az inváziós fászfűzárak minél teljesebb körű eltávolítása.
- Természetközeli erdőgazdálkodás keretében a fekete fenyő (*Pinus nigra*) lehetőség szerinti letermelése azokon a helyeken, ahol az eredeti gyeptársulás fajai megtalálhatóak, ezeken a területeken a gyeptársulás megtelepedésének elősegítése. A fás élőhelyeken a fekete fenyő (*Pinus nigra*) termőhelyhonos fajokkal való pótlása lenne kívánatos elsősorban a 91H0* Pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*-szel, valamint a 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szel és a 91M0 Pannon cseres tölgyesek érdekében.
- A magyar tarsza (*Isophya costata*) populáció fenntartása érdekében a faj ökológiai igényének megfelelő gyepszerkezet kialakítása élőhelyeik extenzív legeltetésével, vagy késői kaszálásával.
- Az eurázsiai rétisáska (*Stenobothrus eurasius*) élőhelyeinek megőrzése a cserjésedés megakadályozásával, az emberi zavarás mérséklésével.
- A jelölő növényfajok, különösen a magyar méreggyilok (*Vincetoxicum pannonicum*), Szent István-szegfű (*Dianthus plumarius* subsp. *regis stephani*), a piros kígyószisz (*Echium maculatum*) és a magyar gurgolya (*Seseli leucospermum*) populációinak nagyságát meg kell őrizni az elterjedési terület csökkenésének megelőzésével, élőhelyük megfelelő kezelésével.
- Az élőhelyeket veszélyeztető egyéb tevékenységek megszüntetése (pl.: túrázás nem kijelölt utakon, crossmotorozás), a jogilag nem létező, de kijárt földutak felszámolása, illetve bizonyos esetekben legálissá tétele. Szükséges a lovas, kerékpáros és gyalogos turista forgalom szabályozása, irányítása.

3.2 Kezelési javaslatok

A 275/2004. (X.8.) Korm. rend 4.§5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló, közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalat formájában válhat kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy más hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

3.2.1 Élőhelyek kezelése

A területen az elsődleges problémát a fekete fenyvesek jelenléte és terjedése, az őshonos cserjék térhódítása és a lakott területek közelségéből adódó túlhasználat jelenti. A területen jelen lévő természetvédelmi problémák megoldásához gazdálkodáshoz köthető és nem köthető kezelésekre egyaránt szükség van.

Először a teljes tervezési területre vonatkozó, **gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatokat** tartalmazza a terv. Ide tartoznak a beruházásokat, fejlesztéseket, területrendezést, vállalkozásokat, illetve az ipari tevékenységeket és turizmust érintő, az adott területre aktuálisan vonatkozó elvek, előírások, valamint a kritikus pontok beazonosítása.

Ezután következik az egyes kezelési egységek jellemzése, amit kezelési egységként a hozzájuk tartozó előírás javaslatok és élőhelyrekonstrukciós javaslatok felsorolása, valamint a kezelési javaslatok indoklása követ. **Kezelési egységnek** azt a funkcionálisan egybe tartozó csoportot nevezzük, ami azonos kezelést igénylő élőhelyeket foglal magában, az előírt kezelések betartása által biztosítva a területen található jelölő értékek (fajok és/vagy élőhelyek) megőrzését. Az azonos kezelési egységbe tartozó élőhelyek különböző élőhelytípusba is tartozhatnak, és elhelyezkedésük pontszerű, egymástól távoli is lehet; a hangsúly azon van, hogy kezelés szempontjából azonos igényűek. A kezelési egységek lehatárolása alapvetően élőhelyek alapján történt, figyelembe véve a jelenlegi és várható jövőbeni gazdálkodási lehetőségeket.

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A tervezési területen jelentős az olyan területek aránya, melyen gazdálkodási tevékenységet nem folytatnak, ide tartoznak egyrészt az olyan területek, melyek domborzati adottságaiknál fogva mező- illetve erdőgazdasági művelésre alkalmatlanok, másrészt jelentős azon területek aránya, melyek azért nem hasznosítottak, mert az agglomerációban teljesen visszaszorult a mezőgazdálkodás. Ugyanakkor a városok közelsége miatt nagy terhelés nehezíti a területre az egyéb használatok miatt, melyek szabályozása szintén szükséges.

- A területen területfoglalással járó beruházások, fejlesztések kivitelezése, valamint a beépítések arányának növelése nem javasolt.
- A területen illegálisan kijárt autós illetve turistautak nyomvonalainak rendezése, megszüntetése, illetve egyes esetekben legálissá tétele. Ezek mikéntje egyedi elbírálást igényel minden esetben.
- A lovas és kerékpáros nyomvonalak kijelölése csak meglévő földutakon javasolt, elkerülve mindazon élőhelyeket, melyekre káros hatást gyakorolhatnak.
- A terület értékeinek bemutatása érdekében tanösvény kiépítése javasolt.

Gazdálkodáshoz köthető javaslatok

A terület nagy részét gyepterületek alkotják, melyek jelentős része a Budai Tájvédelmi Körzet részeként országos jelentőségű védett természeti terület. A gyepterületek egy részén szükség van megfelelően szabályozott mezőgazdasági hasznosításra – kaszálásra, legeltetésre – hogy a természeti értékek fennmaradása biztosítható legyen. A sziklagyepek esetében a mezőgazdasági hasznosítás károsítaná az élőhelyeket, itt a fenntartás érdekében csak természetvédelmi célú kezelés javasolt, melynek során az inváziós fásszárúak és a szukcesszió következtében teret hódító őshonos cserjék visszaszorítása szükséges. Az erdőterületeken az idegenhonos – elsősorban fekete fenyves – állományok visszaszorítása, eltávolítása és őshonosra történő lecserélése a legfőbb feladat.

Kezelési egységek

A 2013-ban a teljes tervezési területre készült Általános Nemzeti Élőhely-osztályozási Rendszer (továbbiakban ANÉR) alapú élőhelytérkép, ez alapján, valamint a 2015-ben készült körzeti erdőterv alapján kerültek elkülönítésre az azonos kezelést igénylő kezelési egységek:

- KE1: Gazdálkodási tevékenység végzésére nem javasolt gyepes területek
- KE2: Extenzív legeltetésre, kaszálásra javasolt területek
- KE3: Gazdasági célú erdőgazdálkodás végzésére alkalmas fás állományok

KE4: Gazdasági haszonvételt nem szolgáló fás állományok és molyhos tölgyessé alakítandó feketefenyővel vegyes állományok
 KE5: Pufferterület, városias környezet

• **KE1 kezelési egység – Gazdálkodási tevékenység végzésére nem javasolt gyepes területek**

Kezelési egység meghatározása:

Ebbe a kezelési egységbe tartoznak a kjTT nyílt és zárt dolomit sziklagyepjei, meredek oldali köves lejtősztyeppjei és a gyepekkel mozaikoló őshonos cserjések, valamint az ezekre a területekre spontán terjedő fekete fenyő foltok.

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálat:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- G2 – Mészkedvelő nyílt sziklagyep
- H1 – Zárt sziklagyep
- H2- Felnyíló, mészkedvelő lejtő-és törmelékgyep
- H3a – Köves talajú lejtősztyepp
- H4 – Erdősztyepprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok
- H5a – Lössgyep, kötött talajú sztyepprétek
- P2b – Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

- 6190* – Pannon sziklagyep (*Stipo-Festucetalia pallentis*)
- 6240* - Szubpannon sztyeppék

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A területen a kialakult gyep megóvása a természetvédelmi cél, mely a terület mezőgazdasági hasznosításának mellőzésével oldható meg.

Mezőgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- A területen semmilyen, a gyep összetételét, szerkezetét megváltoztató mezőgazdasági tevékenység nem folytatható, a területeket érintetlenül kell hagyni a természetes élőhelyek fennmaradása érdekében.
- Beavatkozás csak az esetleges természetvédelmi kezelés részeként történhet, ennek keretében szükséges az inváziós fajok (pl. fekete fenyő (*Pinus nigra*)) eltávolítása és a szukcesszió következtében teret hódító őshonos cserjefajok (pl. egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*), kökény (*Prunus spinosa*)) visszaszorítása.

Vadgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- Vadgazdálkodási szempontból a legfontosabb elérendő cél a nagyvadállomány nagyságának visszaszorítása, természetvédelmi kárt nem okozó szintre csökkentése, mivel a vaddisznó (*Sus scrofa*) a túrással sokszor károsítja a gyepes jelölő élőhelyeket.
- A kezelési egységben kerülendő minden olyan tevékenység, amely a vadászható vadfajok populációinak (elsősorban csülkös vadfajok) növekedését okozza. Vadetők elhelyezése, vadföldek kialakítása, vad kibocsátás és zárt téri vadtartás nem megengedett.

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

Natura 2000 kijelölés alatt álló területek esetében az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet, valamint a valamint a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18) Kormányrendelet előírásait kell betartani. A kezelési egységbe tartozó gyepek az elmúlt időszakban nem álltak mezőgazdasági hasznosítás alatt, a Mezőgazdasági parcellaazonosító Rendszerben nem támogatható területként szerepelnek.

A kezelési egységbe tartozó szinte valamennyi terület (kivétel a Budakeszi 081/4 hrsz. egy része) része a Budai Tájvédelmi Körzet részeként országos jelentőségű védett természeti terület, ezért ezeken a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény védett természeti területekre vonatkozó előírásai is kötelező érvényűek.

Önkéntesen vállalható előírás- javaslatok:

Kód	A kezelési egységre vonatkozó előírás-javaslatok
GY21	Legeltetés és kaszálás tilos, a területet kezeletlenül kell fenntartani.
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.
GY28	A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórton jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban az illetékes nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell.
GY32	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani.
VA03	A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető.

6. táblázat: A gazdálkodási tevékenység végzésére nem javasolt gyepes területek kezelési egységre vonatkozó önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az élőhelyek helyreállítása érdekében a termőhely-idegen és idegenhonos inváziós fajok (elsősorban fekete fenyő (*Pinus nigra*), fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), mirigyes bálványfa (*Ailanthus altissima*)) eltávolítását, valamint a szukcesszió következtében teret hódító őshonos cserjefajok visszaszorítását szükséges elvégezni. A fekete fenyő (*Pinus nigra*) és az őshonos cserjefajok esetében mechanikus módszerekkel kell a nem kívánt állományokat eltávolítani. A fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), a mirigyes bálványfa (*Ailanthus altissima*) és más intenzíven terjedő fajok esetében törzsinjektálás utáni mechanikus eltávolítás szükséges. Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használat esetében javasolt alkalmazási időaugusztus-szeptember. Alkalmazása fás szárú fajok visszaszorítása érdekében kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, pontpermetezéssel történhet. Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.

Kezelési javaslatok indoklása:

A fent meghatározott területfoltok domborzati adottságaik folytán alkalmatlanok a mezőgazdasági hasznosításra. Az inváziós fajok irtása és az őshonos cserjék visszaszorítása szükséges a jelölő élőhelyek (Pannon sziklagyepek (*Stipo-Festucetalia pallentis*) (6190*), Szubpannon sztyeppék (6240*), és a hozzájuk kötődő jelölő fajok (pl. eurázsiai rétisáska (*Stenobothrus eurasius*), füstös ősziaraszoló (*Lignoptera fumidaria*), leánykőkörörcsin (*Pulsatilla grandis*), Szent István-szegfű (*Dianthus plumarius* subsp. *regis-stephani*)) megőrzése érdekében.

• **KE2 kezelési egység – Extenzív legeltetésre, kaszálásra javasolt területek**

Kezelési egység meghatározása:

Ebbe a kezelési egységbe tartoznak a területen található különböző mértékben cserjésedett hegylábi gyepterületek, valamint a Budakeszi-árok mellett húzódó gyepek, melyek fenntartása érdekében kaszálás, illetve legeltetés szükséges.

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ANÉR élőhelyek:

- H5a – Lössgyepek, kötött talajú sztyepprétek
- OC – Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek
- P2b – Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések
- S6 – Nem őshonos fajok spontán állományai

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

- 6240* - Szubpannon sztyeppék

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egység területébe tartozó gyepterületek egy része jelenleg mezőgazdasági hasznosítás alatt áll, elsősorban szarvasmarhával legeltetik, kisebb részen jellemző a kaszálás. A jelenlegi területhasználat a természetvédelmi célokkal összeegyeztethető, néhány kisebb változtatás javasolható a természeti értékek védelme érdekében. Néhány területen nem folyik mezőgazdasági művelés, ami a területek nem kívánt cserjésedését okozza, ezeken a területeken szükséges a mezőgazdasági hasznosítás biztosítása.

Mezőgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- A kezelési egységben az élőhelyek fenntartása érdekében szükség van legeltetésre, illetve kaszálásra.
- A gyepek kíméletes legeltetésének visszaállítása, illetve hosszú távú fenntartása javasolt elsősorban szarvasmarhával és juhval. A cserjésedéssel érintett foltokat kecskével javasolt legeltetni.
- Mozaikos és szakaszos legeltetés szükséges a gyepek hosszú távú megőrzése érdekében.
- A nagy legelőtömbökön belül szükséges az érzékenyebb foltok kijelölése a működési területével érintett nemzeti park igazgatósággal együttműködve, ahol a legeltetés intenzitásának csökkentése, vagy elhagyása javasolt.
- Az első kaszálás időpontjaként általánosságban a június 15. utáni időszak megfelelő, ugyanakkor a magyar tarsza (*Isophya costata*) élőhelyein kaszálás csak július 15. után végezhető.
- A Budaörs 042/1 hrsz.-ú területen nagyobb foltban termő macskahere (*Phlomis tuberosa*) állomány védelme érdekében, amely potenciális élőhelye a sztyeplepkének (*Catopta thrips*), a 639270-236261, 639317-236281, 639424-236208, 639500-236172, 639535-236109, 639422-236098, 639259-236237, 639270-236261 koordinátákkal határolt területen (2,19 ha) évi egyszeri - augusztus 15. utáni - kaszálás lehetséges.
- A területen műtrágya kijuttatása nem lehetséges, szerves trágya kijuttatása csak a terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetett módon lehetséges. Trágya és növényvédőszer tárolása, kijuttatása a fás és lágyszárú inváziós fajok irtása során csepegésmentes technológiával kijuttatott gyomirtó vegyszerek és a zárlati károsítók elleni, jogszabályban előírt védekezés kivételével nem támogatott.
- Szükséges az inváziós fajok (elsősorban fekete fenyő (*Pinus nigra*), fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), mirigyes bálványfa (*Ailanthus altissima*)) eltávolítása és a szukcesszió következtében teret hódító őshonos cserjefajok (pl. egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*), kökény (*Prunus spinosa*)) visszaszorítása.

Vadgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- Vadföldek kialakítása, vad kibocsátása és zárt téri vadtartás nem megengedett.

- Vadgazdálkodási berendezések elhelyezése csak a működésében érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyen és módon történhet.

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

Natura 2000 kijelölés alatt álló területek esetében az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet, valamint a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18) Kormányrendelet előírásait kell betartani. A Budai TK részét képező területeken a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény védett természeti területekre vonatkozó előírásait, valamint a Budai Tájvédelmi Körzet védettségének fenntartásáról szóló 125/2007. (XII. 27.) KvVM rendeletben foglalt előírásokat be kell tartani.

Önkéntesen vállalható előírás- javaslatok:

A gyepekben jelen lévő, illetve a szegélyeken található fás állományok miatt szükséges az erdőkre vonatkozó előírások alkalmazása is.

Kód	A kezelési egységre vonatkozó előírás-javaslatok
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY09	Fogasolás nem megengedett.
GY10	Tárcsázás nem megengedett.
GY11	Hengerezés nem megengedett.
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY13	Kiszántás nem megengedett.
GY14	Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY30	A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell.
GY40	Legeltetési sűrűség 0,2 - 0,4 ÁE/ha.
GY45	A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges.
GY57	Villanypásztor csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság írásos véleménye alapján alkalmazható.
GY59	Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
GY67	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék
GY68	Legeltethető állatfaj: juh
GY69	Legeltethető állatfaj: kecske (csak a cserjésedett területeken)
GY74	Kaszálás július 15. után lehetséges
GY84	Természetkímélő kaszálási módszert kell alkalmazni: a kaszálást a kaszálendő terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni.
GY86	A szénát a kaszálást követő két héten belül össze kell gyűjteni és eltávolítani a területről.
GY117	Éjszakázó helyek, ideiglenes karamok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.

E67	Az idegenhonos és tájidegen fafajú szabad rendelkezésű erdők és fásítások felújításának elhagyása, azok más művelési ágban (pl. gyepterület) történő hasznosítása.
E69	A környező gyepterületek védelme érdekében az idegenhonos fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, fásszárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. (Megj.: a permetezés csak pontpermetezéssel történhet.) • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E73	Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

7. táblázat: Az extenzív legeltetésre javasolt területek kezelési egységre vonatkozó önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A jelölő gyepekben (pannon sziklagyepek (*Stipo festucetalia pallentis*) (6190), szubpannon sztyeppék (6240*)) esetében javasolt a túlzottan cserjésedő, erdősülő területek cserjeirtása, helyreállítva ezzel a jelölő gyeptársulásokat, megőrizve azok kiterjedését. Az idegenhonos inváziós fajok (elsősorban fekete fenyő (*Pinus nigra*), fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), mirigyes bálványfa (*Ailanthus altissima*), keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*), nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*)) megjelenése esetén azok eltávolítását szükséges elvégezni.

Kezelési javaslatok indoklása:

Az előírások betartása ideális feltételeket teremt a jelölő élőhelyek (pannon sziklagyepek (*Stipo festucetalia pallentis*) (6190), szubpannon sztyeppék (6240)) fennmaradása, illetve kiterjedésének megőrzése, növelése érdekében. Az egyeztetett legelő állategység biztosítja a gyepterület megfelelő állapotát. A fekete fenyő (*Pinus nigra*), fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), mirigyes bálványfa (*Ailanthus altissima*), keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*), nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*) irtása a gyepek fátlan állapotban tartását szolgálja, a jelölő élőhelyek kiterjedése az intézkedések által nem csökken.

- **KE3 kezelési egység - Gazdasági célú erdőgazdálkodás végzésére alkalmas fás állományok**
Kezelési egység meghatározása

Ebbe a kezelési egységbe elsősorban a cseres-tölgyesek és gyertyános tölgyesek tartoznak, valamint a pár foltban megtalálható akácok és fenyvesek, ahol a körzeti erdőterv előírásainak megfelelő módon erdőgazdálkodás keretében gazdasági haszonvételt szolgáló kezelés folytatható.

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálat:

Érintett ÁNER élőhelyek:

- L1 – Mész- és melegkedvelő tölgyesek
- L2a – Cseres – kocsánytalan tölgyesek
- P1 – Őshonos fafajú fiatalosok
- RB – Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők
- RDa – Őshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származékterdők
- RDb – Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők
- RC – Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdő
- S1 – Akác ültetvények
- S4 – Ültetett erdei- és feketefenyvesek

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

- 91H0* - Pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*szel
- 91M0 – Pannon cseres tölgyesek

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egység területére fás állományok tartoznak, melyeken a körzeti erdőtervnek megfelelően gazdasági célú erdőgazdálkodást folytatnak. A körzeti erdőterv a természetvédelmi érdekeket általában figyelembe veszi.

Erdőgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- Ezen erdőterületeken az alapvető célkitűzés a területre jellemző, honos fajösszetételű erdőtípusok fajösszetételére jellemző állományok kialakítása, az idegenhonos fafajú erdők átalakítása honos fafajú, termőhelynek megfelelő erdőkké.
- Az erdőneveléseket úgy javasolt megtervezni, hogy azok a termőhelynek nem megfelelő, vagy erdészeti tájidegen elegyfajok, különös tekintettel az intenzíven terjedő fajok (pl. fekete fenyő (*Pinus nigra*), fehér akác (*Robinia pseudo-acacia*) visszaszorítását, az őshonos fafajok elegyarányának az emelését, valamint az elegyesség fenntartását, növelését szolgálják.
- A véghasználatok tervezése során javasolt arra törekedni, hogy a védett természeti területen, illetve Natura 2000 területen az erdészeti tájban honos fafajokkal jellemezhető faállomány típusok, illetve a közösségi jelentőségű jelölő erdei élőhelytípusok esetében a korosztályviszonyok kiegyenlített legyenek, egyenletes eloszlású legyen a fiatal, középidős és a vágáskort elérő erdők aránya.
- A termőhelynek nem megfelelő, vagy erdészeti tájidegen főfafajú erdők véghasználatát után a fafajcserével járó erdőszerkezet átalakítása kívánatos a Budakeszi 702/A erdőrészletben, illetve részben a Budaörs 91M és 16TN erdőrészletben.
- A véghasználati területeken elszórtan legalább 10%-nyi honos fajösszetételű hagyásfa-csoport, vagy folyamatos erdőborítás alkalmazása esetén erdészeti beavatkozással nem érintett terület megtartandó (terület-, vagy a törzsarányosan), a cserjeszint egyidejű megkímélésével.
- A ragadozómadarak fészket tartó és a környezetében lévő fákat véghasználat során megtartani szükséges.
- Fakitermelést csak szeptember 15. és március 15. között javasolt végezni.

Vadgazdálkodáshoz köthető javaslatok

- A legfontosabb elrendő cél a vaddisznó állomány nagyságának visszaszorítása, természetvédelmi kárt nem okozó szintre csökkentése. Ez különösen a kezelési egységben található jelölő erdei élőhelyek védelme érdekében fontos. Vadföldek kialakítása, vad kibocsátás és zárt téri vadtartás nem megengedett. Vadetető elhelyezése csak az illetékes nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten lehetséges, minden olyan tevékenység, amely a vadászható vadfajok populációinak (elsősorban csülkös vadfajok) növekedését okozza kerülendő. Mesterségesen kialakított dagonyák létrehozását kerülni kell. A vadállomány szabályozását szolgáló létesítmények kihelyezhetőek a nemzeti park igazgatósággal egyeztetett módon.

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:**Kötelezően betartandó előírások:**

Natura 2000 kijelölés alatt álló területek esetében az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet előírásait kell betartani.

A kezelési egységbe tartozó területek túlnyomó többsége (a Budakeszi 081/6 hrsz. (Budakeszi 702A) és 082 hrsz. (Budakeszi 90/A és 90/B) kivételével) része a Budai Tájvédelmi Körzetnek, ezeken a területeken a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény védett természeti területekre vonatkozó előírásait be kell tartani.

Erdőterületekre vonatkozóan be kell tartani az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény rendelkezéseit, a 2014. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az érintett körzeti erdőtervek alapján folytatott erdőgazdálkodásról szóló 47/2014. (IV. 24.) VM rendeletet, valamint a Budai-hegyek Erdőtervezési Körzet Körzeti Erdőtervét (Erdőtervi határozat száma: XIV-G-027/11880-1/2015.).

Önkéntesen vállalható előírás- javaslatok:

Az önkéntesen választható előírás-javaslatok elsősorban a nem védett Natura 2000 területekre vonatkoznak, illetve a Tvt. által nem szabályozott esetekben vonatkozik az országos jelentőségű védett területekre is.

Kód	A kezelési egységre vonatkozó előírás-javaslatok
E04	Közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok populációinak, továbbá a természetes és természetszerű erdők 100 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítése nem megengedett.
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmét figyelembe véve jelölhetők ki.
E11	A fával nem, vagy részben fedett területek egyéb részletként (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó, kopár) történő lehatárolása, szükség esetén az erdőrészlet megosztásával.
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok kímélete.
E20	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkeinek (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.
E22	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m ³ /ha, kifejezetten vastag (többségében 30 cm mellmagassági átmérő feletti) odvas, böhönc, fészkelő- és búvóhelynek alkalmas élő fák kijelölése és folyamatos fenntartásának biztosítása.
E25	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E28	Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.

E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágásokat minden esetben az őshonos fafajok javára kell elvégezni.
E38	Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása. <i>(Megj.: törzsönodvas, törzsodvas és elváló törzsű fák meghagyása.)</i>
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrésztlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E52	Őshonos fafajú faállomány tájhonos fajokkal történő felújítása.
E54	Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása.
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása.
E58	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.
E61	Talajvédelmi rendeltetésű és felnyíló (erdőssztyepp jellegű) erdők esetében a felújítás során a tájhonos fafajok tuskó- és gyökérsarj eredetű újulatának megőrzése.
E62	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználata és felújítása során a természetes cserje- és lágyszárú szint kímélete, valamint a talajtakaró megóvása.
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.
E69	A környező gyepterületek védelme érdekében az idegenhonos fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.
E70	<p>Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. <i>(Megj.: a permetezés csak pontpermetezéssel történhet.)</i> • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása csöppenésmentes kijuttatással.
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon gondoskodni kell az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorításáról.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása..
E86	A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében.
E96	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkeknek (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység időbeli korlátozása.

E97	Kártevők elleni védekezésnél biológiai módszerek (feromoncsapdák, elterelő anyagok) alkalmazása.
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.

8. táblázat: Erdészeti gazdálkodás végzésére alkalmas fás állományok kezelési egységre vonatkozó önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Az országos jelentőségű védett természeti területeken a Tvt. 33.§ -ának betartása érdekében cél az idegenhonos fafajú erdő-állományok őshonossá történő átalakítása. Amennyiben a nem védett területeken mutatkozik rá gazdálkodói szándék, az idegenhonos fafajú erdő-állomány (Budakeszi 702A) őshonossá történő átalakítása természetvédelmi szempontból támogatandó, elsősorban a szomszédos Natura 2000 jelölő élőhelyek megóvása érdekében. A kezelési egység teljes területén a termőhely-idegen feketefenyő (*Pinus nigra*), és az idegenhonos inváziós fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) és a mirigyes bálványfa (*Ailanthus altissima*) megjelenése esetén azok eltávolítását szükséges elvégezni.

Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési javaslatok a biztosítják az őshonos jelölő állományok pannon gyertyános tölgyesek *Quercus petraeaval* és *Carpinus betulussal* (91G0)* és pannon cseres-tölgyesek (91M0)) fennmaradását, regenerációját. Az elő- és véghasználatok kíméletes végzése a jelölő állományok természetessége szempontjából kiemelkedő fontosságú. Az idegenhonos, inváziós fajokból is álló területek esetében az inváziós fajok területről történő kiszorítása javítja az erdők természetességét, növeli a jelölő élőhelyek részarányát. A túltartott vadállomány taposásával, túrásával a jelölő élőhelyet károsíthatja, ezért szükséges a megfelelő szinten tartása. A vadat vonzó létesítmények lokálisan gyomosító hatásúak, ezért elhelyezésük nagy körültekintést igényel.

- **KE4 kezelési egység - Gazdasági haszonvételt nem szolgáló fás állományok és molyhos tölgyessé alakítandó feketefenyővel vegyes állományok**

Kezelési egység meghatározása:

Ebbe a kezelési egységbe tartoznak az olyan fás állományok, amelyekben nem javasolt gazdasági haszonszerzés céljából erdőgazdálkodást folytatni. Ide tartoznak a molyhos tölgyesek, ezek gyepekkel, illetve feketefenyvesekkel mozaikos állományai, valamint mindazok a területek, melyek jelenleg idegenhonos vagy vegyes fás állománnyal borítottak és a termőhely megfelel a molyhos tölgyes termőhelyi igényének, így potenciális lehetőség van az inváziós fajok eltávolítása után gyepekkel mozaikoló molyhos tölgyes kialakítására. Szintén ebbe a kezelési egységbe tartoznak a néhány foltban megtalálható törmeléklejtő-erdők.

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálat:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- K2 – Gyertyános-kocsányos tölgyesek
- L1 – Mész- és melegkedvelő tölgyesek
- LY2 – Törmeléklejtő-erdők
- M1 – Molyhos tölgyes bokorerdők
- S1 – Akác ültetvények
- S4 – Ültetett erdei- és feketefenyvesek

S6 – Nem őshonos fafajok spontán állományai
 P2b – Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések
 RDa – Őshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származékterületek

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

91G0* - Pannon gyertyános tölgyesek
 91H0* - Pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*szel
 91M0 – Pannon cseres tölgyesek
 9180* - Lejtők és sziklatörmelékek *Tilio – Acerion* erdői

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységbe változatos területek tartoznak. A gyertyános-kocsányos tölgyesek és törmeléklejtő-erdők kis kiterjedésben vannak jelen a területen, ezeknél az erdőtípusoknál jelenlegi állományok beavatkozás nélküli megóvása, az öfenntartó folyamatok minél teljesebb biztosítása a természetvédelmi cél. A molyhos tölgyes bokorerdők helyét a legtöbb esetben fekete fenyvesek foglalják el, illetve az őshonos állományok feketefenyővel keverten fordulnak elő. Ezek a területeken természetvédelmi cél az eredeti, gyepekkel mozaikoló molyhos tölgyes állományok létrehozása, melyhez a fekete fenyő (*Pinus nigra*) visszaszorítása szükséges.

Erdőgazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok:

- Ezekre a területekre a hosszútávú célkitűzés a gyepekkel mozaikoló molyhos tölgyes állomány fenntartása, visszaállítása. Ehhez szükséges az idegenhonos fafajok eltávolítása, az állományok őshonossá alakítása.
- Fakitermelést csak szeptember 15. és március 15. között javasolt végezni.
- Fontos a kezelési egységben található fás állományokkal mozaikoló gyepfoltok megóvása, fátlan állapotban tartásuk. Ennek érdekében a gyepfoltokon fás állományok nem telepíthetőek, a spontán megjelenő fás állományok visszaszorításáról gondoskodni kell. Ugyanakkor a területen legeltetés, kaszálás nem kívánatos.
- Az idegenhonos fás állományok átalakítása során az őshonos állományok és állományrészek megóvására törekedni kell, tarvágás és felújító vágás nem javasolt, helyette átalakító és szálaló üzemmód alkalmazandó.

Vadgazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok:

- Vadgazdálkodási szempontból a legfontosabb elérendő cél a nagyvadállomány nagyságának visszaszorítása, természetvédelmi kárt nem okozó szintre csökkentése. Ez elsősorban a vaddisznó (*Sus scrofa*) esetében fontos, mivel túrásával jelentős károkat okozhat.
- Vadgazdálkodási berendezések elhelyezése csak a működésében érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyen és módon történhet.
- Vadföldek kialakítása, vad kibocsátás és zárt téri vadtartás nem megengedett. Mesterségesen kialakított dagonyák létrehozását kerülni kell.

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

Natura 2000 kijelölés alatt álló területek esetében az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet előírásait kell betartani. Erdőterületekre vonatkozóan be kell tartani az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény rendelkezéseit, a 2014. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az érintett körzeti erdőtervek alapján folytatott erdőgazdálkodásról szóló 47/2014. (IV. 24.) VM rendeletet, valamint a Budai-hegyek Erdőtervezési Körzet Körzeti Erdőtervét (Erdőtervi határozat száma: XIV-G-027/11880-1/2015.).

A kezelési egységbe tartozó szinte valamennyi terület része a Budai TK-nek, ezeken a területeken a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény védett természeti területekre vonatkozó előírásait be kell tartani.

Önkéntesen vállalható előírás- javaslatok:

A szabadon választható előírás-javaslatok elsősorban a nem védett Natura 2000 területekre vonatkoznak, illetve a Tvt. által nem szabályozott esetekben vonatkozik az országos jelentőségű védett területekre is.

Kód	A kezelési egységre vonatkozó előírás-javaslatok
GY21	Legeltetés és kaszálás tilos, a területet kezeletlenül kell fenntartani.
E24	Az erdőrészekben belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek teljes védelmét, háborítatlanságát biztosítani kell.
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.
E30	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok egyedeinek megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tö- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E47	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása.
E54	Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása.
E62	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználat és felújítása során a természetes cserje- és lágyszárú szint kímélete, valamint a talajtakaró megóvása.
E64	Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználat során a tájhonos fafajok egyedeinek meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is).
E69	A környező gyepterületek védelme érdekében az idegenhonos fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.
E70	<p>Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, faszárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a faszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. <i>(Megj.: a permetezés csak pontpermetezéssel történhet.)</i> • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítményeket lehet alkalmazni az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában. • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében alkalmazható levélen felszívódó gyomirtó, de csak csöppenésmentes kijuttatással.
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani
------	--

9. táblázat: Gazdasági haszonvételt nem szolgáló fás állományok és molyhos tölgyessé alakítandó feketefenyővel vegyes állományok kezelési egységre vonatkozó önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A terület jelentős része őshonos fafajokkal borított, de idegenhonos, inváziós fajok is megtalálhatóak. Ezek visszaszorításával elősegíthető a jelölő élőhely természetességének javulása. Az országos jelentőségű védett természeti területeken a Tvt. 33.§ -ának betartása érdekében cél az idegenhonos fafajú erdő-állományok őshonossá történő átalakítása. Elsősorban a szomszédos, környező Natura 2000 jelölő élőhelyeket veszélyeztető állományok szerkezetátalakítása javasolt. A feketefenyvesek szerkezetátalakítása során javasolt a teljes talajelőkészítés és tuskózás mellőzése, a környező jelölő élőhelyeket –pannon sziklagyepek (*Stipo Festucetalia Pallentis*) (6190), és szubpannon sztyeppék (6240)* – veszélyeztető gyomosodás elkerülése érdekében.

Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési javaslatok a tájidegen, inváziós fajok területről történő kiszorításával biztosítják az őshonos jelölő állományok regenerációját. Az elő- és véghasználatok kíméletes végzése a természetes gyepszint fragmentumok mint propagulumforrások megőrzése szempontjából kiemelkedő fontosságú. A túltartott vadállomány taposásával, túrásával a jelölő élőhelyet és a gyepp fragmentumokban megtalálható jelölő növényfajokat (pl. magyar méreggyilok (*Vincetoxicum pannonicum*) leánykőöröcsin (*Pulsatilla grandis*) Szent István-szegfű (*Dianthus plumarius subsp. regis-stephani*) károsíthatja, ezért szükséges a megfelelő szinten tartása. A vadat vonzó létesítmények lokálisan gyomosító hatásúak, ezért elhelyezésük a működési területével érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyen javasolt.

• KE5 kezelési egység - Pufferterület, városias környezet:

Ebbe a kezelési egységbe tartoznak azok a területek, melyek a többi kezelési egységbe nem sorolhatóak, általában a tervezési terület peremén találhatóak. Olyan emberi tevékenység folyik rajta, melyek a természetes vegetációt teljesen megszüntették, beépített, kivett művelési ágú, illetve egyéb használat miatt erősen degradálódott területek.

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNER élőhelyek:

- OC – Jellegtelen száraz, fűszáraz gyep
- U2 – Kertvárosok, szabadidős létesítmények
- U4 – Telephelyek, roncsterületek, hulladéklerakók
- U6 – Nyitott bányafelületek
- U11 – Út- és vasúthálózat
- T9 – Kiskertek

Érintett Natura 2000 élőhelyek: -

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

- A területen csak olyan módon végezhetőek a jelenlegi tevékenységek, melyek a környező jelölő élőhelyekre és fajokra káros hatást nem gyakorolnak. A meglévő beépítések, egyéb területhasználatok területfoglalásának növelése nem javasolt. A még be nem épített, de beépítésre szánt területek beépítése esetén törelkedni kell az épületek és a többi kezelési egységbe tartozó

területek között megfelelő pufferterület kialakítására. A nyitott bányafelület tovább nem művelhető, területén természetvédelmi szempontból egyaránt elfogadható a rekultiváció, illetve a spontán természeti folyamatok érvényesülése.

- A területegységeken csak olyan funkciók és létesítmények elhelyezését javasoljuk, amelyek a szomszédos élőhelyek és az azokon található értékes fajok fennmaradását nem veszélyeztetik.
- A jelenlegi tevékenységek esetleges felhagyása után törekedni kell a természetközeli állapotok helyreállítására.

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

Natura 2000 kijelölés alatt álló területek esetében az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet, valamint a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18) Kormányrendelet előírásait kell betartani. A kezelési egységbe tartozó területek egy része a Budai TK részeként országos jelentőségű védett természeti terület, ezért ezeken a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény védett természeti területekre vonatkozó előírásait, valamint a Budai Tájvédelmi Körzet védettségének fenntartásáról szóló 125/2007. (XII. 27.) KvVM rendeletben foglalt előírásokat be kell tartani.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

Kód	A kezelési egységre vonatkozó előírás-javaslatok
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező
GY118	Élőhelyrekonstrukció

10. táblázat: A pufferterület, városias környezet kezelési egységre vonatkozó önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A KE területén található roncsolt, degradált területek (lakó- illetve üdülőingatlanok, sportolási, túrázási célból kialakított területek, technikai jellegű sporttevékenységek által tönkretett területek, illegális utak stb.) helyreállítása fontos feladat. A jogszerűen művelés alól kivett, beépített, használt, illetve beépítésre szánt területek intenzív használatának megszűnése esetén a termőhelynek legmegfelelőbb és a közvetlen környezetet figyelembe vevő élőhely helyreállítására kell törekedni.

Kezelési javaslatok indoklása:

Az idegenhonos inváziós fajok (feketeenyő (*Pinus nigra*) fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), mirigyos bálványfa (*Ailanthus altissima*) és zöld juhar (*Acer negundo*)) megjelenése esetén azok eltávolítását szükséges elvégezni a környező természetközeli élőhelyek megóvása érdekében.

3.2.2 Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az idegenhonos és inváziós lágú- és fás szárú fajok visszaszorítása a teljes területen fontos feladat, mindegyik kezelési egységben (részletezve ld.: KE1, KE2, KE3, KE4, KE5).

A jelölő gyepterületek megóvása érdekében a szukcesszió következtében terjedő őshonos cserjefajok állományának visszaszorítása szükséges (részletezve: KE1, KE2).

Szintén javasolt a nem őshonos fafajú erdők, valamint a vegyes állományú erdőrészeket őshonos fafajúvá alakítása szerkezetátalakítással (részletezve ld.: KE3, KE4)

A roncsolt, degradált területek (technikai jellegű sporttevékenységek által tönkretett területek, intenzíven használt területek) helyreállítása szintén javasolt (érintett kezelési egységek: KE1, KE2, KE5).

3.2.3 Fajvédelmi intézkedések

A területen előforduló védett fajokkal kapcsolatosan a fajvédelmi intézkedések elsősorban élőhely kezelési jellegűek, így beépültek a kezelési egységekre megfogalmazott javaslatok közé. A kezelési egységekre vonatkozó előírás-javaslatok betartása révén az itt előforduló védett fajok fennmaradása biztosítható.

Magyar tarsza (*Isophya costata*)

Ismert élőhelyein – melyek elsősorban a KE2, kis részben a KE1 kezelési egységbe tartoznak – bárminemű területhasználat vagy tájhasználat váltás, a jelenlegi tevékenységek, hatások megváltoztatása súlyos következményekkel járhat. A lokálisan megjelenő kedvezőtlen hatások elől – kis mozgékonyasága révén – nem vagy alig képes kitérni, ezért egész élőhelyén fontos a károsító hatások kiküszöbölése. A főbb veszélyeztető tényezők az élőhely szerkezetét megváltoztató vagy helytelen területhasználat (korai kaszálás, túllegettetés), illetve a zavarás (taposás, égetés, növényvédőszeres gondatlan használata).

A populációk védelme érdekében minden az élőhelyeket érintő beavatkozást a faj fenológiájához (a lárvák vagy az imágók jelenlétéhez) kell igazítani. Élőhelyein javasolt a szelektív, tehát az említett, a faj által kedvelt növényzetű foltokat elkerülő vagy bűvósávokat meghagyó kései kaszálás. A július közepe után végzett kezeléssel az állományok jelentékeny mértékben kímélhetők. Az élőhelyeivel kapcsolódó mezőgazdasági területeken biztosítani kell a helyes növényvédelmi technológiák betartását. A faj által elfoglalt élőhelyek méretének csökkenését meg kell akadályozni. A területen a faj monitorozását rendszeresen el kell végezni.

Eurázsiai rétisáska (*Stenobothrus eurasius*)

A faj hazai állományai egymástól erősen elszigeteltek. A populációk egyedsűrűsége rendszerint kicsi, ám egymással érintkező élőhelyfoltokon is jelentős denzitásbeli különbségek tapasztalhatók. Gyér növényzetű sziklagyepekben az egyedszám esetenként nagyon magas, míg az érintkező zártabb gyepekben más fajokkal együtt, az együttes alárendelt tagjaként van jelen. Élőhelyei a KE1 kezelési egység területén találhatóak. Ennek megfelelően az állományok megőrzése érdekében az élőhelyen megjelenő inváziós növények és őshonos cserjék irtásáról gondoskodni kell. A túltartott vadállomány visszaszorítása szintén fontos feladat.

Füstös ősziaraszoló (*Lignyoptera fumidaria*)

A füstös ősziaraszoló (*Lignyoptera fumidaria*) elsősorban a zárt sziklagyepekben él, előfordulásai a tervezési területen a KE1 kezelési egységben, illetve kisebb részben a KE4 kezelési egység fás állományokkal mozaikoló gypfoltjaiban vannak. Az élőhelyeien bárminemű területhasználat vagy tájhasználat váltás, a jelenlegi tevékenységek, hatások megváltoztatása súlyos következményekkel járhat. Mivel a faj ökológiája kevésbé ismert, a már meghódított és az egyéb potenciális élőhelyekre vonatkozó megfelelő kezelési módszerek kidolgozása további részletes kutatásokat igényel. Annyi bizonyosan elmondható, hogy a faj a lárváállapot (április-május) és az imágó rajzási időszakában (nov.-dec. közepe) a legsérülékenyebb és legérzékenyebb a negatív hatásokra. Ilyenkor az intenzív taposás, legeltetés, gépjárműterhelés komoly károkat tud okozni.

A sziklagyep edafikus adottságainak megfelelően a szukcesszió szempontjából a teljes becserjésedés (kókény, galagonya), esetleg egyéb idegenhonos inváziós vagy termőhely-idegen fajok (fekete fenyő, akác, bálványfa) térhódítása lehet veszélyeztető tényező, melyek időszakos mozaikos irtással visszaszoríthatók, bár meg kell jegyezni, hogy a faj számos jelenlegi biotópja telepített fekete fenyves közvetlen közelében található. A beavatkozás mindig kézi eszközökkel, sosem nagy munkagépek segítségével történjen, mivel ez a gyp- és talajszerkezetben is kárt tehet. Szintén fontos szempont, hogy a karsú testű és nagy szárnyfelületű, ennek megfelelően gyenge röptű araszoló számára megfelelő, sokszor még a nagyobb kiterjedésű és viszonylag homogénnek tűnő nyílt gyepes esetében is a szélvédettség miatt éppen az erdőszegélyek bizonyulnak a legértékesebb mikrohabitatoknak. Az ilyen gyepes közvetlen környezetében található erdőfoltok teljes tarvágását el kell kerülni, egy szélfogó erdősáv és ligetes cserjecsoport meghagyása minden esetben célszerű.

A gypégetés, szemétkerítés, növényvédőszeres használata és a motocross vagy quados tevékenység nyilvánvalóan az összes természetközeli élőhely, de különösen a karsztos gyepes ellensége, megakadályozásuk mindenképp indokolt.

3.2.4 Kutatás, monitorozás

A természetvédelmi szempontú felmérések célja a területen előforduló, közösségi jelentőségű élőhelytípusok, ill. fajok rendszeres felmérése, továbbá a védett és veszélyeztetett fajok egyes populációinak nyomon követése, valamint a veszélyeztetett és/vagy természetközeli társulások megfigyelése. A vizsgálatok a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) sztenderd protokolljai alapján készülnek, amennyiben az adott faj felmérésére elkészült a felmérési protokoll.

A tervezési területen rendszeresen felmérésre kerülnek az NBmR keretein belül a táblázatban felsorolt védett növény- és állatfajok. A fajnév után megadjuk a mintavételi módszert és a Natura 2000 területen belül elhelyezkedő mintavételi helyeket (település, dűlő megjelöléssel.)

Faj	Felmért terület neve	Felmérés módszere
Magyar gurgolya (<i>Seseli leucospermum</i>)	Budaörs: Kopárok 1x1 km-es mintaterület, fennmaradó részekben elterjedési adatok gyűjtése	NBmR protokoll szerint
Magyar méreggyilok (<i>Vincetoxicum pannonicum</i>)	Budaörs: Csiki-hegyek; Odvas-hegy; Budaörs: Szállás-hegy	NBmR protokoll szerint
Fehéres csüdfű (<i>Astragalus vesicarius</i>)	Budaörs: Budaörsi kopárok	NBmR protokoll szerint

11. táblázat: A Budaörsi kopárok területén az NBmR keretein belül rendszeresen felmért fajok és módszerei

A fentiekén kívül valamennyi közösségi jelentőségű faj felmérése 6 évente javasolt.

A területen rendszeres élőhelytérképezésre kijelölt 5x5 km kiterjedésű mintaterület található, jele Budaörs R5x5 203. A terület 2002-ben és 2011-ben került térképezésre az NBmR sztenderd protokollja alapján (Takács, Molnár szerk. 2009). Újratérképezése 2019 és 2021 között javasolt.

Kutatás:

A tervezési területen elsősorban a közösségi jelentőségű fajok kutatása szükséges, mindemellett néhány fokozottan védett vagy ritka faj kutatása is szükséges.

A területkijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű bogárfajok közül további kutatásra javasolt két faj, a magyar futrinka (*Carabus hungaricus*) és a skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*).

A magyar futrinka (*Carabus hungaricus*) kutatás célja a faj populációinak feltárása, mennyiségi adatok gyűjtése, a területen belüli részpopulációk felderítése. A skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*) felmérés célja a faj élőhelyének feltárása, a részpopulációk felderítése, mennyiségi adatok gyűjtése. Múlt század eleji gyűjtések alapján feltételezhető a ráncos gyászbogár (*Probatiscus rugosus*) előfordulása a területen, azonban a faj rejtőzködő életmódja miatt egyelőre nem sikerült populációját meglegelni. Javasolt a faj egyelő és talajcsapdás keresése, elsősorban a lőszel fedett alapkőzetű területeken.

A területkijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű egyenesszárnyú rovarok közül további kutatásra javasolt az eurázsiai rétisáska (*Stenobothrus eurasius*) és a magyar tarsza (*Isophya costata*). A magyar tarsza esetében a fűhálózás mellett akusztikus felmérés is javasolt az állomány nagyság pontosabb megismerése céljából.

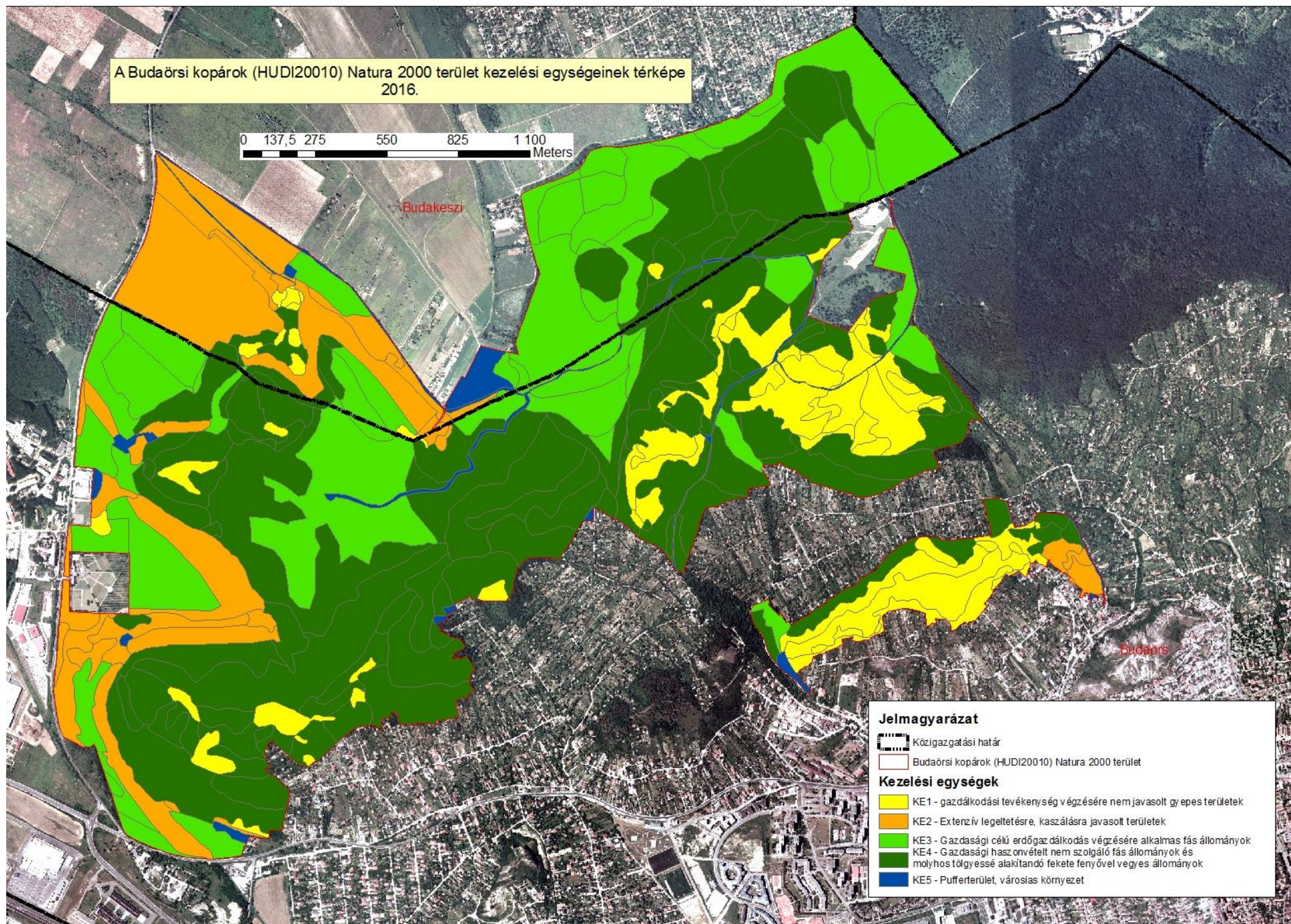
A közösségi jelentőségű lepkéfajok közül további kutatásra javasolt a füstös ősziaraszoló (*Lignyoptera fumidaria*), valamint a budai szakállasmoly (*Glyphipterix loricatella*). A budai szakállasmoly évek óta nem kerül elő az egyébként klasszikusnak számító lelőhelyen.

További kutatásra javasolt fokozottan védett hullőfajok a pannon gyík (*Ablepharus kitaibelii*) és a haragos sikló (*Coluber caspius*). Mindkét faj érzékeny az élőhelyének megváltozására.

A Budaörsi kopárok kJTT területén hat közösségi jelentőségű denevérfaj (csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*), hegyesorrú denevér (*Myotis blythi*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteini*), pisedenevér (*Barbastella barbastellus*)) fordul elő, jelen terv készítése során végzett kutatás a pisedenevér (*Barbastella barbastellus*) jelenlétét mutatta ki. A többi faj jelenlétének vizsgálatára további kutatások szükségesek.

Az elkészült élőhelytérkép frissítése 10-12 éves ciklusonként szükséges. A térképezés során külön figyelmet kell fordítani az élőhelyeket veszélyeztető inváziós növényfajok esetleges terjedésére. Az élőhelytérkép készítésekor vizsgálni kell, hogy a kezelési tervben javasolt kezelések milyen hatással vannak az egyes élőhelytípusokra. Az élőhelytérkép készítésének szempontjai, módszertana NBmR élőhely-térképezés protokollban kidolgozott elvek szerint kell, hogy készüljön (Takács, Molnár szerk. 2009), azzal a kiegészítéssel, hogy a Nemzeti Élőhelyosztályozási Rendszer szerint kategorizált vegetációs egységeket be kell sorolni az élőhelyvédelmi irányelv 1. mellékletében felsorolt közösségi jelentőségű élőhelytípusokba is.

3.2.5 Kezelési egység térkép

3.3 A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Budaörsi kopárok (HUDI20010) kJT-be tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A tervezési terület 88%-a része a Budai TK részeként országos jelentőségű védett természeti terület, melyen belül ex lege védelemmel rendelkező hét barlang (Kecske-hegyi Rókalyuk, Kecske-hegyi Sziklaodú, Kecske-hegyi Fülke, Huszonnégyökrös-barlang, Huszonnégyökrös-hasadék, Huszonnégyökrös-odú, Odvas-hegyi-barlang). A területen található a Budakeszi Kecske-hegy kaptárköve természeti emlék. Ezeken a területen a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény védett természeti területekre, illetve a barlangok védelmére vonatkozó előírásait be kell tartani.

Továbbá a terület 89,8 %-a az országos ökológiai hálózat magterület övezetébe, 9,8 %-a pufferterület övezetébe tartozik, melyről a Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény rendelkezik. Erdőterületekre vonatkozóan be kell tartani az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény rendelkezéseit, a 2014. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az érintett körzeti erdőtervek alapján folytatott erdőgazdálkodásról szóló 47/2014. (IV. 24.) VM rendeletet, valamint a Budai-hegyek Erdőtervezési Körzet Körzeti Erdőtervét (2015).

A Natura 2000-es gyepterületek esetében a gazdálkodóknak a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18) Kormányrendelet előírásait kell betartania. A rendelettel kapcsolatban fontos jelezni, hogy a 3§ (1) bekezdése szerint a gyepterületeket legeltetéssel, illetve kaszálással kell hasznosítani, ugyanakkor a tervezési területen lehatárolásra került olyan kezelési egység, ahol a természeti értékek megóvása érdekében sem a kaszálás, sem a legeltetés nem kívánatos.

A tervezési terület döntő része, közel 90%-a állami tulajdonban van, a gyeper és erdős területek legnagyobb részének kezelője a Pilisi Parkerdő Zrt. Magántulajdonú, művelés alatt álló területek egy nagyobb tömbben Budakeszi területén találhatóak, ezek kizárólag gyepek, magántulajdonú erdő művelési ágú terület nincs a tervezési területen.

A gyepterületek egy része nem áll mezőgazdasági hasznosítás alatt. Ezek jelentős része a MEGPAR-ban nem támogatható területként került lehatárolásra, és természetvédelmi szempontból sem javasolható művelésbe vonásuk. Ezek a területek állami tulajdonban vannak.

3.3.1 Agrártámogatások

Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer:

A területen előforduló élőhelytípusok alapján a megfelelő művelési ágak szerint az alábbi támogatások vehetők igénybe:

Erdőkre (szektortól függetlenül):

A VP5- 8.1.1-16 Erdősítés támogatása felhívás alapján az erdőgazdálkodók az erdőterületek növeléséhez kaphatnak támogatást. A felhívás célja a klímaváltozás hatásainak csökkentése, a szél és vízerózió elleni védekezés, valamint a faanyag, mint környezetbarát nyersanyag és megújuló energiaforrás iránti növekvő igény kielégítése érdekében az erdőterület növelésének támogatása. A felhívásnak két célterülete van:

- 1) Erdőtelepítés első kivitele
- 2) Ipari faültetvény létesítése.

A VP5-8.4.1.-16, az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása című támogatási felhívások alapján normatív, vissza nem térítendő támogatás igényelhető a természeti katasztrófa (pl. vízkár, szélkár, tűzkár) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, valamint a másodlagos erdőkárok megelőzésére.

A VP5-8.3.1-17 számú, az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok megelőzése című felhívás alapján támogatás igényelhető tűzpászta kialakítására és fenntartására, víznyerőhely kialakítására, fenyő fő-fafajú állományok tisztításából származó fenyő tisztítási anyag eltávolítására, valamint tuskó sorok lehordására.

A VP5- 8.5.1.-17 - Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások felhívás alapján normatív, területalapú, vissza nem térítendő támogatás igényelhető a meglévő erdő természetességi állapotához képest magasabb természetességi állapotú vagy a sarjeredetű állomány helyett magasabb ökológiai értékű, legalább azonos természetességű, nem sarj eredetű állomány létrehozására. Az erdő egyes szerkezeti elemeinek átalakítása, több szintes állományszerkezet kialakítása, valamint az adott termőhelynek megfelelő természetes erdőtársulásokká történő átalakítás az alátételepítéssel történő erdőszerkezet átalakítás segítségével valósítható meg. A felhívás keretében az intenzíven terjedő idegenhonos fa- és cserjefajok eltávolítása is támogatott. Az erdei élőhelyek változatosságának növelése szempontjából további fontos élőhelyfejlesztési lehetőség az erdei tisztások kialakítása vagy helyreállítása.

Gyepekre:

Gyepterületekre a KAP I. pillérén belül az egységes területalapú támogatás (SAPS) mellett az éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás (zöldítés) is igénybevehető. Ezen támogatás egyik formája az állandó gyepterületek fenntartásának támogatása. A Natura 2000 területen található gyepterületek ún. környezeti szempontból érzékeny állandó gyepeknek minősülnek, melyek feltörése csak az illetékes NPI írásos engedélye alapján lehetséges.

A KAP II. pillérében számos, a természeti feltételek fenntartását, javítását célzó intézkedésre lehet pályázni. Az agrár-környezetgazdálkodási intézkedések keretében a horizontális gyepgazdálkodási tematikus programcsomagban igényelhető támogatás. A programra pályázni 2015. évben lehetett 5 éves időtartalomra a VP-4-10.1.1-15 számú pályázati felhívás alapján. A felhívás fő céljai a vidéki területek fenntartható fejlődésének támogatása, a környezet állapotának megőrzése és javítása, a mezőgazdasági eredetű környezeti terhelés csökkentése, környezetvédelmi szolgáltatások biztosítása, a természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló mezőgazdasági gyakorlat erősítése. Kiemelten kívánja továbbá támogatni a biodiverzitás megőrzését a természetes életkörülményeik között (a gazdaságban), a természet, a víz, és a talaj védelmét a termőhelyi adottságoknak megfelelő termelési szerkezet kialakításával, a környezettudatos gazdálkodás és fenntartható tájhasználat kialakításával. Fenti célokat a felhívások úgy próbálják elérni, hogy a gazdálkodók olyan önkéntes vállalkozásokat tehetnek, amelyeknek pozitív környezeti hozzáadott értékei vannak. Ezekért az önkéntes vállalkozásokért cserébe a gazdálkodók normatív, vissza nem térítendő, területalapú támogatásban részesülnek.

A VP-4-11.1.-11.2.-15 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása (ÖKO) felhívás célja egyrészt a konvencionális területek ökológiai művelés alá vonásának ösztönzése, másrészt az ökológiai művelésbe vont területeken a gazdálkodási mód fenntartása. Az ökológiai gazdálkodási támogatás olyan önkéntes alapon működő kifizetési rendszer, amelyben a résztvevők az ökológiai gazdálkodási célok elérésének érdekében a gazdálkodásuk során többlet tevékenységek elvégzését vállalják.

A támogatás feltétele az ökológiai gazdálkodás minősítési előírásainak megfelelő gazdálkodás folytatása a kötelezettségvállalás 5 éves időtartama alatt az átállás alatt levő és az átállt területeknél egyaránt. A 2016. január 1-én átállt ökológiai státuszban lévő kötelezettségvállalással érintett egybefüggő területek fenntartási támogatásban részesülnek a kötelezettségvállalás 5. évére.

A Natura 2000 területen található gyepekre az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a VP4-12.1.1-16. számú, a Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések felhívás alapján igényelhető kompenzációs támogatás. A felhívás célja kompenzációs támogatás nyújtása azoknak a gazdálkodóknak, akik Natura 2000 mezőgazdasági területeken folytatnak gazdálkodást. Ezzel a támogatással biztosítható a jogszabályi előírásoknak megfelelő gazdálkodás által generált esetleges bevételkiesés vagy többletköltség ellentételezése.

A VP4-4.4.2.2-16 számú, Vízvédelmi célú nem termelő beruházások: vízvédelmi és vizes élőhely létrehozása, fejlesztése című felhívás célja a területi vízvisszatartás elősegítése, illetve a felszíni és a felszín alatti víztesteket érő terhelések, szennyezések csökkentése, megakadályozása. Mindemellett a felhívás hozzájárul a biodiverzitás megőrzéséhez, valamint a vizeink mennyiségi és minőségi védelmének biztosításához. Két célterületre igényelhető támogatás:

- 1) Partmenti vízvédelmi pufferzóna kialakítása, fejlesztése
- 2) Vizes élőhelyek kialakítása.

A VP4-10.2.1.1.-15 számú, a védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának in situ megőrzését célzó felhívás célja az alacsony létszámmal rendelkező védett őshonos és a veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták nőivarú – baromfifélék esetén vegyes ivarú – állományának a fajták eredeti tartási-, takarmányozási körülményekhez hasonló, in situ feltételek közötti, tenyésztésben történő életképes populációjának fenntartása a genetikai állomány megőrzéséről és az adott állatfajták fennmaradását biztosító tenyésztési programokról szóló jogszabályok keretein belül. A felhívás közvetlenül kapcsolódik a Natura 2000 területek megőrzéséhez azáltal, hogy a védett őshonos állatfajtákat az eredeti tartási körülményeiknek megfelelően szükséges a támogatás keretében is tartani – így a támogatásban résztvevő állatok legeltetési területkezelésre is alkalmazhatók.

Javasolt agrártámogatási rendszer:

A hektár alapú támogatási rendszer helyett a területfüggő támogatás javasolt egyes kiemelt élőhelyek, fajok élőhelye tekintetében. A gazdálkodók értékmezőrző tevékenységet végeznek, és a jelenlegi támogatási összeg mellett ezen esetekben nem éri meg a gazdálkodás. Kis, értékes területekre a nagyobb támogatási összeg motiváltta teheti a gazdálkodókat, mert nehezebb kezelni és betartani az előírásokat kis területen, mint sok száz hektáron. A támogatások élőhely típusonkénti súlyozása előnyösen hatna a terület művelésére.

Cserjésedés visszaszorítására és az inváziós fajok eltávolítására jelenleg nincs kidolgozott támogatási rendszer, ezért javasoljuk ilyen típusú rendszer kiépítését. Olyan támogatási rendszert javasolunk, amely a cserjésedés, illetve a fertőzöttség mértékét alapul véve, javasolt technológiák (élőhelytől és fertőzöttségtől függően mechanikai, vagy kémiai módszer) alkalmazása mellett nyújtana a visszaszorításhoz támogatást. Az állami tulajdonban álló erdőterületek nem támogathatóak a VP4-12.2.1-16 - Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések felhívás alapján, ezért szükség lenne olyan ösztönzők bevezetésére, mely az állami erdőgazdaságok számára a természetvédelmi célú tevékenységeket helyezi előtérbe. Az erdőgazdálkodók használatában álló gyepterületek sok esetben nem támogathatóak és művelésük nem is kívánatos, így bevételt sem jelentenek. A területek rendben tartását (inváziós növények visszaszorítása, stb.) pénzügyi ösztönzők bevezetésével lehetne elősegíteni.

3.3.2 Pályázatok

LIFE+ (LIFE12 NAT/HU/001028)

Cím: Conservation of dry grasslands in Central Hungary

Kedvezményezett: Duna-Ípoly Nemzeti Park Igazgatóság

Időtartam: 2013. szeptember 1. – 2018. augusztus 31.

Költségvetés: 1,978,121 Euro

A pályázat keretén belül a tervezési területen fásszárú inváziós fajok irtására, cserjeirtásra, Natura 2000 táblák felállítására, tanösvény kialakítására, valamint védett fajok monitorozására kerül sor.

Érintett terület nagysága: 51,36 ha

3.4 A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1 Felhasznált kommunikációs eszközök

Eszköz típusa	Célcsoport	Címzett	Időpont	Levelek, e-mailek, résztvevők száma
előzetes megkeresés	gazdálkodók, tulajdonosok, érintett hatóságok, települési önkormányzatok, civil szervezetek	gazdálkodók, tulajdonosok, érintett hatóságok, települési önkormányzatok, civil szervezetek	2015. okt. 08.	23 db levél
tervegyeztetés	területileg érintett nemzeti park igazgatóság	Pilis – Budai Tájegység	2016. jún.	2 fő
szakmai terepbejárás	gazdálkodók, érintett hatóságok, települési önkormányzatok	1 gazdálkodó és 18 szervezet	2016. jún. 28.	5 fő
gazdafórum	gazdálkodók, tulajdonosok	gazdálkodók, tulajdonosok	2016. jún. 29.	4 fő
önkormányzati kifüggesztés	lakosság, gazdálkodók, tulajdonosok, települési önkormányzatok	Budakeszi és Budaörs Önkormányzata	2016. szept. 7.	2 db levél
véleményezési kérelem	területileg érintett hatóságok, gazdálkodók, települési önkormányzatok, civil szervezetek	területileg érintett hatóságok, civil szervezetek	2016. szept. 8.	22 db levél
honlap	lakosság		2016. szept. 8.	

12. táblázat: Felhasznált kommunikációs eszközök

A tervezési terület fenntartási tervének elkészítése és az egyeztetési folyamat során az alábbi megkeresések történtek:

- 2015. október 8-án tájékoztatást adtunk, illetve előzetes véleményt kértünk a terv készítésével kapcsolatosan a területileg érintett államigazgatási szervektől, önkormányzatoktól, civil szervezetektől, földtulajdonosoktól.
- 2016. június 28-án szakmai terepbejárás történt, amelynek során a területen gazdálkodó Pilisi Parkerdő Zrt, valamint az érintett hatóságok képviselőivel történt egyeztetés.
- 2016. június 29-én gazdafórum keretében történt meg a terv egyeztetése. Erre az eseményre kifejezetten a területen ténylegesen gazdálkodó érintetteket, illetve a tulajdonosokat vártuk.
- 2016. szeptemberében történt meg az elkészült terv egyeztetése, melynek keretében szeptember 8-án a DINPI honlapján közzétételre került a fenntartási terv egyeztetési anyaga, melynek véleményezését kértük a területileg érintett államigazgatási szervektől, önkormányzatoktól, civil szervezetektől, földtulajdonosoktól, gazdálkodóktól. Ezzel párhuzamosan a DINPI kérésére a két érintett települési önkormányzatnál kifüggesztésre került a véleményezési anyag.

3.4.2 A kommunikáció címzettjei

A Budaörsi kopárok Natura 2000 terület fenntartási terv egyeztetése során a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság által az alább felsorolt érdekelttek megkeresése történt meg:

1. előzetes megkeresés:

címzett:

- Pilisi Parkerdő Zrt.
- Budaörs Város Önkormányzata
- Budakeszi Város Önkormányzata
- Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság
- Pest Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztály
- Pest Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági, Növény- és Talajvédelmi Főosztály
- Pest Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály
- Pest Megyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztály
- Pest Megyei Kormányhivatal Építésügyi, Hatósági, Oktatási és Törvényességi Felügyeleti Főosztály, Építésügyi Osztály
- Pest Megyei Kormányhivatal Budakeszi Járási Hivatal
- Pest Megye Önkormányzata
- Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság Igazgató-helyettesi Szervezet
- Katasztrófavédelmi Hatósági Osztály
- Pest Megyei Rendőr-főkapitányság
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet
- Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.
- Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság
- Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Budapesti Helyi Csoport
- Országos Erdészeti Egyesület
- Magyar Természetvédők Szövetsége
- Középdunamenti Vízgazdálkodási Társulat
- földtulajdonosok

beérkezett vélemények: 8 db levél

alátámasztó dokumentum: kiküldött postai levél és címlista

2. szakmai terepbejárás

címzett:

- Pilisi Parkerdő Zrt.
- Budaörs Város Önkormányzata
- Budakeszi Város Önkormányzata
- Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Építmény Engedélyezési Osztály
- Pest Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztály
- Pest Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági, Növény- és Talajvédelmi Főosztály
- Pest Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály
- Pest Megyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztály
- Pest Megyei Kormányhivatal Építésügyi, Hatósági, Oktatási és Törvényességi Felügyeleti Főosztály, Építésügyi Osztály
- Pest Megyei Kormányhivatal Budakeszi Járási Hivatal
- Pest Megye Önkormányzata
- Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság Igazgató-helyettesi Szervezet
- Katasztrófavédelmi Hatósági Osztály
- Pest Megyei Rendőr-főkapitányság Rendészeti Igazgatóság
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet
- Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. Közvetlen Kezelésű Ingatlan gazdálkodási Főosztály

- Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság
- Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Budapesti Helyi Csoport
- Országos Erdészeti Egyesület
- Magyar Természetvédők Szövetsége

résztevők száma: 5 fő

alátámasztó dokumentum: jelenléti ív, emlékeztető

3. gazdafórum:

címzett: a tulajdoni lapok alapján a Natura2000 területen földtulajdonnal rendelkező gazdálkodók, tulajdonosok (8 db levél)

résztevők száma: 4 fő

alátámasztó dokumentum: jelenléti ív, emlékeztető

4. önkormányzati közélet

címzett:

- Budakeszi Város Önkormányzata
- Budaörs Város Önkormányzata

érintettek száma: 2 önkormányzat

alátámasztó dokumentum: kifüggesztés igazolása

5. véleményezési kérelem

címzett:

- Pilisi Parkerdő Zrt.
- Budaörs Város Önkormányzata
- Budakeszi Város Önkormányzata
- Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság
- Pest Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztály
- Pest Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági, Növény- és Talajvédelmi Főosztály
- Pest Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály
- Pest Megyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztály
- Pest Megyei Kormányhivatal Építésügyi, Hatósági, Oktatási és Törvényességi Felügyeleti Főosztály, Építésügyi Osztály
- Pest Megyei Kormányhivatal Műszaki Engedélyezési és Fogyasztóvédelmi Főosztály, Bányászati Osztály
- Pest Megyei Kormányhivatal Budakeszi Járási Hivatal
- Pest Megye Önkormányzata
- Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság Igazgató-helyettesi Szervezet
- Katasztrófavédelmi Hatósági Osztály
- Pest Megyei Rendőr-főkapitányság
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet
- Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. Közvetlen Kezelésű Ingatlan gazdálkodási Főosztály
- Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság
- Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Budapesti Helyi Csoport
- Magyar Természetvédők Szövetsége
- Középdunamenti Vízgazdálkodási Társulat
- földtulajdonosok, gazdálkodók

beérkezett vélemények száma: 8 db levél

alátámasztó dokumentum: kiküldött postai levél és címlista

3.4.3 *Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel*

Előzetes véleményezési eljárás

Az előzetes véleményezési eljárás során 8 db vélemény érkezett. Egyetlen, a Pest Megyei Rendőr Főkapitányság levele nem tartalmazott érdemi észrevételt, javaslatot. Két szervezet, a Pest Megyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztály és a Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság a tervezés során betartandó jogszabályi előírásokra hívta fel a figyelmet. Az érdemi észrevételeket az alábbi táblázat foglalja össze:

Véleményalkotó	Időpont	Vélemény	Beépült-e a tervbe – indoklás
Pest Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály	2015. nov. 02.	Tájékoztat a Budakeszi szennyvíztisztító és kapcsolódó létesítményei megépüléséről. Budakeszi 081/11 hrsz-ú ingatlan jogi határai nem egyeznek a természetbeni állapottal, a 080 hrsz-ú út déli vége 45m hosszon a 081/11 hrsz-ú ingatlant érinti, a meglévő híd is ezen az ingatlanon található. A közhiteles ingatlan-nyilvántartás nem tartalmazta a 081/11 hrsz-ú ingatlanon található vízfolyás területét, ezért az megállapításra került. A PPZrt. által meglévő jelzett turista út gyalogos és kerékpáros együttes használatára történő kijelölésére irányuló eljárást indított, melyben jelenleg új eljárás van folyamatban. 10 éve erdészeti feltáró út létesült a Kies-völgy és a Kecske-hegyi nyereg között. A Ló-hegyi bánya betöltésén folyamatban lévő erdősítés található. A terület szélein sok helyen egyéb használat okoz problémát. Mária-völgy területén közpark jellegű használat.	A jelzett problémákat Igazgatóságunk nagyobb részt korábban is ismerte. Az ingatlan-nyilvántartási problémák a terv készítését nem befolyásolják. A tervezett kerékpáros útvonallal kapcsolatosan konkrét nyomvonalat a terv nem tartalmaz, csak általánosságban említi a kijelölés lehetőségét. A folyamatban lévő erdősítést és a közpark jellegű használatot a használatnak megfelelő kezelési egységbe sorolja be a terv. A terület szélein jelen lévő egyéb használatokkal kapcsolatosan a területek megfelelő kezelési egységbe sorolása, illetve az egyes kezelési egységekre vonatkozó előírás-javaslatok próbálnak megoldást találni.
Budakeszi Város Polgármestere	2015. nov.	Megküldte Budakeszi Város helyi vízkár-elhárítási tervét	A vízkár-elhárítási terv nem befolyásolja a tervekészítést.
Pest Megyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztály	2015. okt. 28.	Felhívja a figyelmet a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX törvény rendelkezéseinek betartására.	A jogszabályi előírásokat figyelembe vettük a tervekészítés során.
Pest Megye Közgyűlésének elnöke	2015. nov. 12.	Felhívja a figyelmet, hogy Budaörs város településrendezési eszközeinek készítése során több területhasználati konfliktus merült fel a Budaörsi kopárok Natura 2000 területtel kapcsolatosan, a Natura 2000 terület kiterjedésének felülvizsgálata és pontosítása is felmerült igényként.	A területhasználati konfliktusokra a fenntartási terv nem tud minden esetben megoldást adni. Bizonyos esetekben a meglévő használatot elfogadva pufferterület, városias környezet kezelési egységbe sorol konfliktusos területeket, más esetekben viszont a természetvédelmi célok elérését helyezi előtérbe.
Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság Igazgató-helyettesi Szervezet Katasztrófavédelmi Hatósági Osztály	2015. nov. 19.	Tájékoztatást ad a vízgazdálkodási kérdésekre vonatkozó jogszabályokról.	A jogszabályi előírásokat figyelembe vettük a tervekészítés során.

Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság	2015. nov. 16.	Tájékoztató, hogy a közeljövőben új hírközlési hálózatok kiépítése várható, amelyek lehetséges, hogy Natura 2000 területeket is érinthetnek.	A megalapozó dokumentációban az észrevételt szerepeltettük.-
Magyar Nemzeti Vagyongazdálkodási Igazgatóság	2015. nov. 27.	Tájékoztató az ingatlanok tulajdoni viszonyairól, jelzi, hogy az állami tulajdonú ingatlanok közül kizárólag a Budaörs 042/1 áll az MNV Zrt tulajdonosi joggyakorlása alatt, a többi földrészlet a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet tulajdonosi joggyakorlása alatt áll. A terv készítése kapcsán kifogással nem él, javaslatot nem kíván tenni.	A terv készítése során a tulajdonviszonyokra vonatkozó adatokat felhasználtuk.-

13. táblázat: Beérkezett előzetes vélemények és azok tervbe építése

Véleményezési eljárás

A véleményezési eljárás során 8 db vélemény érkezett, melyek közül a Pest Megyei Rendőr Főkapitányság és a Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság levele nem tartalmazott érdemi észrevételt, javaslatot. A többi véleményre adott válasz az alábbi táblázatban került összefoglalásra.

Véleményalkotó	Időpont	Vélemény	Beépült-e a tervbe – indokolás
Pest Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály	2016. szept. 21.	<p>Az érintett települések cím alatt említésre kerülnek a kijelölő jogszabályok, javasolja a térképi lehatárolás kiemelt jelentőségét részletesebben leírni, mert több esetben hrsz változás történt.</p> <p>A Budakeszi 081/1-11 hrsz- ú ingatlanok 081/11 hrsz alatt összevonásra kerültek.</p> <p>A barlangok ex lege védett természeti értékek, nem területek.</p> <p>A kezelési egységek leírásánál szerepelnek olyan Á-NÉR kóddal jelölt élőhelyek, melyek a 2. számú térképi mellékletben nem szerepelnek.</p> <p>Az 1.7.3. pont alatt pontatlan „az üzemterv határozatlan ideig érvényes” kifejezés. Ellentmondás van a 3.1 pont és a 3.2.1. pont között.</p> <p>Kifogásolják azt a javaslatot, mely szerint „vadgazdálkodási berendezések elhelyezése csak a működésben érintett NPI-vel érintett helyen és módon történhet”, mivel ezt a természetvédelmi hatóság engedélyezi.</p> <p>Az E67. előírás javaslatra vonatkozóan jogszabályi előírásokra hívja fel a figyelmet.</p> <p>Az E70. előírás javaslathoz javasol kiegészítést.</p> <p>Javasolja a” területre jellemző erdőfajta,</p>	<p>A hrsz-eket javítottuk.</p> <p>A hibát az észrevételnek megfelelően javítottuk.</p> <p>A 2. mellékletben generalizált Á-NÉR kódok szerepelnek, ezért fordulhat elő, hogy olyan kisebb kiterjedésű élőhelyek nem szerepelnek, melyek más élőhellyel együtt, esetleg nem térképezhető nagyságban fordulnak elő.</p> <p>Az üzemterv érvényességi idejét pontosítottuk.</p> <p>A hibát javítottuk, mindkét helyen szerepel a földutak megszüntetése, illetve egyes esetekben legálissá tételének lehetősége.</p> <p>Igazgatóságunk a természetvédelmi hatóság által lefolytatott engedélyezési eljárás mellett javasolja a NPI-vel történő egyeztetést, nem helyette.</p> <p>A jogszabályi előírások betartása kötelező, az előírás javaslat nem ellentétes azokkal. Az előírás javaslatok az FM által kidolgozott anyagból kerülnek beemelésére.</p> <p>A javaslatot a tervbe beépítettük.</p> <p>A javaslatot a tervbe beépítettük.</p>

		<p>helyett a „területre jellemző honos erdőtípus” kifejezés használatát. A fakitermelési korlátozás időtartamának módosítását javasolja a 47/2014.(IV.24.) VM rendeletben meghatározott időpontnak megfelelően.</p> <p>E20. Fokozottan védett jelölő madárfaj kifejezés hibás, mert nem madárvédelmi terület. KE3 kezelési egységre vonatkozó E38 és E61 kezelési előírás jogszabályba ütközik.</p> <p>KE4 kezelési egységre vonatkozó E60 kezelési javaslat módosítását javasolja. Kéri szerepeltetni a kötelezően betartandó előírások között a 47/2014. (IV.24.) VM rendeletet. A megalapozó dokumentáció „Turizmus” fejezetében említett lovaglót nem érinti a tervezési területet. A szennyvíztisztító bekötési pontja nem érinti a tervezési területet.</p> <p>Az „Infrastruktúra” fejezetben nem szerepel valamennyi önálló hrsz-ú út, valamint erdészeti közelítő nyom.</p> <p>Az „Egyéb területek” címszónál a Budaörs 8052/3, 8116, 8119 hrsz. belterületbe vonással a rendelet kihirdetése előtt megszűnt.</p>	<p>A fakitermelési időszaknak a vegetációs időn kívül eső időszakban való korlátozása csak javaslat, ezért nem ellentétes a jogszabályi előírással. A jelölő madárfaj kifejezés nem a konkrét területre vonatkozik, hanem a 275/2004 (X.8.) Korm. rend.-ben szereplő jelölő fajokra. A kezelési javaslatok önként vállalhatóak, így nem ellentétesek jogszabállyal. Nem értünk egyet a javasolt módosítással. A 47/2014. (IV.24.) VM rendeletet szerepeltetjük.</p> <p>Javítva, hogy a lovaglót a tervezési terület közelében halad.</p> <p>Maga a szennyvíztisztító, illetve a befogadó Budakeszi-árok a Natura2000 területen van, a konkrét bekötési pontra vonatkozó információ nem szerepel a tervben. Az észrevételnek megfelelően törekedtünk a tervben az önálló hrsz-ú utak felsorolására, illetve az erdészeti közelítő nyomok említésére. A leírást az észrevételnek megfelelően javítottuk.</p>
<p>Budaörs Város Polgármestere</p>	<p>2016.szept.30.</p>	<p>A természetvédelmi területek fenntartása érdekében szükséges a határterületeken levő ingatlanok telekhatár módosítása a már kialakult állapotok, domborzati adottságok figyelembevételével, ezért kezdeményezni fogják a Natura 2000 terület határának módosítását. Részletesen:</p> <p>Bárány utcai ingatlanok (1348/2-4 hrsz.)</p> <p>Budakeszi utcai ingatlanok (1354-1357 hrsz.)</p>	<p>A kialakult állapotoknak megfelelő felülvizsgálat több esetben azért nem lehetséges, mert ezzel jogsértő magatartást legalizálnánk. Azokon a területeken, ahol a beépítés, illetve használat jogszerű, ott a területeket KE5 kezelési egységben szerepeltetjük, de Igazgatóságunknak nincs lehetősége a Natura 2000 terület, illetve az országos jelentőségű védett terület határának felülvizsgálatára. (A jelzett területek néhány kivétellel egyben országos jelentőségű védett természeti területek is.) A 1348/2 hrsz-t U2 élőhelykóddal, KE5 kezelési egységben szerepeltetjük, a másik két ingatlan nem része a Natura 2000 területnek. A terület kertként történő használata jogszerűtlen, a telkek</p>

		<p>Budakeszi u. 1351 hrsz.</p> <p>Sóska u. közterület rendezése</p> <p>8611/1 hrsz.</p> <p>1374 hrsz. burkolt út</p> <p>9045/1 hrsz. burkolt út</p> <p>021, 8601, 8602 hrsz. érinti a 8604 hrsz.-ú utat</p> <p>030/5 hrsz. lőtér</p>	<p>határának módosításával nem értünk egyet.</p> <p>A területen jelenleg nincs a Natura 2000 terület értékeit veszélyeztető használat, nem értünk egyet a telekhatár módosításával.</p> <p>Az út esetleges rendezése alapos vizsgálatot és külön eljárást igényel.</p> <p>A tervben eredetileg is KE5 kezelési egységben szerepel.</p> <p>A tervben U11 élőhelyként, KE5 kezelési egységben szerepeltetjük a természetbeli állapotnak megfelelően.</p> <p>A tervben a jelenleg is burkolt részt U11 élőhelyként, KE5 kezelési egységben szerepeltetjük.</p> <p>Az út esetleges rendezése alapos vizsgálatot és külön eljárást igényel.</p> <p>A lőtér a jelenlegi használatnak megfelelően szerepel KE5 kezelési egységben, felhagyás esetén mód van az eredeti állapot helyreállítására.</p>
<p>Pest Megyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztály</p>	<p>2016. szept. 19.</p>	<p>Termőföldvédelmi szempontból kifogást nem emel a terv ellen.</p> <p>Felhívja a figyelmet, hogy a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX törvény rendelkezéseinek megfelelően a földhasználó köteles a termőföldet művelési ágának megfelelő termeléssel hasznosítani, vagy a termelés folytatása nélkül a gyomnövények megtelepedését és terjedését megakadályozni.</p> <p>A dokumentációban több olyan ajánlás szerepel, mely a hasznosítási kötelezettség betartását ellehetetleníti (pl. kaszálások számának és idejének meghatározása). Ezen ajánlások földvédelmi szempontból nem támogathatóak és a földhasználó számára sem lehet követendő, hiszen bírság megfizetésére kötelezhető.</p>	<p>Véleményünk szerint a kezelési javaslatok nem lehetetlenítik el a földhasználati kötelezettség betartását, az inváziós gyomnövények irtása valamennyi kezelési egységben ajánlásként szerepel. Véleményünk szerint az első kaszálás dátumának meghatározása nem akadályozza a termőföldek gyep művelési ágban történő hasznosítását.</p>
<p>Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. Közvetlen Kezelésű Ingatlan gazdálkodási Igazgatóság</p>	<p>2016. okt. 3.</p>	<p>Az előzetes véleményezésben megadott állásfoglalásuk - mely szerint kifogással nem élnek, javaslatot nem kívánnak tenni – annyiban módosul, hogy a Budaörs 042/1 hrsz mellett a Budaörs 036/1, 036/2 és 036/3 hrsz-re is vonatkozik, melyek tekintetében az MNV Zrt. került tulajdonosi joggyakorlóként bejegyzésre.</p>	<p>A terv készítése során a tulajdonviszonyokra vonatkozó adatokat felhasználtuk..</p>
<p>Pest Megyei Kormányhivatal Műszaki Értékelési és Fogyasztóvédelmi Főosztály</p>	<p>2016. okt. 6.</p>	<p>A tervezési területen bányatelek, illetve jelenleg folyó bányászati tevékenység nincs.</p>	<p>A megalapozó dokumentációban az észrevételt szerepeltettük.-</p>

<p>Pest Megye Közgyűlésének Elnöke</p>	<p>2016. okt. 12.</p>	<p>Budaörs Város településrendezési eszközeinek készítése során több területhasználati konfliktus merült fel a Budaörsi kopárok Natura 2000 területtel kapcsolatosan, a település részéről a Natura 2000 terület kiterjedésének felülvizsgálata és pontosítása is felmerült igényként.</p> <p>A Natura 2000 terület lehatárolása Budaörs és Budakeszi vonatkozásában is az OTrT és a BATrT települési térségére ráfed, ahol a településrendezési eszközökben beépítésre szánt területek találhatóak és azok a továbbiakban is kijelölhetőek.</p> <p>Felhívja a figyelmet, hogy Budakeszin borszőlő termőhelyi kataszterbe sorolt területek is találhatóak, kéri ennek figyelembevételét.</p>	<p>A tervezési területen jelen levő konfliktusokat a terv megpróbálja kezelni. Azokon a területeken, ahol a beépítés, illetve használat jogszerű, ott a területeket KE5 kezelési egységben szerepeltetjük. Ahol a kialakult állapot jogsértő, ott a természetvédelmi célt vettük figyelembe.</p> <p>Ahol jelenleg is beépítésre szánt területek találhatóak, azt KE5 kezelési egységben szerepeltetjük a tervben, így a beépítés, ill az ahhoz kapcsolódó használatot nem korlátozza a terv.</p> <p>Véleményünk szerint a Natura 2000 terület nem fed rá további, a BATrT-ben szereplő települési térségre.</p> <p>A borszőlő termőhelyi kataszterbe sorolt területek a Budaörsi-kopárok Natura 2000 területtől távol helyezkednek el, a terv nincs hatással arra a területre.</p>
--	-----------------------	--	--

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

1 A tervezési terület alapállapot jellemzése

1.1 Környezeti adottságok

A terület Magyarország Kistájainak Katasztere alapján legnagyobb részben a Dunántúli-középhegységben, azon belül a Dunazug-hegyvidéken, a Budai-hegyek kistáj területén található, e mellett kisebb mértékben, a hegylábi részek érintik a Budaörsi és Budakeszi-medencét. Környezeti adottságai jellemzésénél elsősorban a hegyvidéki részeket vettük figyelembe, mivel ezek területi kiterjedése a meghatározó. A terület viszonylag egységes, egy nagyobb kiterjedésű és egy kisebb teljesen körülépített tömb alkotja. Közigazgatásilag Budaörs és Budakeszi városok területén helyezkedik el.

1.1.1 Éghajlati adottságok

Mérsékelt meleg-száraz, a tetőkön mérsékelt hűvös éghajlatú terület. Az évi napfénytartalom 1930 óra. Az évi középhőmérséklet sokévi átlaga 9,5 °C körüli, a délkeleti részekben viszont a városi hatás miatt meghaladja a 10 °C-ot, a tetőkön nem éri el a 9°C-t. A nyári félév átlaghőmérséklete a földrajzi elhelyezkedés függvényében nagy változatosságot mutat, 15-17,5 °C között alakul. Évente 600-650 mm csapadék valószínű, ebből a tenyészidőszakban 320-340 mm eső hull. Az alacsonyan fekvő területeken a hótakarós napok átlagos száma 40-45, a tetőkön 50-55, a medencékben 35-40 nap. Az ariditási index 1,05 és 1,15 közötti. Az uralkodó szélirány az északnyugati. Az átlagos szélesség 3-3,5 m/s, a szélnek kitett kopár részekben közel 4 m/s.

Az éghajlati adottságok a Kárpát-medencében a jégkorszak óta megtalálható természetes társulások létét alapvetően nem veszélyeztetik. A jövőbeni klímaváltozás hatásai nem felbecsülhetők.

1.1.2 Vízrajzi adottságok

A Natura 2000 terület nagyobb részén felszíni vízfolyások nem találhatóak. Egyetlen vízfolyása a terület nyugati határán a völgyben húzódó Budakeszi-árok, mely a vizeket a Hosszúréti-patakba, majd ez a Dunába vezeti le. Nagyobb részben mérsékelt vízhiányos terület. Az árvizek nyár elején, a kisvizek ősszel gyakoribbak. A vízminőség szennyezett, III. osztályú. Bár a Budai-hegységben nagyszámú forrás fakad, a projektterületen forrásról nincs tudomásunk. A rétegvíz-készlet átlagos, összefüggő talajvíz-előfordulás csak a völgyekben van, ahol a talpakon 2-4 m, a lejtőkön 4-6 m között található.

A tervezési területen belül található Budakeszi város szennyvíztisztítója, melynek működése a Budakeszi-árok vízhozamára jelentős hatást gyakorol.

A terület vízgazdálkodásában nem várhatóak olyan változások, melyek a jelölő élőhelyek és fajok állapotát jelentősen befolyásolják.

1.1.3 Talajtani adottságok

A kistáj területén elsősorban löszös üledékeken képződött barnaföldek és mészkövön, dolomiton kialakult rendzina talajok találhatóak. A terület jelentős részén a korábbi erdőirtások és a legeltetés következtében a talajok lepusztultak, sok helyen sekély termőrétegű rendzina talajok alakultak ki, melyeken csak lágyszárú vegetáció találja meg életfeltételeit. A sekély termőrétegű, durva vázrészeket is tartalmazó, gyenge természetes termőképességű rendzinák mezőgazdasági termesztésre nem alkalmasak. A barnaföldek vályog, vagy agyagos vályog mechanikai összetételűek, elsősorban a dombok hegylábi részein, illetve északias kitettségű oldalain találhatóak. A köves – sziklás váztalajok javítására, további erodálódásuk megakadályozására jelentős kopárfásítások történtek a területen. A feketefenyvesek alatt némi talajképződés megfigyelhető.

1.2 Természeti adottságok

A Budaörsi-kopárok növényföldrajzilag a Pannóniai flóratartomány (Pannonicum) Dunántúli-középhegységi flóraidékének (Bakonyicum) Pilisense flórajárásához tartozik.

A terület potenciális növénytakaróját jellemzően a száraz tölgyesek (cseres tölgyesek, mészkedvelő tölgyesek, molyhos tölgyes bokorerdők, mészkerülő tölgyesek) és kisebb kiterjedéssel északias kitettségekben, valamint patak menti völgytalpakon a mezofil tölgyesek (gyertyános-kocsánytalan tölgyesek, törmelékeltő-erdők, sziklás jellegű tölgyerdők) alkották, amelyeket sziklás, vagy meredek területeken szakítottak meg kisebb szikla- és lejtőgyep foltok. A több évszázados tájhasználat eredményeként mára azonban az őshonos erdőtakaró nagymértékben visszaszorult vagy átalakult. A természetes erdőmozaik helyét részben felnyíló és zárt (nyílt és zárt dolomit-sziklagyep, sziklafüves lejtősztyepprétek, köves talajú sztyepprétek, erdősztyepprétek, löszpuszta-terétek) gyep, idegenhonos faültetvények (feketefenyvesek, akácok), művelt területek (pl. szőlők), valamint egyéb hasznosítású területek (pl.: lőterek, bányák, repülőter, utak), vagy használat során tönkretett területek foglalták el.

A jelenlegi erdők összképére nagy hatást gyakorolt a múlt század első felében és derekán nagy intenzitással végzett dolomittfásítási program. A feketefenyő állományok ekkor foglalták el korábbi tájhasználat (pl.: fakitermelés, legeltetés) során kialakult a dolomit kopárok zömének a helyét. A kevésbé zárt állományok alatt, mind a mai napig megtalálható a zárt és nyílt dolomitgyep lakói közül sok növényfaj (pl.: leánykőöröcsin (*Pulsatilla grandis*), István király-szegfű (*Dianthus plumarius* subsp. *regis-stephani*), magyar gurgolya (*Seseli leucospermum*), deres csenkesz (*Festuca pallens*), délvidéki árvalányhaj (*Stipa eriocaulis*), stb.).

Az erdőfoltok közé beékelődve mindenféle kitettségekben többfelé találhatóak kisebb-nagyobb kiterjedésű gyepfoltok, amelyek zöme a szárazgyephez sorolható. A völgytalpakon a korábbi emberi tevékenység (pl.: lőtérkialakítás), valamint a jelenlegi használatok (pl. kaszálás, legeltetés) következtében jellegtelen xerofil és xero-mezofil gyep találhatóak. A területen több évtizede felhagyott gyepgazdálkodás eredményeként a sztyepprétek zöme cserjésedésnek indult a sziklagyep egy része pedig a feketefenyő spontán terjedésének esett áldozatul. Ennek ellenére az itt található gyepterületek rendkívül fajgazdagok és sok ritka, védett és fokozottan védett növény- és állatfajnak szolgálnak élőhelyül (pl.: magyar méreggyilok (*Vincetoxicum pannonicum*), henye boroszlán (*Daphne cneorum*), piros kígyószisz (*Echium maculatum*), karcsú orbáncfű (*Hypericum elegans*), fehér csüdfű (*Astragalus vesicarius* ssp. *albidus*), pannon gyík (*Ablepharus kiatibeli*), fűrészlábú szöcske (*Saga pedo*), kis tűzlepke (*Lycaena thersamon*).

A területen jelentősebb inváziós fajok között fás- lágyszárú fajok egyaránt előfordulnak. Ültetvényszerűen és spontán terjeszkedve is megtalálható a feketefenyő (*Pinus nigra*), valamint jóval kisebb kiterjedésben a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*). Lokálisan jelentős veszélyt jelent a bálványfa (*Ailanthus altissima*), valamint az aranyvessző (*Solidago* spp.) fajok terjedése.

A területen a nagyvadak közül a vaddisznó (*Sus scrofa*) létszáma jelentős és ennek hatása jelentkezik a gyep és az erdei élőhelyek károsításában. A gyep és cserjésedő gyepterületek hulló és ízeltlábú faunája rendkívül gazdag. A hullók közül a haragos sikló (*Coluber caspius*) érdemel említést, amely a számára megfelelő élőhelyeken több lokalitásban is előfordul. Az ízeltlábúak közül pedig a magyar tarsza (*Isophya costata*) és az eurázsiai rétisáska (*Stenobothrus eurasius*) érdemel külön említést, mivel a Budai-hegységben található állományaik nagy része itt fordul elő.

A Budaörsi-kopárok kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület élőhelytípusai:

ÁNÉR-kód	ÁNÉR élőhely elnevezése	N2000 kód	Natura2000 elnevezés	Terület (%)
G2	Mészkedvelő nyílt sziklagyep	6190	Pannon sziklagyep (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>)	2,65
H2	Felnyíló, mészkedvelő lejtő- és törmelékgyep	6240*	Szubpannon sztyeppék	2,5

H3a	Köves talajú lejtősztyepek	6240*	Szubpannon sztyeppék	3,01
H5a	Lőszgyepek, kötött talajú sztyeprétek	6240*	Szubpannon sztyeppék	2,0
K2	Gyertyános kocsánytalan tölgyesek	91G0*	Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petreával</i> és <i>Caprinus betulusszal</i>	1,65
L1	Mész- és melegkedvelő tölgyesek	91H0*	Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescensszel</i>	14,22
L2a	Cseres-kocsánytalan tölgyesek	91M0	Pannon cseres-tölgyesek	23,78
LY2	Törmeléklető-erdő	9180*	Lejtők és sziklatörmelékek <i>Tilio – Acerion</i> erdői	0,48
M1	Molyhos tölgyes bokorerdők	91H0*	Pannon molyhos tölgyesek	2,07
M6	Sztyeppcserjés	40A0*	Kontinentális cserjések	*
OC	Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek			11,67
P1	Őshonos fafajú fiatalosok			5,79
P2b	Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések			4,32
RB	Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők			0,19
RC	Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdő			1,97
RDa	Őshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származékerdők			1,0
S1	Ültetett akácok			1,64
S4	Ültetett erdei- és feketefenyvesek			19,97
T9	Kiskertek			0,07
U2	Kertvárosok, szabadidős létesítmények			0,28
U4	Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók			0,74
U6	Nyitott bányafelületek			0,02

1.táblázat: A Budaörsi-kopárok kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület élőhelytípusai

* Az M6 élőhely önállóan térképezhető foltként nem jelenik meg, ezért százalékos adat nem adható hozzá, kiterjedése becslés alapján 0,5-1 ha között van.

1.2.1 A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek

Közösségi jelentőségű jelölő élőhelyek:

Élőhelytípus kódja	Élőhelytípus megnevezése	Reprezentativitás (A-D)
6190	Pannon sziklagyeppek (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>)	B
6240*	Pannon lejtősztyepppek és sziklafüves lejtők (Szubpannon sztyeppék)	B
6210	Meszes alapközetű féltermészetes szárat gyeppek és cserjésedett változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>)	D
91G0*	Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petreával</i> és <i>Caprinus betulusszal</i>	B
91H0*	Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescensszel</i>	C

2. táblázat: A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek

Jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű élőhelyek:

Élőhelytípus kódja	Élőhelytípus megnevezése	Reprezentativitás (A-D)
9180*	Lejtők és sziklatörmelékek <i>Tilio – Acerion</i> erdői	C
40A0*	Kontinentális cserjések	C
91M0	Pannon cseres-tölgyesek	B

3. táblázat: A Natura adatlapra felvételre javasolt közösségi jelentőségű élőhelyek

Élőhely neve: Pannon sziklagyeppek (*Stipo-Festucetalia pallentis*)

Élőhely kódja: 6190*

Élőhely előfordulása a területen: Zárt és nyílt dolomit-sziklagyeppek, valamint nyíltabb sziklafüves lejtősztyepprétek szórta, változó kiterjedésben fordulnak elő a területen.

Élőhely kiterjedése a területen: a Natura 2000 adatlap alapján 57,47 ha, az élőhelytérkép alapján 27,31 ha. A két adat közti eltérés abból adódik, hogy a Natura adatlapon becsült érték szerepelt, mely az élőhelytérkép készítése során pontosításra került.

Élőhely jellemzése: Dolomit alapközetben, változó záródottságú és kiterjedésű gyepfoltok tartoznak ide. A G2, H1 és H2 kategóriába sorolt nyílt, fajgazdag dolomitsziklagyep-állományok alkotják, amelyekben a kísérő- és védett fokozottan védett fajok aránya magas. Az állományalkotó fűfajok: a szárazságtűrő deres csenkesz (*Festuca pallens*), a lappangó sas (*Carex humilis*), a karcsú fényperje (*Koeleria cristata*) és az élesmosófü (*Chrysopogon gryllus*). Gyakori faj a homoki pimpó (*Potentilla arenaria*), a közönséges gubóvirág (*Globularia punctata*), az apró nőszirm (*Iris pumila*), a sárga hagyma (*Allium flavum*), a szürke napvirág (*Helianthemum canum*), a korai kakukkfű (*Thymus praecox*), a szürkés ördög szem (*Scabiosa canescens*), a pézsmahagyma (*Allium moschatum*), árlevelű len (*Linum tenuifolium*). Színező fajok például a henye boroszlán (*Daphne cneorum*), a gombos varjúkőröm (*Phyteuma orbiculare*), az ezüstaszott (*Paronychia cephalotes*), a kövér daravirág (*Draba lasiocarpa*), a borzas szulák (*Convolvulus cantabrica*).

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése: Az élőhely-foltok természetessége a karakterfajok megléte, az inváziós fajok hiánya és a színező fajok aránya alapján jellemzően jó és kiváló (TDO=4-5) a Németh-Seregélyes-féle skálán, sok a védett faj; az állományok nagyrészt bolygatatlanok, de egyes, turisták által látogatott részeken erős taposási kár tapasztalható.

Élőhely veszélyeztetettsége: kissé és közepesen veszélyeztetett a helyenként intenzíven megjelenő rekreációs tevékenységek, valamint az idegenhonos fajok állományainak térhódítása következtében.

Veszélyeztető tényezők: D01.01 (ösvények, burkolatlan utak, bicikliutak), E01.04 (egyéb városi környezet), E30.01 (háztartási hulladék), F03.01.01 (vadak károkozása (túltartott vadállomány)), G01.02 (túrázás, lovaglás és nem gépesített járművel végzett tevékenység), G01.03. (motoros járművel végzett tevékenység), I01 (idegenhonos inváziós fajok jelenléte), J01.01 (leégés), J03.02 (élőhelyi-összeköttetések (konnectivitás csökkenése emberi hatásra), K02.01 (fajösszetétel változás, szukcesszió)

Élőhely neve: Szubpannon sztyeppék (Pannon lejtősztyeppék és sziklafüves lejtők)

Élőhely kódja: 6240*

Élőhely előfordulása a területen: Elszórtan a teljes területen előfordulnak állományai.

Élőhely kiterjedése a területen: A Natura 2000 adatlap alapján 143,67 ha, élőhelytérkép alapján 33,13 ha. A két adat közti eltérés abból adódik, hogy a Natura adatlapon becsült érték szerepelt, mely az élőhelytérkép készítése során pontosításra került.

Élőhely jellemzése: Dolomit és lösz alapkőzetben előforduló zömében zárt gyepfoltok tartoznak ide. A H2 zártabb állományai mellett H3a (köves talajú lejtősztyepek) H5a kategóriába sorolt zárt sztyeprétek tartoznak ide. A gyepeket alkotó fűfajok sokfélesége - fenyérfű (*Bothriochloa ischaemum*), kunkorgó árvalányhaj (*Stipa capillata*), lappangó sás (*Carex humilis*), barázdált csenkesz (*Festuca rupicola*), délvidéki árvalányhaj (*Stipa eriocaulis*), csinos árvalányhaj (*Stipa pulcherrima*), sudár rozsnok (*Bromus erectus*) jellemzi, emellett kétszikűekben is gazdag. Gyakori színező elemei: törpe nőszirm (*Iris pumila*), sugaras zsoltina (*Serratula radiata*), kései pitypang (*Taraxacum serotinum*), tavaszi hérics (*Adonis vernalis*), kisleveles hangyabogáncs (*Jurinea mollis*), árlevelű len (*Linum tenuifolium*).

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése: A foltok túlnyomó többsége közepes, illetve jó állapotú, 3-4-es természetességi értéket vesz fel a Németh-Seregélyes-féle skálán.

Élőhely veszélyeztetettsége: Az élőhely közepesen veszélyeztetett elsősorban cserjésedés és a helyenként intenzíven megjelenő rekreációs tevékenységek miatt, valamint nem megfelelő területkezelés miatt (pl.: túllegeltetés, rossz kaszálási időpont). Ezen kívül gyakori a gyepfelszín felsértése, mely adódhat a gépjárműközlekedésből, illetve az emberi taposásból is. Kiterjedését emellett csökkenti az idegenhonos fajok állományainak térhódítása is.

Veszélyeztető tényezők: A 03.01 (intenzív, vagy intenzívebb kaszálás), A04.01 (intenzív legeltetés), A04.03 (pásztorokodás felhagyása, legeltetés hiánya), D01.01 (ösvények, burkolatlan utak, bicikliutak), E01.02. (nem folyamatos/szakaszos városiasodás), E01.04 (egyéb városi környezet), E03.01 (háztartási hulladék), F03.01.01 (vadak károkozása (túltartott vadállomány), G01.02 (túrázás, lovaglás és nem gépesített járművel végzett tevékenység), G01.03. (motoros járművel végzett tevékenység), I01 (idegenhonos inváziós fajok jelenléte), J01.01 (leégés), J03.02 (élőhelyi-összeköttetések (konnectivitás) csökkenése emberi hatásra), K02.01 (fajösszetétel változás, szukcesszió)

Élőhely neve: Meszes alapkőzetű féltermészetes szárat gyepek és cserjésedett változataik (Festuco-Brometalia)

Élőhely kódja: 6210

Élőhely előfordulása a területen: Elszórtan – erdőszegélyeken, északias kitettségekben, kisebb tisztásokon fordulnak elő állományai.

Élőhely kiterjedése a területen: A térképezésben önálló élőhelyként nem jelennek meg állományai, kiterjedése nagyon kicsi, ezért javasolt törölni a Natura 2000 adatlapról.

Élőhely jellemzése: Változó alapközeten előforduló magas termetű fűfajok által dominált zárt gyepfoltok, H4 kategóriába sorolt zárt, szálkaperjés-rozsnokos xero-mezofil sztyeprétek tartoznak ide. A gyepeket alkotó főbb fűfajok a sudár rozsnok (*Bromus erectus*) és az egyetlentollas szálkaperje (*Brachipodium pinnatum*). A gyepekben színező elemként megjelenik a budai imola (*Centaurea scabiosa subsp. sadleriana*).

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése: Az élőhelyfoltok természetessége a karakterfajok megléte, az inváziós fajok hiánya és a színező fajok aránya alapján jellemzően közepes és jó állapotúak (TDO=3-4) a Németh-Seregélyes-féle skálán.

Élőhely veszélyeztetettsége: Az élőhely közepesen veszélyeztetett elsősorban a cserjésedés és a beerdősülés, valamint a helyenként intenzíven megjelenő rekreációs tevékenységek miatt. Ezen kívül gyakori a gyepfelszín felsértése, amely adódhat a gépjármű közlekedésből, emberi taposásból és vaddisznótúrásból is.

Veszélyeztető tényezők: D01.01 (ösvények, burkolatlan utak, bicikliutak), E01.04 (egyéb városi környezet), E03.01 (háztartási hulladék), F03.01.01 (vadak károkozása (túltartott vadállomány), G01.02 (túrázás, lovaglás és nem gépesített járművel végzett tevékenység), G01.03. (motoros járművel végzett tevékenység), J01.01 (leégés), I01 (idegenhonos inváziós fajok jelenléte), J03.02 (élőhelyi-összeköttetések (konnectivitás) csökkenése emberi hatásra), K02.01 (fajösszetétel változás, szukcesszió)

Élőhely neve: Pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*szel

Élőhely kódja: 91H0*

Élőhely előfordulása a területen: Zömében déli kitétségű hegyoldalakban és kisebb kiterjedésű platókon találhatóak állományaik.

Élőhely kiterjedése a területen: a Natura 2000 adatlap alapján 114,94 ha, élőhelytérkép alapján 85,95 ha. A két adat közti eltérés abból adódik, hogy a Natura adatlapon becsült érték szerepelt, mely az élőhelytérkép készítése során pontosításra került.

Élőhely jellemzése: Változó alapközeten előforduló zömében molyhos tölgy és virágos kőris által uralta állományok, L1 és M1 kategóriába sorolható erdők tartoznak ide. Az állományok egy része regenerálódó fázisban van, köszönhetően a megváltozott erdészeti gyakorlatnak (feketefenyő ültetvények leváltása). Helyenként a molyhos tölgy (*Quercus pubescens*) teljesen hiányzik az állományokból. A fragmentálódott, kisebb tisztásokat is tartalmazó állományok helyenként rendkívül fajgazdagok a légyszárú szintben. A gypszintben uralkodó fűfélék a tollas szálkaperje (*Brachypodium pinnatum*), az egyvirágú gyöngyperje (*Melica uniflora*), a csenkesz fajok (*Festuca spp.*), a csomós ebír (*Dactylis glomerata*). Gyakori az erdei gyöngyköles (*Buglossoides purpureo-caerulea*), a kőrislevelű nagyzezerjófű (*Dictamnus albus*), a bablevelű varjúháj (*Hylotelephium telephium subsp. maximum*), a közönséges méreggyilok (*Vincetoxicum hircundinaria*), a szarvas kocsord (*Peucedanum cervaria*), a sátoros margitvirág (*Tanacetum corymbosum*) és a salamonpecsét fajok (*Polygonatum latifolium, P. odoratum*)

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése: változó természetességűek az állományok, közepes, jó és kiváló állapotúak, 3-5 természetességi értéket vesznek fel Németh-Seregélyes-féle skálán.

Élőhely veszélyeztetettsége: Az élőhely közepesen veszélyeztetett. Elsősorban a nem természetvédelmi szempontokat szem előtt tartó korábbi erdőgazdálkodási gyakorlat meglévő hatásai miatt, másrésztől nem elhanyagolható a vadkár sem. Ezen kívül gyakori a talaj felsértése a gépjárműforgalom, valamint az intenzív turizmus miatt. Kiterjedését csökkenti az idegenhonos fajok állományainak térhódítása is.

Veszélyeztető tényezők: B02.01.02 (erdő felújítás idegenhonos fajokkal), B02.04 (lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása), D01.01 (ösvények, burkolatlan utak, bicikliutak), E01.04 (egyéb városi környezet), E03.01 (háztartási hulladék), F03.01.01 (vadak károkozása (túltartott vadállomány)), G01.03. (motoros járművel végzett tevékenység), I01 (idegenhonos inváziós fajok jelenléte), J01.01 (leégés), J03.02 (élőhelyi-összeköttetések (konnectivitás) csökkenése emberi hatásra)

Élőhely neve: Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraeával* és *Caprinus betulusszal*

Élőhely kódja: 91G0*

Élőhely előfordulása a területen: Hegylábi területeken, völgyek alján találhatóak állományai szórta a területen.

Élőhely kiterjedése a területen: a Natura 2000 adatlap alapján 28,73 ha, élőhelytérkép alapján 9,48 ha. A két adat közti eltérés abból adódik, hogy a Natura adatlapon becsült érték szerepelt, mely az élőhelytérkép készítése során pontosításra került.

Élőhely jellemzése: K2 kategóriába sorolható erdők tartoznak ide. Kis kiterjedésű állományai helyenként gyertyánból és hársból állnak csak, sok helyen a törmeléklejtő-erdőkkel határosan. Jellegzetes cserjefajai a mogyorós hólyagfa (*Staphylea pinnata*) és a közönséges mogyoró (*Corylus avellana*). Az aljnövényzetük a folyamatos vadzavarás és korábbi területet használatok miatt szegényes. Jellegzetes védett fajai a több helyen előforduló kikeleti hóvirág (*Galanthus nivalis*), valamint a turbán liliom (*Lilium martagon*).

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése: A foltok túlnyomó többsége közepes, 3-as természetességi értéket vesz fel, de vannak közepes és jó közötti, 3-4-es értékű állományok is.

Élőhely veszélyeztetettsége: Az élőhely közepesen veszélyeztetett fragmentálódottságuk és kis kiterjedésű állománynagyságuk miatt. Megemlíthető még a nem természetvédelmi szempontokat szem előtt tartó erdőgazdálkodási gyakorlat is.

Veszélyeztető tényezők: B02.01.02 (erdő felújítás idegenhonos fajokkal), B02.04 (lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása), D01.01 (ösvények, burkolatlan utak, bicikliutak), E01.04 (egyéb városi környezet), F03.01.01 (vadak károkozása (túltartott vadállomány), G01.02 (túrázás, lovaglás és nem gépesített járművel végzett tevékenység), G01.03. (motoros járművel végzett tevékenység), I01 (idegenhonos inváziós fajok jelenléte), J03.02 (élőhelyi-összeköttetések (konnektivitás) csökkenése emberi hatásra), M01.02 (aszály és csapadékmennyiség csökkenés)

Jelölő értékeknek javasolt közösségi jelentőségű élőhelyek

Élőhely neve: Pannon cseres-tölgyesek

Élőhely kódja: 91M0

Élőhely előfordulása a területen: Hegyek kevésbé meredek oldalain, nagyobb kiterjedésű platókon találkozhatunk állományaival.

Élőhely kiterjedése a területen: élőhelytérkép alapján 134,62 ha

Élőhely jellemzése: Zömében L2a (cseres-kocsánytalan tölgyesek) zárt erdőállományai tartoznak ide, amelyekben helyenként a csertölgy aránya túlsúlyba került a korábbi erdészeti gyakorlat következtében. Az előbb említett gyakorlat miatt sok helyen az aljnövényzet is elszegényedett. Uralkodó faja a csertölgy (*Quercus cerris*), kocsánytalan tölgy (*Quercus petraea*), előfordul a mezei juhar (*Acer campestre*), a virágos kőris (*Fraxinus ornus*). A gyepszintben jellemző fajok a ligeti perje (*Poa nemoralis*), a feketedő lednek (*Lathyrus niger*), a baracklevelű harangvirág (*Campanula persicifolia*), a közönséges méreggyilok (*Vincetoxicum hirundinaria*), a sátoros margitvirág (*Tanacetum corymbosum*) és szeleslevelű salamonpecsét (*Polygonatum latifolium*). Ide tartozik még a kisebb kiterjedésű és csak néhány helyen előforduló L4a és L4b kategóriába sorolható mészkerülő tölgyes foltok is. Zömében kocsánytalan tölgyből (*Quercus petraea*) álló állományaik savanyú homokkőven tenyésznek. A majdnem teljesen hiányzó cserjeszint mellett jellegzetes a lágyszárú szint fajszegénysége és nagyobb kiterjedésű mohával borított felszínének jelenléte ezekben az állományokban. A nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*) egyik kedvelt élőhelye ezek az állományok.

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése: A foltok közepes és jó állapotúak (TDO=3-4) a Németh-Seregélyes-féle skálán.

Élőhely veszélyeztetettsége: az élőhely közepesen veszélyeztetett, elsősorban a nem természetvédelmi szempontokat szem előtt tartó erdőgazdálkodási gyakorlat miatt, másrésztől nem elhanyagolható a vadkár sem.

Veszélyeztető tényezők: B02.01.02 (erdő felújítás idegenhonos fajokkal), B02.04 (lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása), D01.01 (ösvények, burkolatlan utak, bicikliutak), E01.04 (egyéb városi környezet), F03.01.01 (vadak károkozása (túltartott vadállomány), G01.02 (túrázás, lovaglás és nem gépesített járművel végzett tevékenység), G01.03.02 (terepjáróval végzett tevékenység), I01 (idegenhonos inváziós fajok jelenléte), J03.02 (élőhelyi-összeköttetések (konnectivitás) csökkenése emberi hatásra)

Élőhely neve: Lejtők és sziklatörmelékek *Tilio-Acerion*-erdői

Élőhely kódja: 9180*

Élőhely előfordulása a területen: Az élőhely kisebb foltokban fordul elő északi kitettségű meredek hegyoldalakban.

Élőhely kiterjedése a területen: élőhelytérkép alapján 2,76 ha

Élőhely jellemzése: Dolomit alapközetben, északias kitettségű, meredek oldalak sekély talajú, sziklás vagy sziklagörgeteges részein fordulnak elő változó természetességű állományai. LY2 (törmeléklejtő-erdők) és LY4 (tölgyes jellegű sziklaerdők) kategóriákba sorolhatók ezek az állományok. A törmeléklejtő-erdők foltjai zömében kőrisekből (*Fraxinus excelsior*, *F. ornus*) és kislevelű hársból (*Tilia cordata*) állnak, fajszegény és zavart aljnövényzettel rendelkeznek. Sok helyen húsos somból (*Cornus mas*), mogyorós hólyagfából (*Staphylea pinnata*) és közönséges mogyoróból (*Corylus avellana*) álló erőteljes cserjeszint is megjelenik az állományokban. A tölgyes jellegű sziklaerdők kis kiterjedésű foltjaiban a kislevelű hárs (*Tilia cordata*) elegyedik molyhos tölgygel (*Quercus pubescens*) és virágos kőrissel (*Fraxinus ornus*). A gyepszintben pedig a zárt dolomit-sziklagyep fajai (pl.: deres csenkesz (*Festuca pallens*), gombos varjúkőröm (*Phyteuma orbiculare*)) keverednek a száraztölgyesek fajaival (pl.: erdei gyöngyköles (*Buglossoides purpureo-caerulea*)).

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése: A foltok közepes-jó és jó állapotúak (3-4-es és 4-es) a Németh-Seregélyes-féle skálán.

Élőhely veszélyeztetettsége: Az élőhely közepesen veszélyeztetett, elsősorban az állományaik kis kiterjedése miatt, másrésztől a korábbi helytelen erdészeti gyakorlat következtében, valamint nem elhanyagolható a vadkár sem. Kiterjedését csökkenti az idegenhonos fajok állományainak térhódítása is.

Veszélyeztető tényezők: B02.01.02 (erdő felújítás idegenhonos fajokkal), B02.04 (lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása), E01.04 (egyéb városi környezet), F03.01.01 (vadak károkozása (túltartott vadállomány), G01.02 (túrázás, lovaglás és nem gépesített járművel végzett tevékenység), I01 (idegenhonos inváziós fajok jelenléte), J03.02 (élőhelyi-összeköttetések (konnectivitás) csökkenése emberi hatásra), M01.02 (aszály és csapadékmennyiség csökkenés).

Élőhely neve: Szubkontinentális peripannon cserjések

Élőhely kódja: 40A0*

Élőhely előfordulása a területen: Szórtan, több kis foltokban fordul elő, térképezésben nem jelenik meg

Élőhely kiterjedése a területen: becslés alapján 0,5-1 ha

Élőhely jellemzése: Déli kitettségű vagy plató helyzetű részekben szórtan helyezkednek el állományai a területen, melyek M6 kategóriába sorolhatók. Az állományok jellemzően egy cserjefaj (pl.: törpe mandula (*Amygdalus nana*), jajrózsa (*Rosa spinosissima*), parlagi rózsza (*Rosa gallica*), stb.) által uraltak és a záródottságuktól függően találhatóak meg bennük a környező szárazgyepekből származó gyepi fajok.

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése: A foltok közepes-jó és jó állapotúak (3-4-es és 4-es) a Németh-Seregélyes-féle skálán..

Élőhely veszélyeztetettség: Az élőhely közepesen veszélyeztetett, elsősorban a fragmentálódott kis kiterjedésű állományok következtében, másodsorban pedig a vadkár és a turizmusból fakadó intenzív zavarás miatt. Megemlíthető még a nem természetvédelmi szempontokat szem előtt tartó erdőgazdálkodási gyakorlat és az inváziós fajok térhódítása is.

Veszélyeztető tényezők: D01.01 (ösvények, burkolatlan utak, bicikliutak), E01.04 (egyéb városi környezet), F03.01.01 (vadak károkozása (túltartott vadállomány), G01.02 (túrázás, lovaglás és nem gépesített járművel végzett tevékenység), G01.03. (motoros járművel végzett tevékenység), I01 (idegenhonos inváziós fajok jelenléte), J03.02 (élőhelyi-összeköttetések (konnektivitás) csökkenése emberi hatásra), K02.01 (fajösszetétel változás, szukcesszió)

1.2.2 A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok

Közösségi jelentőségű jelölő növényfajok:

Irányelv melléklete	Faj név	Populáció (A-D)
II., IV.	magyar gurgolya (<i>Seseli leucospermum</i>)	C
II., IV.	piros kígyószisz (<i>Echium maculatum</i>)	C
II., IV.	Szent-István szegfű (<i>Dianthus plumarius</i> subsp. <i>regis-stephani</i>)	B
II., IV.	magyar méreggyilok (<i>Vincetoxicum pannonicum</i>)	A
II., IV.	leánykökörücsin (<i>Pulsatilla grandis</i>)	C
V.	hóvirág (<i>Galanthus nivalis</i>)	-

4. táblázat: Közösségi jelentőségű növényfajok

Faj magyar neve (tudományos neve) magyar gurgolya (*Seseli leucospermum*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: Zárt és nyílt dolomit-sziklagepekben, telepített feketefenyő-állományok kiritkuló részein szórtan, sok helyen fordul elő a Huszonnégyökrös-hegy, Csiki-hegyek, Farkas-hegy, Odvas-hegy, Szállás-hegy, Szekrényes, Kecsk-hegy tömbjében.

Állománynagyság (jelöléskor): 100000 egyed

Állománynagyság (tervkészítéskor): 100000 egyed

Állomány változásának tendenciái és okai: a területen nem történt változás

Faj veszélyeztetettsége: potenciálisan veszélyeztetett elsősorban a turizmus, emberi taposás miatt. Fontos veszélyeztető tényező ezen kívül a beerdősülés, illetve a fekete fenyő terjedése.

Veszélyeztető tényezők: D01.01 (ösvények, burkolatlan utak, bicikliutak), E01.04 (egyéb városi környezet), F03.01.01 (vadak károkozása (túltartott vadállomány), G01.02 (túrázás, lovaglás és nem gépesített járművel végzett tevékenység), G01.03. (motoros járművel végzett tevékenység), J01.01 (leégés), I01 (idegenhonos inváziós fajok jelenléte), K02.01 (fajösszetétel változás, szukcesszió)

Faj magyar neve (tudományos neve): piros kígyószisz (*Echium maculatum*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: Egy helyen ismert egy kisebb állomány a Farkas-hegyen, cserjésedő

sztyeppréten.

Állománynagyság (jelöléskor): 20 egyed

Állománynagyság (tervkészítéskor): 20 egyed

Állomány változásának tendenciái és okai: a területen nem történt változás

Faj veszélyeztetettsége: aktuálisan veszélyeztetett faj, elsősorban a kis egyedszám miatt. Az őshonos cserjefajok térhódítása az élőhelyet megszüntetheti. Turistautak közelében található az állomány, ezért a kirándulók taposása is veszélyezteti.

Veszélyeztető tényezők: D01.01 (ösvények, burkolatlan utak, bicikliutak), E01.04 (egyéb városi környezet), F03.01.01 (vadak károkozása (túltartott vadállomány), G01.02 (túrázás, lovaglás és nem gépesített járművel végzett tevékenység), G01.03. (motoros járművel végzett tevékenység), J01.01 (leégés), K02.01 (fajösszetétel változás, szukcesszió)

Faj magyar neve (tudományos neve): Szent-István szegfű (*Dianthus plumarius* subsp. *regis-stephani*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: Nyílt dolomit-sziklagyepekben és sziklafüves lejtősztyeppekben, telepített fekete fenyő-állományok kiritkuló részein szórtan, sok helyen fordul elő a Huszonnégyökrös-hegy, Csíki-hegyek, Farkas-hegy, Odvas-hegy, Szállás-hegy, Szekrényes, Kecse-hegy tömbjében.

Állománynagyság (jelöléskor): 1001-10000 egyed

Állománynagyság (tervkészítéskor): 1001-10000 egyed

Állomány változásának tendenciái és okai: a területen nem történt változás

Faj veszélyeztetettsége: potenciálisan veszélyeztetett elsősorban a turizmus, emberi taposás miatt. Fontos veszélyeztető tényező ezen kívül a beerdősülés, illetve a fekete fenyő terjedése.

Veszélyeztető tényezők: D01.01 (ösvények, burkolatlan utak, bicikliutak), E01.04 (egyéb városi környezet), F03.01.01 (vadak károkozása (túltartott vadállomány), F04.01 (növények kiásása), G01.02 (túrázás, lovaglás és nem gépesített járművel végzett tevékenység), G01.03. (motoros járművel végzett tevékenység), I01 (idegenhonos inváziós fajok jelenléte), J01.01 (leégés), K02.01 (fajösszetétel változás, szukcesszió)

Faj magyar neve (tudományos neve): magyar méreggyilok (*Vincetoxicum pannonicum*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: Néhány helyen nyílt dolomit-sziklagyepekben és sziklafüves lejtősztyeppekben fordul elő Farkas-hegy, Odvas-hegy, Szállás-hegy, Szekrényes tömbjében.

Állománynagyság (jelöléskor): 3000 egyed

Állománynagyság (tervkészítéskor): 3000 egyed

Állomány változásának tendenciái és okai: a területen nem történt változás

Faj veszélyeztetettsége: potenciálisan veszélyeztetett faj, elsősorban a turizmus, emberi taposás miatt. Fontos veszélyeztető tényező ezen kívül a beerdősülés, illetve a fekete fenyő terjedése.

Veszélyeztető tényezők: D01.01 (ösvények, burkolatlan utak, bicikliutak), E01.04 (egyéb városi környezet), F03.01.01 (vadak károkozása (túltartott vadállomány), G01.02 (túrázás, lovaglás és nem gépesített járművel végzett tevékenység), G01.03. (motoros járművel végzett tevékenység), I01 (idegenhonos inváziós fajok jelenléte), J01.01 (leégés), K02.01 (fajösszetétel változás, szukcesszió)

Faj magyar neve (tudományos neve): leánykökörccsin (*Pulsatilla grandis*)

Irányelv mellélete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: Többféle élőhelyen a terület sok pontján fordul elő a Huszonnégyökrös-hegy, Csiki-hegyek, Farkas-hegy, Odvas-hegy, Szállás-hegy, Szekrényes, Kecse-hegy tömbjében és a Budakeszi-árok mentén.

Állománynagyság (jelöléskor): 51-100 egyed

Állománynagyság (tervkészítéskor): 51-100 egyed

Állomány változásának tendenciái és okai: a területen nem történt változás

Faj veszélyeztetettsége: potenciálisan veszélyeztetett, elsősorban a turizmus, emberi taposás, valamint a kis egyedszám miatt. Fontos veszélyeztető tényező ezen kívül a beerdősülés, illetve a fekete fenyő terjedése.

Veszélyeztető tényezők: D01.01 (ösvények, burkolatlan utak, bicikliutak), E01.04 (egyéb városi környezet), F03.01.01 (vadak károkozása (túltartott vadállomány), F04.01 (növények kiásása), G01.02 (túrázás, lovaglás és nem gépesített járművel végzett tevékenység), G01.03. (motoros járművel végzett tevékenység), I01 (idegenhonos inváziós fajok jelenléte), J01.01 (leégés), K02.01 (fajösszetétel változás, szukcesszió)

1.2.3 A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok

A közösségi jelentőségű jelölő állatfajok:

Irányelv mellélete	Faj név	Populáció (A-D)
II., IV.	eurázsiai rétisáska (<i>Stenobothrus eurasius</i>)	C
II., IV.	magyar tavaszi-fésűsbagoly (<i>Dioszeghyana schmidtii</i>)	C
II., IV.	skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>)	C
II., IV.	magyar futrinka (<i>Carabus hungaricus</i>)	C
II., IV.	magyar tarsza (<i>Isophya costata</i>)	C
II., IV.	füstös ősziaraszoló (<i>Lignyopectera fumidaria</i>)	C
II., IV.	csonkafülű denevér (<i>Myotis emarginatus</i>)	C
II., IV.	hegyesorrú denevér (<i>Myotis blythi</i>)	C
II., IV.	kis patkósdenevér (<i>Rhinolophus hipposideros</i>)	C
II., IV.	közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>)	C
II., IV.	nagyfülű denevér (<i>Myotis bechsteini</i>)	C
II., IV.	píszdenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>)	C
II.	csíkos medvelepke (<i>Callimorpha quadripunctaria</i>)	D
IV.	pannon gyík <i>Ablepharus kitaibelii</i>	
IV.	zöld varangy <i>Bufo viridis</i>	
IV.	rézsiszló <i>Coronella austriaca</i>	
IV.	erdei siszló <i>Elaphe longissima</i>	

IV.	haragos sikló <i>Coluber caspius</i>	
IV.	fürge gyík <i>Lacerta agilis</i>	
IV.	zöld gyík <i>Lacerta viridis</i>	
IV.	kis apollólepké <i>Parnassius mnemosyne</i>	
IV.	fali gyík <i>Podarcis muralis</i>	
IV.	fűrészlábú szöcske <i>Saga pedo</i>	

5. táblázat: A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű jelölő állatfajok

Jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű állatfajok:

Irányelv melléklete	Faj név	Populáció (A-D)
II.	nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>)	C
II., IV.	nagy höscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>)	C
II., IV.	sárga gyapjasszövő (<i>Eriogaster catax</i>)	C

6. táblázat: Jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű állatfajok

Faj magyar neve (tudományos neve): eurázsiai rétisáska (*Stenobothrus eurasius*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: elszigetelt populációi találhatóak 3 területen a faj jelenleg stabilnak tűnő népességei a Szállás-hegyen, a Farkas-hegyen és az Odvas-hegyen élnek. Az odvas-hegy vonulatán élőhelyének összesített becslített kiterjedése 4,98 hektár

Állománynagyság (jelöléskor): 101-250 egyed

Állománynagyság (tervkészítéskor): 500-1000 egyed

Állomány változásának tendenciái és okai: jelölés kori állománynagyság becslített érték volt, amelynél a vizuális és akusztikus módszerrel végzett kutatások nagyobb egyedszámot jeleznek

Faj veszélyeztetettsége: aktuálisan veszélyeztetett elsősorban a szukcesszió és az idegenhonos fajok térhódítása miatt bekövetkező élőhelycsökkenés, az emberi zavarás, valamint a túltartott vadállomány taposása, túrása következtében.

Veszélyeztető tényezők: E01.04. (egyéb városi környezet), F03.01.01 (vadak károkozása (túltartott vadállomány), , I01 (idegenhonos inváziós fajok jelenléte), J03.02 (élőhelyi-összeköttetések (konnectivitás) csökkenése emberi hatásra), K02.01 (fajösszetétel változás, szukcesszió)

Faj magyar neve (tudományos neve): magyar futrinka (*Carabus hungaricus*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: a faj szórványosan fordul elő a területen, a Farkas-hegyen és az Odvas-hegyen.

Állománynagyság (jelöléskor): ritka

Állománynagyság (tervkészítéskor): ritka

Állomány változásának tendenciái és okai: a területen nem ismert az állomány változása

Faj veszélyeztetettsége: aktuálisan veszélyeztetett elsősorban a szukcesszió és az idegenhonos fajok térhódítása miatt bekövetkező élőhelycsökkenés, az emberi zavarás, valamint a túltartott vadállomány taposása, túrása következtében.

Veszélyeztető tényezők: E01.04. (egyéb városi környezet), F03.01.01 (vadak károkozása (túltartott vadállomány), I01 (idegenhonos inváziós fajok jelenléte), J03.02 (élőhelyi-összeköttetések (konnektivitás) csökkenése emberi hatásra), K02.01 (fajösszetétel változás, szukcesszió)

Faj magyar neve (tudományos neve): magyar tarsza (*Isophya costata*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: a fajt a területen és annak környezetében összesen 7 elkülöníthető élőhely foltban észleltük, ezek összesített kiterjedése 51,02 hektár

Állománynagyság (jelöléskor): 501-1000

Állománynagyság (tervkészítéskor): 5000-10000

Állomány változásának tendenciái és okai: jelöléskori állománynagyság becslött érték volt, amelynél a kutatások nagyobb egyedszámot jeleznek.

Faj veszélyeztetettsége: a faj aktuálisan veszélyeztetett a terület beépítése, illetve az azzal járó infrastruktúra kiépítése miatti élőhely megszűnés, valamint a hagyományos legeltetés megszűnése, nem megfelelő időben való gyepterület kezelés, a területen folyó terepjárós sporttevékenység és a cserjésedés miatt.

Veszélyeztető tényezők: A03.01 (intenzív, vagy intenzívebb kaszálás) A04.01 (intenzív legeltetés), A04.03 (pásztorokodás felhagyása, legeltetés hiánya), E01.02 (nem folyamatos/szakaszos városiasodás), E01.04. (egyéb városi környezet), F03.01.01 (vadak károkozása (túltartott vadállomány), G01.03. (motoros járművel végzett tevékenység), K02.01 (fajösszetétel változás, szukcesszió)

Faj magyar neve (tudományos neve): füstös ősziaraszoló (*Lignoptera fumidaria*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: a fajt a tervekészítés ideje alatt 5 helyszínen Huszonnégyökrös-hegy, Csíki-hegyek, Szállás-hegy, a Farkas-hegy és az Odvas-hegy területén észleltük

Állománynagyság (jelöléskor): ritka (R)

Állománynagyság (tervkészítéskor): ritka (R)

Állomány változásának tendenciái és okai: a területen nem történt változás

Faj veszélyeztetettsége: aktuálisan veszélyeztetett az élőhelyein jelen lévő emberi zavarás, taposás, terepmotorozás, valamint a gyepterületek szukcessziója miatt.

Veszélyeztető tényezők: D01.01 (ösvények, burkolatlan utak, bicikliutak), G01.03. (motoros járművel végzett tevékenység), J03.02 (élőhelyi-összeköttetések (konnektivitás) csökkenése emberi hatásra), K02.01 (fajösszetétel változás, szukcesszió)

Faj magyar neve (tudományos neve): magyar tavaszi-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: cseresekben néhány helyen, szórványosan fordul elő, a Huszonnégyökrös-hegy déli oldalán, a Farkas-hegy keleti szoknyáján, a Budaörsi-hegyen, valamint a Csíki-hegyek/Kecske-hegy észak felé nyúló tömbjében.

Állománynagyság (jelölés): 501-1000

Állománynagyság (tervkészítés): 501-1000

Állomány változásának tendenciái és okai: a területen nem történt változás

Faj veszélyeztetettsége: kissé veszélyeztetett a nem megfelelő erdőgazdálkodás miatt, de populációi összességében stabilnak tekinthetők

Veszélyeztető tényezők: B02 (erdőgazdálkodás)

Faj magyar neve (tudományos neve): skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: az erdősült részeken jelen van

Állománynagyság (jelölés): ritka (R)

Állománynagyság (tervkészítés): ritka (R)

Állomány változásának tendenciái és okai: a területen nem történt változás

Faj veszélyeztetettsége: kissé veszélyeztetett a nem megfelelő erdőgazdálkodási gyakorlat, a holtfák eltávolítása és a holtfához kötődő mikroélőhelyek kis száma miatt

Veszélyeztető tényezők: B02.04. (lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása)

Faj magyar neve (tudományos neve): csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: ritka

Állománynagyság (jelölés): ritka (R)

Állománynagyság (tervkészítés): ritka (R)

Állomány változásának tendenciái és okai: a területen nem történt változás

Faj veszélyeztetettsége: veszélyeztetett az idős, odvas fák kis száma, valamint az élőhely közelében terjeszkedő települések miatt.

Veszélyeztető tényezők: B02.04. (lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása), J03.02 (élőhelyi-összeköttetések (konnektivitás) csökkenése emberi hatásra)

Faj magyar neve (tudományos neve): hegyesorrú denevér (*Myotis blythi*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: ritka

Állománynagyság (jelölés): ritka (R)

Állománynagyság (tervkészítés): ritka (R)

Állomány változásának tendenciái és okai: a területen nem történt változás

Faj veszélyeztetettsége: veszélyeztetett az idős, odvas fák kis száma, valamint az élőhely közelében terjeszkedő települések miatt.

Veszélyeztető tényezők: B02.04. (lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása), J03.02 (élőhelyi-összeköttetések (konnektivitás) csökkenése emberi hatásra)

Faj magyar neve (tudományos neve): kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: ritka

Állománynagyság (jelölés): ritka (R)

Állománynagyság (tervkészítés): ritka (R)

Állomány változásának tendenciái és okai: nem jelezhető

Faj veszélyeztetettsége: veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők: B02.04. (lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása), J03.02 (élőhelyi-összeköttetések (konnectivitás) csökkenése emberi hatásra)

Faj magyar neve (tudományos neve): közönséges denevér (*Myotis myotis*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: ritka

Állománynagyság (jelölés): ritka (R)

Állománynagyság (tervkészítés): ritka (R)

Állomány változásának tendenciái és okai: a területen nem történt változás

Faj veszélyeztetettsége: veszélyeztetett az idős, odvas fák kis száma, valamint az élőhely közelében terjeszkedő települések miatt.

Veszélyeztető tényezők: B02.04. (lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása), J03.02 (élőhelyi-összeköttetések (konnectivitás) csökkenése emberi hatásra)

Faj magyar neve (tudományos neve): nagyfülű denevér (*Myotis bechsteini*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: ritka

Állománynagyság (jelölés): ritka (R)

Állománynagyság (tervkészítés): ritka (R)

Állomány változásának tendenciái és okai: a területen nem történt változás

Faj veszélyeztetettsége: veszélyeztetett az idős, odvas fák kis száma, valamint az élőhely közelében terjeszkedő települések miatt.

Veszélyeztető tényezők: B02.04. (lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása), J03.02 (élőhelyi-összeköttetések (konnectivitás) csökkenése emberi hatásra)

Faj magyar neve (tudományos neve): piszedenevér (*Barbastella barbastellus*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: 2 mintavételi helyen sikerült kimutatni a tervkészítés időszakában (Szekrényes hegytől északra húzódó oldal, Csiki-hegyek északi lejtője)

Állománynagyság (jelölés): ritka (R)

Állománynagyság (tervkészítés): ritka (R)

Állomány változásának tendenciái és okai: a területen nem történt változás

Faj veszélyeztetettsége: veszélyeztetett az idős, odvas fák kis száma, valamint az élőhely közelében terjeszkedő települések miatt.

Veszélyeztető tényezők: B02.04. (lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása), J03.02 (élőhelyi-összeköttetések (konnectivitás) csökkenése emberi hatásra)

Jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű állatfajok:

Faj magyar neve (tudományos neve): nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)

Irányelv melléklete: II.

Faj előfordulása a területen: pontszerűen jelentős számban fordul elő a Csiki-hegyek, Szekrényes, Farkas-hegy tömbjében

Állomány nagyság (jelölés kor): nem volt jelölő faj

Állomány nagyság (tervkészítéskor): gyakori

Állomány változásának tendenciái és okai: a területen nem történt változás

Faj veszélyeztetettsége: kissé veszélyeztetett a nem megfelelő erdőgazdálkodás következtében kis számú idős fa jelenléte miatt

Veszélyeztető tényezők: B02.04. (lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása)

Faj magyar neve (tudományos neve): nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: pontszerűen ritka előfordulás a Szekrényes tömbjében

Állomány nagyság (jelölés kor): nem volt jelölő faj

Állomány nagyság (tervkészítéskor): ritka (R)

Állomány változásának tendenciái és okai: a területen nem történt változás

Faj veszélyeztetettsége: veszélyeztetett a nem megfelelő erdőgazdálkodási gyakorlat, a holtfához kötődő mikroélőhelyek kis száma, kevés idős fa jelenléte miatt **Veszélyeztető tényezők:** B02.04. (lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása)

Faj magyar neve (tudományos neve): sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: Budakeszi-ároktól északra lévő cserjesáv (Huszonnyökrös-hegy hegylábi része), Budakeszi Hosszú-dűlő 081/2 hrsz út menti cserjés

Állomány nagyság (jelölés kor): nem volt jelölő faj

Állomány nagyság (tervkészítéskor): ritka (R)

Állomány változásának tendenciái és okai: a területen nem történt változás

Faj veszélyeztetettsége: aktuálisan veszélyeztetett, mivel kevés a faj számára alkalmas élőhely, valamint a terület esetleges beépítése miatt.

Veszélyeztető tényezők: A10.01 (sövény, bozót, cserje eltávolítása, E01.02. (nem folyamatos/szakaszos városiasodás)

1.2.4 A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok

Magyar név	Tudományos név	Védettség (V, FV)	Jelentőség (1-2 mondatban leírni miért fontos a területen)
törpemandula	<i>Amygdalus nana</i>	V	Visszaszorulóban lévő löszvegetáció képviselője, élőhelye veszélyeztetett.
fehéres csüdfű	<i>Astragalus vesicarius subsp. albidus</i>	V	Sziklafüves lejtősztyeppék és sztyepprétek értékes növénye.
sziklaiternye	<i>Aurinia saxatile</i>	V	Budai-hegység egészén ritka, itt elszigetelten él kis állománya.
henye boroszlán	<i>Daphne cneorum</i>	V	Zárt dolomitsziklagyeppek ritka védett növénye.
gombos varjúköröm	<i>Phyteuma orbiculare</i>	V	Zárt dolomitsziklagyeppek ritka védett növénye.
karcsú orbáncfű	<i>Hypericum elegans</i>	V	Visszaszorulóban lévő löszvegetáció képviselője, élőhelye veszélyeztetett.
macskahere	<i>Phlomis tuberosa</i>	V	Visszaszorulóban lévő löszvegetáció képviselője, élőhelye veszélyeztetett.
darázsölyv	<i>Pernis apivorus</i>	FV	Az élőhely viszonylagos zavartalanságát jelző ritka faj.
fekete harkály	<i>Dryocopus martius</i>	V	A holtfához kötődő gazdag ízeltlábú közösséget jelző ritka faj.

7. táblázat: A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok

1.3 Területhasználat

1.3.1 Művelési ág szerinti megoszlás

Ingatlan-nyilvántartás szerinti művelési ág megoszlás:

A terület legnagyobb része, közel kétharmada erdő művelési ágban van, ezt követik a gyepek, melyek összes kiterjedése valamivel több, mint 30 %. A többi művelési ágba tartozó területek nagysága elenyésző.

művelési ág	terület (ha)	százalék
szántó	0,33	0,06
gyep (rét)	111,81	19,45
gyep (legelő)	65,06	11,32
erdő	377,80	65,73
szőlő	0,14	0,02
kivett	19,67	3,42
ÖSSZESEN	574,80	100

8. táblázat: Művelési ág szerinti megoszlás

1.3.2 Tulajdoni viszonyok

A tervezési terület legnagyobb része, mintegy 88 %-a a Magyar Állam tulajdonában van, a tulajdonosi jogokat és kötelezettségeket a legtöbb esetben az agrárpolitikáért felelős miniszter a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet útján gyakorolja. Ezen területek vagyongazdálkodója a Pilisi Parkerdőgazdaság Zrt. A Budakeszi-árok területének egy része a Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság vagyongazdálkodásában van, a tulajdonosi jogokat a Magyar Nemzeti Vagyongazdálkodó gyakorolja. A magántulajdonban lévő területek aránya kevesebb, mint 10 %, önkormányzati tulajdonban mindössze 2,75 % található.

Tulajdonos	Vagyongazdálkodó	terület (ha)	arány %
Magyar Állam Nemzeti Földalapkezelő	Pilisi Parkerdőgazdaság Zrt.	469,48	81,69
Magyar Állam Nemzeti Földalapkezelő és Magyar Nemzeti Vagyongazdálkodó Zrt.	Pilisi Parkerdőgazdaság Zrt.	33,61	5,85
Magyar Állam Magyar Nemzeti Vagyongazdálkodó Zrt.	Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság	2,66	0,46
magán	—	53,14	9,25
önkormányzat	—	15,83	2,75
Összesen:		574,72	

9. táblázat: Tulajdoni viszonyok

1.3.3 Területhasználat és kezelés

1.3.3.1 Mezőgazdaság

A területen a mezőgazdasági tevékenység elenyésző, szántó művelési ágú terület a 2014-es ingatlan-nyilvántartási adatbázis szerint egyetlen található, mely ma a szabályozási terv szerint a szennyvíztisztító telep része, mezőgazdasági művelést nem folytatnak rajta. Budaörsön található egy szőlő művelési ágú ingatlan (8611/1 hrsz), de jelenleg szőlő nem található rajta, Budaörs város szabályozási terve alapján kertés mezőgazdasági övezetbe tartozik. A Budakeszi 08/11 és 085 hrsz-ú ingatlanok nagy részét szarvasmarhával legeltetik. A völgyben található gyepterületek egy részét (pl. lőterek) tisztántartásuk érdekében kaszálják. A jelenlegi használat a természetvédelmi érdekeket általában figyelembe veszi. A gyepterületek jelentős része sem legeltetéssel, sem kaszálással nem hasznosított. Ez a sziklagyepek

területén természetvédelmi szempontból kedvező, a heglábi részeken kívánatos lenne a kaszálás, illetve legeltetés a becserjésedés megakadályozása érdekében.

1.3.3.2 Erdészet, erdőgazdálkodás

A területen a 2014-es ingatlan-nyilvántartási adatok szerint 377,8 ha erdő található, melyből 358,71 ha üzemtervezett, ez 95%-ot jelent. Az üzemtervezett erdőterületek mindössze 1%-a van magán és közösségi tulajdonban, 99% a Magyar Állam tulajdona, a Pilisi Parkerdő Zrt. kezelésében áll. A Natura 2000 területen - három erdőrészlet kivételével - valamennyi erdőrészlet országos jelentőségű védett természeti terület, így elsődleges rendeltetésük természetvédelmi. A nem védett területen fekvő erdőrészletek közül kettő elsődleges rendeltetése talajvédelmi, egy Natura 2000-es.

Az üzemtervezett erdők közül mindössze 4,6% tartozik jó fatermőképességi csoportba, 58,3% a közepes és 37,1% a gyenge fatermőképességi csoport aránya.

Uralkodó faállomány típus a cseres tölgyes, mely 135,78 ha-t tesz ki, a fekete fenyves közel 100 ha, a molyhos tölgyes 61 ha területet foglal el. Ezen kívül a kocsánytalan tölgyesek és kőrisesek vannak jelen 20 ha-nál valamivel nagyobb területen. Az akácok, kocsányos tölgyesek, juharosok és egyéb keménylombos fafajok alkotta erdők 1-5 ha közötti területet foglalnak el. A területjelentős részén a honos fafajok dominálnak, az idegenhonos fajok aránya 23,9%, melyből a feketefenyő 21,6%.

A fahasználati mód legnagyobb arányban az egyéb termelés, illetve a szálaló vágás. Több olyan erdőrészlet van a területen, ahol semmilyen fahasználati módra nem ad lehetőséget az erdőterv. Három erdőrészlet esetében van lehetőség tarvágásra, ezek a Budakeszi 702A (akác 80%, virágos kőris 20%), Budaörs 22D (akác), 23B (akác 90%, közönséges dió 10%). Növedékfokozó gyérítést egyetlen erdőtagra (Budaörs16D – molyhos tölgy, magas kőris, sajmegegy) tartalmaz az erdőterv. A területen mindössze 10 erdőrészletre terveznek erdősítést, az elsődleges célállomány a Budakeszi 702A erdőrészletre meghatározott akácon kívül minden esetben őshonos fafaj összetételű, a termőhelyi viszonyoknak megfelelő célállomány.

A Natura 2000 területen a fekete fenyvesek jelenléte alapvetően nem veszélyezteti a terület jelölő élőhelyeit, ugyanakkor a fekete fenyő letermelése, illetve a nem megfelelő termőhely miatt a faállomány természetes kiritkulása a gyepes jelölőélőhelyek területét növelheti, illetve a fafajcserés erdőfelújítás lehetőséget ad az erdős jelölő élőhelyek kiterjedésének növelésére.

Az alábbiakban olvashatók a Budaörsi kopárok Natura 2000 területre vonatkozó erdőtervi adatok táblázatos formában.

Faállománytípusok megoszlása fatermőképességi csoportok szerint													
E l s ő d l e g e s r e n d e l t e t é s													
Faállomány	Faanyagtermelést szolgáló erdőkben				Különleges erdőkben				Összes erdőkben				
	típus	Jó	Közepes	Gyenge	Összes	Jó	Közepes	Gyenge	Összes	Jó	Közepes	Gyenge	Összes
Kt.tölgyes	ha						23,87		23,87		23,87		23,87
	%						100,0		100,0		100,0		100,0
Ks.tölgyes	ha						2,86		2,86		2,86		2,86
	%						100,0		100,0		100,0		100,0
Cseres	ha					16,19	78,85	40,74	135,78	16,19	78,85	40,74	135,78
	%					11,9	58,1	30,0	100,0	11,9	58,1	30,0	100,0
Mo.tölgyes	ha						36,22	24,78	61,00		36,22	24,78	61,00
	%						59,4	40,6	100,0		59,4	40,6	100,0
Akác	ha						2,24	2,62	4,86		2,24	2,62	4,86
	%						46,1	53,9	100,0		46,1	53,9	100,0
Gyertyános	ha												
	%												
Juharos	ha							1,36	1,36			1,36	1,36
	%							100,0	100,0			100,0	100,0
Kőrises	ha						20,99	0,23	21,22		20,99	0,23	21,22
	%												

	%					98,9	1,1	100,0		98,9	1,1	100,0
Ek.lombos	ha					3,83		3,83		3,83		3,83
	%					100,0		100,0		100,0		100,0
Feketefenyves	ha					37,71	61,86	99,57		37,71	61,86	99,57
	%					37,9	62,1	100,0		37,9	62,1	100,0
ÖSSZESEN	ha				16,19	206,57	131,59	354,35	16,19	206,57	131,59	354,35
	%				4,6	58,3	37,1	100,0	4,6	58,3	37,1	100,0
ÜRES	ha							4,36				4,36
MINDÖSSZES	ha							358,71				358,71
	%							100,0				100,0

10. táblázat: Faállománytípusok megoszlása fatermőképességi csoportok szerint

Tulajdonformák területmegoszlása						
Tulajdonforma	Erdő		Egyéb		Összesen	
	r é s z l e t					
	ha	db	ha	db	ha	db
Állami tulajdon	355,01	66	117,84	36	472,85	102
Közösségi tulajdon	1,49	2			1,49	2
Magán tulajdon	2,21	2			2,21	2
Vegyes tulajdon						
Összesen	358,71	70	117,84	36	476,55	106

11. táblázat: Tulajdonformák területmegoszlása

Natura 2000 területek részletes területkimutatása (fahasználati mód)															
Natura 2000 terület 1							Natura 2000 terület 2								
Helység: 5537 Budaörs															
Tag	Részlet	Terület	Jogi jelleg	Élőhely kódja	Védettség foka	Természetesség	Rendeltetés			M ű v e l e t					
							Elsődleges	További I.	További II.	1. használati mód	Sürgösség	2. használati mód	Sürgösség	3. használati mód	Sürgösség
13	A	4,49	I	91	V	3	TV	HON	NAT	SZÁ	2				
13	B	8,03	I	91	V	3	TV	HON	NAT	SZÁ	2				
13	C	3,88	I	91	V	3	TV	HON	NAT	ET	2				
13	D	1,18	I		V	3	TV	HON	NAT	SZÁ	2				
13	E	0,61	I	91	V	4	TV	HON	NAT	ET	2				
13	F	1,07	I		V	3	TV	HON	NAT	SZÁ	2				
14	A	2,72	I		V	5	TV	HON	NAT						
14	B	3,28	I	918	V	3	TV	HON	NAT						
14	C	8,76	I	91	V	3	TV	HON	NAT	SZÁ	2				
14	E	5,21	I	91	V	3	TV	HON	NAT	SZÁ	2				
14	G	17,9	I	91	V	3	TV	HON	NAT						
16	A	5,69	I	918	V	3	TV	HON	NAT						
16	B	5,96	I	91	V	3	TV	PA	NAT						
16	C	1,62	I		V	3	TV	PA	NAT						
16	D	1,34	I		V	4	TV	PA	NAT	NFG	2				
16	F	16,8	I		V	4	TV	PA	NAT	ET	2				

Natura 2000 területek részletes területkimutatása (fahasználati mód)															
Natura 2000 terület 1							Natura 2000 terület 2								
Helység: 5537 Budaörs															
Tag	Részlet	Terület	Jogi jelleg	Élőhely kódja	Védettség foka	Természetség	Rendeltetés			M ű v e l e t					
							Elsődleges	További I.	További II.	1. használati mód	Sürgősség	2. használati mód	Sürgősség	3. használati mód	Sürgősség
17	A	13,1	I	91	V	3	TV	TAV	NAT	ET	2				
17	B	13,9	I		V	3	TV	PA	NAT	ET	2				
17	C	14,2	I	91	V	3	TV	PA	NAT	ET	2				
17	D	6,33	I	91	V	3	TV	HON	NAT	SZÁ	2				
17	E	4,92	I	91	V	3	TV	HON	NAT	SZÁ	2				
18	A	1,76	I	91	FV	3	TV	TAV	NAT	SZÁ	2				
18	C	10,0	I	91	FV	3	TV	TAV	NAT	ET	2				
18	D	25,7	I	91	FV	4	TV	TAV	NAT	ET	2				
19	A	3,25	I		FV	5	TV	NAT	TAV	ET	2				
19	B	9,85	I	91	FV	3	TV	NAT	TAV	ET	2				
19	C	10,4	I	91	FV	3	TV	NAT		SZÁ	2				
20	A	3,10	I	91	FV	4	TV	NAT	TAV	ET	2				
20	B	2,43	I	91	FV	3	TV	NAT	TAV	SZÁ	2				
20	C	1,07	I		FV	4	TV	NAT	TAV						
20	E	0,31	I		FV	5	TV	NAT	TAV	ET	2				
20	F	1,14	I		FV	5	TV	NAT	TAV						
20	G	3,01	I	91	FV	3	TV	NAT	TAV	SZÁ	2				
20	H	0,54	I	91	FV	3	TV	NAT	TAV						
20	I	2,25	I		FV	4	TV	NAT	TAV	ET	2				
20	J	0,71	I		FV	5	TV	NAT	TAV	ET	2				
20	K	0,50	I		FV	5	TV	NAT	TAV	ET	2				
21	A	13,7	I	91	FV	4	TV	NAT	TAV	ET	2				
21	B	1,96	I	91	FV	3	TV	NAT	TAV	SZÁ	2				
22	A	0,61	I		FV	4	TV	NAT	TAV	ET	2				
22	B	5,16	I	91	FV	3	TV	NAT	TAV	ET	2				
22	C	6,73	I		FV	4	TV	NAT	TAV	ET	2				
22	D	1,38	I		FV	5	TV	NAT	TAV	TRV	2				
22	E	1,73	I		FV	3	TV	NAT							
23	B	0,86	I		FV	5	TV	NAT	TAV	TRV	1				
25	C	2,22	I		V	3	TV	PA	NAT						
25	D	0,65	I		V	3	TV	TAV							
43	B	0,85	I	91	V	5	TV	NAT	TAV	ET	2				
47	A	0,64			FV	5	TV	TAV		ET	2				
52	A	0,23	I	91	FV	3	TV	NAT		ET	2				

12. táblázat: Natura 2000 területek részletes területkimutatása (fahasználati mód) (Budaörs)

Natura 2000 területek részletes területkimutatása (fahasználati mód)															
Natura 2000 terület 1										Natura 2000 terület 2					
Helység: 5557 Budakeszi															
Tag	Részlet	Terület	Jogi jelleg	Élőhely kódja	Védettség foka	Természetség	Rendeltetés			M ü v e l e t					
							Elsődleges	További I.	További II.	1. használati mód	Sürgősség	2. használati mód	Sürgősség	3. használati mód	Sürgősség
90	A	4,29	I	91	NV	3	TAV	PA	NAT	SZÁ	2				
90	B	2,67	I	91	NV	3	NAT	TAV	PA						
91	A	3,83	I		FV	3	TV	TAV	NAT	SZÁ	2				
91	B	12,3	I	91	FV	3	TV	TAV	NAT	SZÁ	2				
91	C	6,19	I	91	FV	3	TV	TAV	NAT	SZÁ	2				
91	D	2,35	I		FV	3	TV	TAV	NAT	SZÁ	2				
91	E	7,77	I	91	FV	3	TV	TAV	NAT	SZÁ	2				
91	H	1,73	I	91	FV	3	TV	TAV	NAT						
91	J	10,1	I	91	FV	3	TV	TAV	NAT	ET	2				
91	K	4,42	I	91	FV	4	TV	TAV	NAT	ET	2				
91	L	3,57	I		FV	5	TV	KÍ	NAT	ET	2				
91	M	7,09	I		FV	4	TV	TAV	NAT	SZÁ	2				
91	N	13,7	I	91	FV	3	TV	TAV	NAT						
91	O	5,57	I	91	FV	3	TV	TAV	NAT	SZÁ	2				
91	P	4,41	I	91	FV	3	TV	NAT		SZÁ	2				
91	Q	7,29	I	91	FV	3	TV	NAT		SZÁ	2				
91	R	0,96	I	91	FV	3	TV	TAV	NAT	SZÁ	2				
91	S	1,36	I		FV	4	TV	TAV	NAT	TKG	2				
91	U	2,95	I	91	FV	3	TV	TAV	NAT	ET	2				
702	A	1,98	I		NV	5	TAV	NAT		TRV	2				

13. táblázat: Natura 2000 területek részletes területkimutatása (fahasználati mód) (Budakeszi)

Natura 2000 területek részletes területkimutatása (erdősítés)															
Natura 2000 terület 1										Natura 2000 terület 2					
Helység: 5537 Budaörs															
Tag	Részlet	Terület	Élőhely kódja	Természetség	E r d ő s í t é s										
					Jellege	Módja I.	Célállomány a I.	Módja II.	Célállomány a II.	E l e g y f a f a j o k					
										I.	II.				
13	A	4,49	91	3											
13	B	8,03	91	3											
13	C	3,88	91	3											
13	D	1,18		3											

Natura 2000 területek részletes területkimutatása (erdősítés)												
					Natura 2000 terület 1				Natura 2000 terület 2			
Helység: 5537 Budaörs												
Tag	Részlet	Terület	Élőhely kódja	Természetesség	E r d ő s í t é s							
					Jellege	Módja I.	Célállomány a I.	Módja II.	Célállomány a II.	Elegy fafajok		
										I.	II.	
13	E	0,61	91M	4								
13	F	1,07		3								
14	A	2,72		5								
14	B	3,28	91	3								
14	C	8,76	91	3								
14	E	5,21	91	3								
14	G	17,9	91	3								
16	A	5,69	91	3								
16	B	5,96	91	3								
16	C	1,62		3	TR	MEST	MOT-					
16	D	1,34		4								
16	F	16,8		4								
17	A	13,1	91	3								
17	B	13,9		3								
17	C	14,2	91	3								
17	D	6,33	91	3								
17	E	4,92	91	3								
18	A	1,76	91	3								
18	C	10,0	91	3								
18	D	25,7	91	4								
19	A	3,25		5								
19	B	9,85	91	3								
19	C	10,4	91	3								
20	A	3,10	91	4								
20	B	2,43	91	3								
20	C	1,07		4								
20	E	0,31		5								
20	F	1,14		5								
20	G	3,01	91	3								
20	H	0,54	91	3								
20	I	2,25		4								
20	J	0,71		5								
20	K	0,50		5								
21	A	13,7	91	4								
21	B	1,96	91	3								
22	A	0,61		4								
22	B	5,16	91	3								
22	C	6,73		4								
22	D	1,38		5	TR	MEST	K-E	MEST	CS-EL			

Natura 2000 területek részletes területkimutatása (erdősítés)											
					Natura 2000 terület 1			Natura 2000 terület 2			
Helység: 5537 Budaörs											
Tag	Részlet	Terület	Élőhely kódja	Természetesség	E r d ő s í t é s						
					Jellege	Módja I.	Célállomány I.	Módja II.	Célállomány II.	Elegy fafajok	
										I.	II.
22	E	1,73		3	FP	MEST	CS-EL				
23	B	0,86		5	TR VF	MEST	K-E	MEST	CS-EL		
25	C	2,22		3	FP	MEST	CS-EL				
25	D	0,65		3	FP	MEST	CS-EL	MEST	K_E	MJ, MSZ, VK, CS, MJ, MSZ, K	
43	B	0,85	91	5							
47	A	0,64		5							
52	A	0,23	91	3							

14. táblázat: Natura 2000 területek részletes területkimutatása (erdősítés) (Budaörs)

Natura 2000 területek részletes területkimutatása (erdősítés)											
					Natura 2000 terület 1			Natura 2000 terület 2			
Helység: 5557 Budakeszi											
Tag	Részlet	Terület	Élőhely kódja	Természetesség	E r d ő s í t é s						
					Jellege	Módja I.	Célállomány I.	Módja II.	Célállomány II.	Elegy fafajok	
										I.	II.
90	A	4,29	91	3							
90	B	2,67	91	3							
91	A	3,83		3							
91	B	12,3	91	3							
91	C	6,19	91	3							
91	D	2,35		3							
91	E	7,77	91	3	SZ	TFM	CS-EL				
91	H	1,73	91	3							
91	J	10,1	91	3							
91	K	4,42	91	4							
91	L	3,57		5							
91	M	7,09		4							
91	N	13,7	91	3	SZ	TFM	CS-EL				
91	O	5,57	91	3	SZ	TFM	CS-EL				
91	P	4,41	91	3							

Natura 2000 területek részletes területkimutatása (erdősítés)												
Natura 2000 terület 1						Natura 2000 terület 2						
Helység: 5557 Budakeszi												
Tag	Részlet	Terület	Élőhely kódja	Természetesség	E r d ő s í t é s							
					Jellege	Módja I.	Célállomány I.	Módja II.	Célállomány II.	Elegy fafajok		
										I.	II.	
91	Q	7,29	91M	3								
91	R	0,96	91	3								
91	S	1,36		4								
91	U	2,95	91	3								
70	A	1,98		5	TR	TFSM	A	MEST	K-E		KJ,MJ,MOT,CS	

15. táblázat: Natura 2000 területek részletes területkimutatása (erdősítés) (Budakeszi)

Fafajok korosztály táblája												
Fafaj	1-10	11-20	21-30	31-40	41-60	61-80	81-100	101-120	121-140	141-	Összesen	%
KST					0,60		2,78				3,38	1,0
KTT					6,14	2,38	3,03	7,30	9,19		28,04	7,9
MOT		1,11		0,47	3,68	6,76	5,56	20,18	6,06		43,82	12,4
VT					2,85						2,85	0,8
CS	2,98	2,68	0,93	0,65	23,36	32,17	30,81	29,32	6,76		129,66	36,6
GY	0,10										0,10	0,0
A				2,19	1,25	1,38					4,82	1,4
KJ						0,27					0,27	0,1
MJ		2,09		0,44	2,27	6,65	0,18	7,92	3,24		22,79	6,4
MSZ		0,89		0,22	0,62						1,73	0,5
MK	0,10	0,49		0,22	0,10			2,61			3,52	1,0
VK			6,72	0,84	15,60		0,99	7,73	0,81		32,69	9,2
KD					0,19						0,19	0,1
SM		0,32			0,26						0,58	0,2
BABE								0,84			0,84	0,2
KH						0,85		1,42			2,27	0,6
EF						0,28	0,05				0,33	0,1
FF			0,50	1,34	9,48	15,65	2,30	40,69	6,51		76,47	21,6
Összesen	3,18	7,58	8,15	6,37	66,40	66,39	45,70	118,01	32,57		354,35	100,0
										Üres:	4,36	
										Mindösszesen:	358,71	

16. táblázat: Fafajok korosztály táblája

1.3.3.3 Vadgazdálkodás, vadászat, halászat, horgászat

A terület a Pilisi Parkerdő Zrt. vadászterületéhez tartozik, kódszáma 571910-1-4-4. Vadgazdálkodáshoz szükséges vadászati létesítmények (vadászles, szóró, stb.) a területen kis számban találhatóak, elsősorban a hegylábi területeken. A területre a vaddisznó és az apróvad vadászata jellemző. A területen szórtan előforduló sűrű cserjés foltok ideális élő- és búvóhelyei a vaddisznó állománynak, ezért valamennyi szomszédos gyepterületen túrásukkal érzékeny károkat okoznak a jelölt élőhelyekben és jelölt fajok állományában.

A területen az egyetlen felszíni vízfolyás a Budakeszi-árok, melyen halászat, horgászat nincsen.

1.3.3.4 Vízgazdálkodás

A tervezési terület a Duna részvízgyűjtő 1-9 Közép-Duna vízgyűjtő alegységhez tartozik, vízgyűjtő-gazdálkodási tervét 2016. áprilisában fogadták el, tervezője a Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság. A területen egyetlen vízfolyás, a Budakeszi-árok található, mely a terület csapadékvizeinek levezetése mellett Budakeszi város tisztított szennyvizének is befogadója, mely vízhozamát és vízminőségét befolyásolja. A Budakeszi-árok státusza részben rendezetlen, a földhivatali nyilvántartásban a Budakeszi 081/11 hrsz-ú ingatlan területén található része nem szerepel, ennek rendezése folyamatban van. Kezelője részben a Középdunamenti Vízgazdálkodási Társulat, részben a tulajdonos.

1.3.3.5 Turizmus

A főváros, valamint Budaörs és Budakeszi közelsége miatt a terület frekvenciált turista célpont. A kirándulók több jelzett turistaút között választhatnak, Budapest Csillebérc és Budaörs között a piros és sárga jelzés, valamint az ezek összekötését szolgáló piros és sárga + jelzés halad, a Huszonnégyökrös-hegyre a sárga háromszög vezet fel. Kijelölt lovaglóút Csillebérctől kiindulva a Budaörsi-hegyet megkerülő körút áll rendelkezésre, amely a tervezési területen kívül esik. Kijelölt kerékpáros útvonal jelenleg nem áll rendelkezésre, de sok biciklista látogatja a területet, egyaránt használva a jelzett és nem jelzett utakat, valamint a védett gyepterületeket. Folyamatban van egy olyan kerékpáros útvonal kijelölése, amely által szabályozottá válhat a kerékpáros forgalom. A Pilisi Parkerdő Zrt. által tervezett útvonal kialakítását az elsőfokú természetvédelmi hatóság elutasította, másodfokú eljárás van folyamatban.

A kijelölt utak mellett több nem jelzett utat is használnak kirándulásra, problémát jelent az illegálisan kitaposott ösvények nagy száma. Indokolt a kijárt utak nyomvonalának megvizsgálása, esetlegesen ezek közül további jelzett ösvények kialakítása (pl. Odvas-hegy) mert így szabályozottabbá válhatna a kirándulók mozgása. A területen tanösvény jelenleg nincs, de pályázati lehetőség és szándék van kiépítésére.

Összességében elmondható, hogy a területet nagyon sok turista látogatja, mely jelentős terhelést okoz. Sok helyen nem csak a jelölt turistautakat használják, hanem a gyepterületeket is igénybe veszik, ezáltal taposási kárt okoznak.

1.3.3.6 Ipar

A területen létesült Budakeszi város szennyvíztisztítója, mely a tisztított szennyvizet a szintén Natura 2000 hálózathoz tartozó Budakeszi-árokba juttatja. A szennyvíztisztító telke lezárja a fokozottan védett terület felé közlekedést biztosító földutat, így azt gépjárművel csak az arra jogosultak (erdészet, természetvédelem) vehetik igénybe, ez ugyanakkor a turisták számára is kellemetlenséget okoz. A szennyvíztisztító létesítése során Natura 2000 terület felé 15 méter széles véderdő telepítése került előírásra annak érdekében, hogy a fokozottan védett terület felé a szennyvíztisztító zavaró hatásait mérsékelje. A terv készítésének időpontjáig a véderdő nem készült el megfelelő minőségben.

A területen található egy felhagyott és rekultivált kőbánya. A rekultiváció során csertölgy, magas kőris és gyertyán került telepítésre 80-10-10 elegyarányban.

A tervezési területen bányatelek, illetve jelenleg folyó bányászati tevékenység nincs. A területen egyéb ipari tevékenységet nem folytatnak.

1.3.3.7 Infrastruktúra

A területen jellemzően földutak és ösvények találhatóak, amelyek az erdőgazdálkodást és a kirándulást szolgálják. A kijárt utak között sok a nem jelzett, illegális turistaösvény. A terület szélén több földutat a környező ingatlanok gépjárművel történő megközelítésére is használnak, mely a Natura 2000 terület számára kedvezőtlen (Budaörs 021/b, Odvas-hegy északi oldala Mária-völgytől kb. 200 méter hossz, Akácós utca folytatása, Áfonya utca és Csalogány utca összekötése).

A területen több burkolt út található, a Budaörs 015 hrsz-ú út Csillebérc felől a Farkas-hegyre vezet, a Budakeszi 0812 hrsz-ú út a Budaörs – Budakeszi útból kiágazva kb. 600 méterre van burkolva. A területen több út található, mely legálisan használható, de része a Natura 2000 hálózatnak (Kőhalom utca az Odvas-hegy mellett, Esthajnal u.). Egy murvázott út vezet Budakeszire a régi, mára rekultivált, beerdősített bányához, melyet a töltőanyag szállítására hoztak létre ideiglenes jelleggel, azonban megszüntetésére nem került sor. A területen több földút, illetve murvázott út található, melyek az erdészeti közelítő nyom hálózat részei, egy részük jelzett turistaút.

1929 és 1952-ig a Szekrényes-hegy és a Farkas-hegy között üzemelt a vitorlázó-repülőtér. Itt jelenleg a régi repülőtér épületének maradványai és egy vitorlázórepülő-emlékmű található, elhanyagolt állapotban. A Szekrényes-hegy tetején egy régi vitorlázórepülő starthely betoneleme látható, melynek ma nincs funkciója, balesetveszélyes.

A terület szélén, a Budaörs 033/a és b hrsz-t érintve halad egy nagyfeszültségű vezeték. Nagyon kis mértékben érinti a területet a Budapest OMK – Seregélyes mikrohullámú kábel a Budaörs 1348/1 és 1348/2 hrsz-on.

A területen egyéb vonalas, illetve pontszerű infrastruktúra elem nem található.

Előzetes véleményében a Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság jelezte, hogy a közeljövőben új hírközlési hálózatok kiépítése várható, amelyek lehetséges, hogy Natura 2000 területeket is érinthetnek.

1.3.3.8 Egyéb

A területen három lőtér, gyakorlóter található, általában gyomos száraz-gyepvel borítottak, melyet évente néhány alkalommal kaszálnak. A Budaörs 039 hrsz-en 8 db épület áll, a szabályozási terv szerint kizárólag a lőtér rendeltetésének megfelelően használható. A Budaörs 030/5 hrsz-en lőtér működik, épületek, gyakorlópálya van kialakítva, szabályozási terv szerint védett sziklagyeppek, gyeppek és karsztbokor-erdők övezetbe tartozik, akárcsak a 037/2 hrsz-en működő lőtér.

A Budaörs 036/2 hrsz-ú terület tulajdoni lap alapján kivett, töltés művelési ágban szerepel. A természetben gyeppel borítja, havária esetén vészirtóként működhet.

A Budaörs 8052/3 (most 11228), 8119 (most 11346), 8116 (most 11348) hrsz-ú ingatlanokat a Natura 2000 rendelet kihirdetése előtt belterületbe vonták, így a rendeletben felsorolt hrsz-ok már a kihirdetésekor sem léteztek, az ingatlanok tulajdoni lapján művelési ággént kivett, gazdasági épület szerepel. A Natura 2000 jogi jelleg a tulajdoni lapokon nem került feltüntetésre. Budaörs Város szabályozási terve alapján a 11228 hrsz-ú ingatlan kertvárosias lakó, a másik két telek üdülőházas övezetbe tartozik. A Budaörs 1348/2 hrsz-ú ingatlan kertvárosias lakó övezetbe tartozik, tulajdoni lapján nem szerepel a Natura 2000 jogi jelleg bejegyzés (a Budai TK be van jegyezve).

A Budakeszi 081/11 hrsz-ú ingatlan részben mezőgazdasági hasznosítás alatt áll, a tulajdonosok 8 db különálló lakó és farmgazdasági épület elhelyezésére szeretnék a területet felhasználni 3%-os beépítéssel, ezzel kapcsolatosan egyeztetések folytak a tulajdonosok és a DINPI között. Budakeszi város hatályos településrendezési eszközei mezőgazdasági célú épületek és azokhoz kapcsolódó lakás elhelyezésére lehetőséget adnak. Jelenleg tudomásunk szerint eljárás nincs folyamatban. A területen átfolyó Budakeszi-árok a földhivatali nyilvántartásban nem szerepelt, ennek rendezése a tulajdonosok kezdeményezésére folyamatban van.

A Natura 2000 terület hosszú szakaszon érintkezik lakóterületekkel, melyek korábban kertes mezőgazdasági területek voltak. Az egyre intenzívebbé váló beépítés és használat káros hatást gyakorol a területre. A telkek megközelítése néhány helyen nem megoldott, ezeken a helyeken problémaként jelentkezik a védett területek útként történő illegális igénybevétele (ld. Infrastruktúra fejezet). Az intenzív lakóterületi használat miatt a védett területen létesített bejárók, parkolók, személtalrakók szintén problémát okoznak.

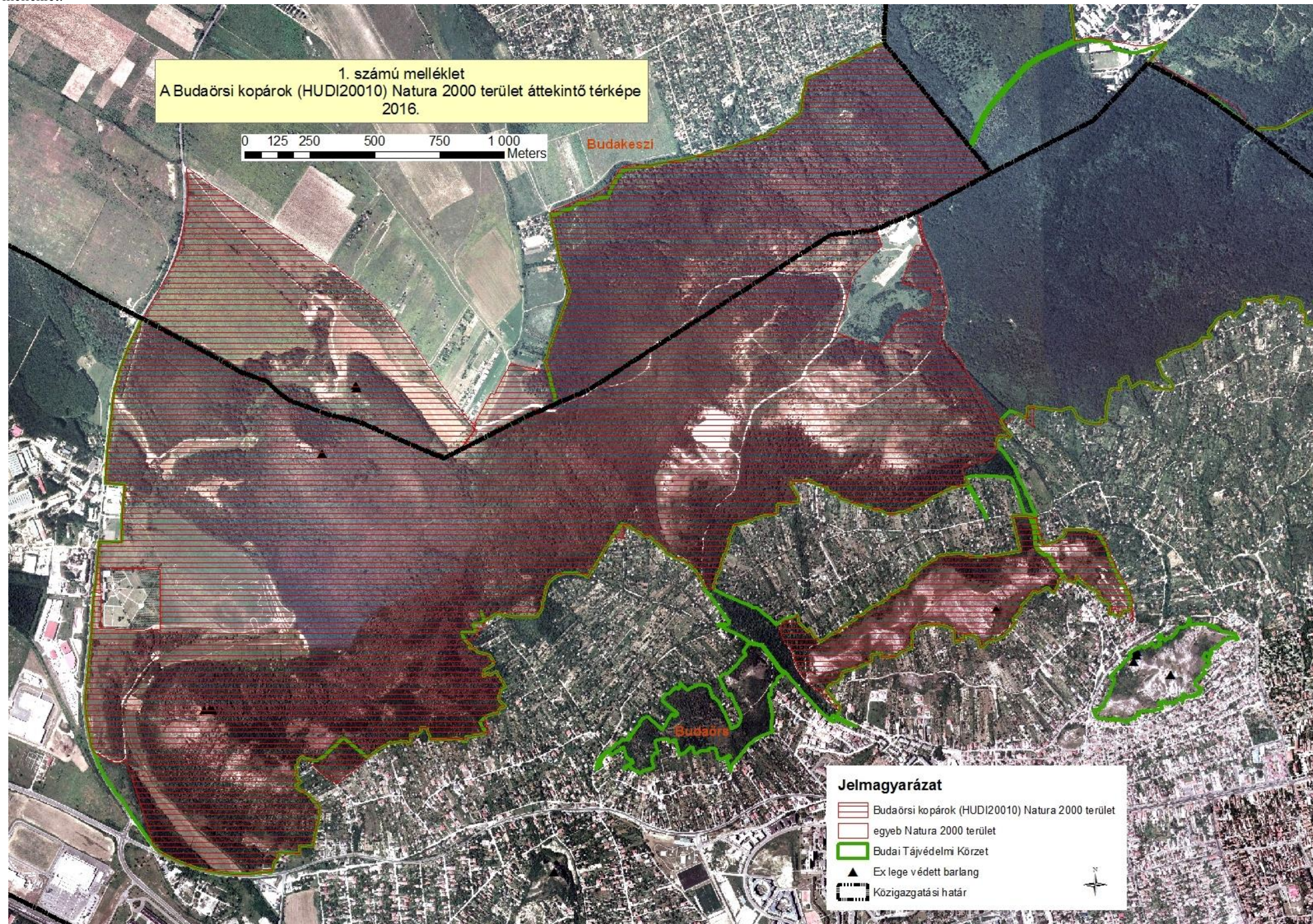
2 Felhasznált irodalom

- Bata K., Varga I., Takács G. 2011: Védett edényes növényfajok monitorozása. Természetvédelmi Információs Rendszer. Központi protokoll. Kézirat. Interneten elérhető: http://www.termeszetvedelem.hu/_user/browser/File/NBmR/N%C3%B6v%C3%A9nyfajok/TIR%20NBmR%20V%C3%A9dett%20ed%C3%A9nyes%20n%C3%B6v%C3%A9nyfajok%20monitoroz%C3%A1sa_protokoll_jelent%C3%A9smint%C3%A1val_2011_05_19.pdf.
- Takács G. és Molnár Zs. szerk. 2009: Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer XI. Élőhely-térképezés. Második átdolgozott kiadás. Vácrátót 77pp. Interneten elérhető (kizárólag): http://www.obki.hu/publikacio/pdf_anyagok/Elohely_terkepezes_NBMR.pdf
- Böloni J.- Molnár Zs.- Kun A. (eds.) Magyarország élőhelyei. Vegetációtípusok leírása és határozója, ÁNÉR. (MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézete, 2011. pp. 1-439.
- Dövényi Ed. (2010): Magyarország kistájainak katasztere, Második, átdolgozott és bővített kiadás – MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest
- Földművelésügyi Minisztérium (szerk.) (2014): Útmutató a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséhez. Budapest (kézirat)
- Haraszthy L. (szerk.) 2014: Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon. Pro Vértes Közalapítvány, Csákvár
- Kárpáti Z. 1947: Megjegyzések és adatok Budapest és környékének flórájához. *Borbásia* 7: 45-57.
- Kun A. - Molnár Zs. (szerk.) 1999: Élőhely-térképezés. A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer XI. pp. 174. 16 térképpel. A magyarországi élőhelyek rövidített leírásával. Scientia Kiadó, Budapest.
- Simon (1992): A magyarországi edényes flóra határozója. *Harasztok – Virágos Növények*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. pp. 892.
- Zólyomi B. 1942: A középdunai flóraválasztó és a dolomitjelenség. *Bot. Közlem.* 39: 209-231.
- Zólyomi B. 1958: Budapest és környékének természetes növénytakarója. In: *Budapest Természeti Képe*. (Pécsi M.- Marosi S.- Szilárd J. szerk.) 509-642. Akadémiai Kiadó, Budapest.

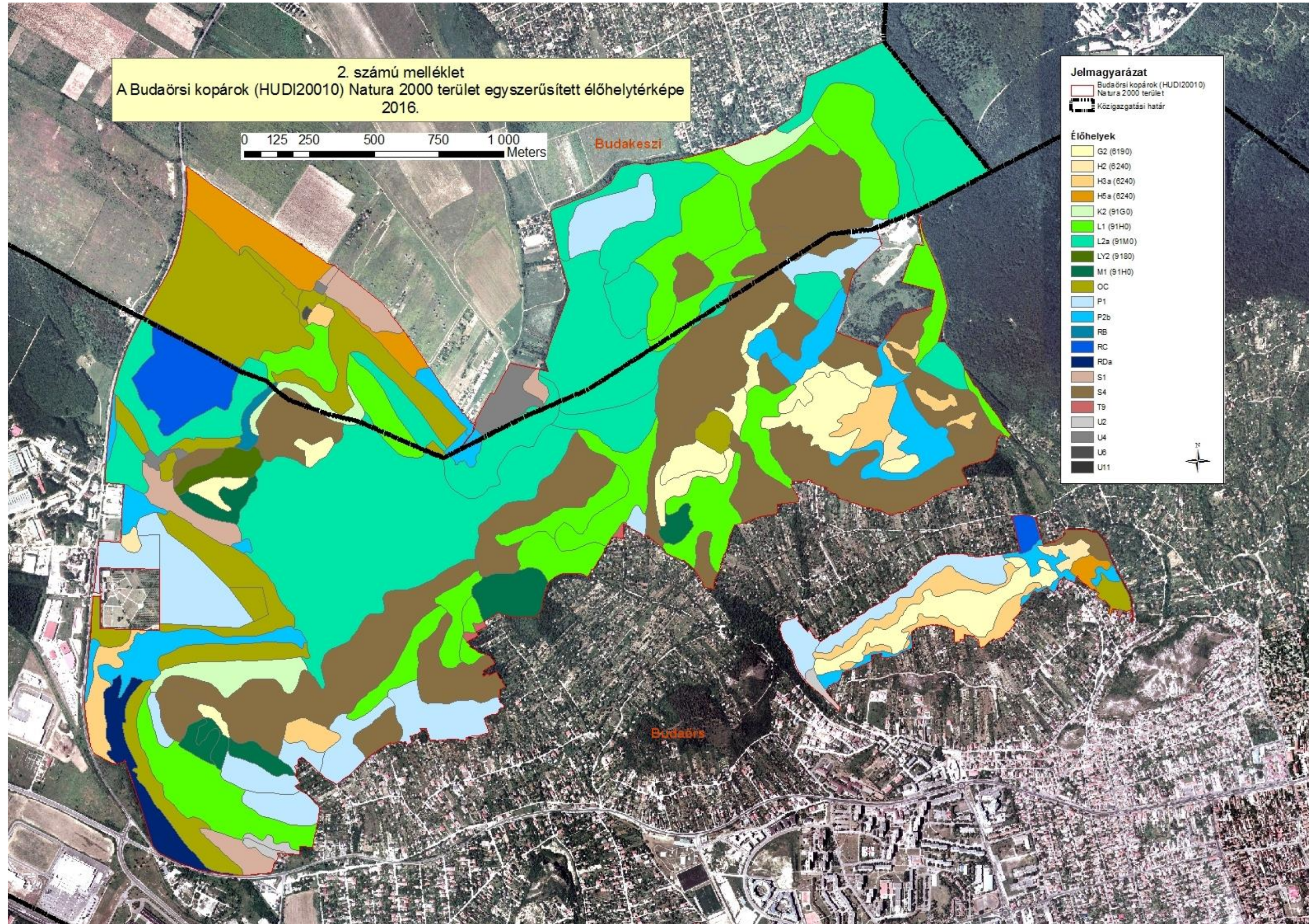
3 Mellékletek

1. számú melléklet: Budaörsi kopárok (HUDI20010) Natura 2000 terület átnézeti térképe
2. számú melléklet: Budaörsi kopárok (HUDI20010) Natura 2000 terület élőhelytérképe

1. számú melléklet:

2. számú melléklet:

ÁNÉR-kód	ÁNÉR élőhely elnevezése	N2000 kód	Natura2000 elnevezés	Terület (%)
G2	Mészkedvelő nyílt sziklagyepek	6190	Pannon sziklagyepek (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>)	2,65
H2	Felnyíló, mészkedvelő lejtő- és törmelékgyepek	6240*	Szubpannon sztyeppék	2,5
H3a	Köves talajú lejtősztyepek	6240*	Szubpannon sztyeppék	3,01
H5a	Lössgyepek, kötött talajú sztyepprétek	6240*	Szubpannon sztyeppék	2,0
K2	Gyertyános kocsánytalan tölgyesek	91G0*	Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petreával és Caprinus betulusszal</i>	1,65
L1	Mész- és melegkedvelő tölgyesek	91H0*	Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescensszel</i>	14,22
L2a	Cseres-kocsánytalan tölgyesek	91M0	Pannon cseres-tölgyesek	23,78
LY2	Törmelékajtó-erdő	9180*	Lejtők és sziklatörmelékek <i>Tilio – Acerion</i> erdői	0,48
M1	Molyhos tölgyes bokorerdők	91H0*	Pannon molyhos tölgyesek	2,07
M6	Sztyeppcserjés	40A0*	Kontinentális cserjések	*
OC	Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek			11,67
P1	Őshonos fafajú fiatalosok			5,79
P2b	Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések			4,32
RB	Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők			0,19
RC	Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdő			1,97
RDa	Őshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származékerdők			1,0
S1	Ültetett akácok			1,64
S4	Ültetett erdei- és feketefenyvesek			19,97
T9	Kiskertek			0,07
U2	Kertvárosok, szabadidős létesítmények			0,28
U4	Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók			0,74
U6	Nyitott bányafelületek			0,02

A Budaörsi-kopárok kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület élőhelytípusai